

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Rigorózní práce

Společné jmění manželů
Community property

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 14. 1. 2011

„Děkuji panu Doc. JUDr. Josefu Salačovi, Ph.D., za poskytnuté konzultace, připomínky a pomoc při výběru literatury a při vypracování rigorózní práce.“

Obsah:

I. Úvod	7
II. Historický vývoj majetkoprávních vztahů mezi manžely	9
1. Vývoj institutu společného jmění manželů od ABGB po úpravu v občanském zákoníku	9
1.1 Obecný zákoník občanský	9
1.2 Právní úprava po vydání zákona č. 265/1949 Sb.	14
1.3 Právní úprava po vydání občanského zákoníku	18
III. Zákonná úprava společného jmění manželů.....	21
2. Společné jmění manželů	21
2.1 Pojem a předmět institutu společného jmění manželů.....	21
2.2 Vznik a subjekty společného jmění manželů	22
2.3 Předmět společného jmění manželů.....	24
3. Evropská úprava společného jmění manželů.....	28
4. Zdroje a způsoby nabytí do společného jmění manželů.....	28
4.1 Odměna za práci	29
4.2 Věci nemovité.....	30
4.3 Věci sloužící výkonu povolání.....	32
4.4 Jiné způsoby nabytí majetku do sjm.....	32
4.5 Výlučné vlastnictví jednoho z manželů.....	33
4.5.1 Kupní smlouva.....	33
4.5.2 Darovací smlouva.....	33
4.5.3 Zúžení a rozšíření společného jmění manželů.....	34
4.6 Pojištění.....	35
4. 7 Závazky a společné jmění manželů.....	36
5. Výkon rozhodnutí a společné jmění manželů.....	38
6. Nabytí majetku do výlučného vlastnictví jednoho z manželů a do podílového spoluvlastnictví obou manželů.....	41

6. 1 Výlučné vlastnictví jednoho z manželů.....	41
6. 2 Podílové spoluvlastnictví manželů.....	45
7. Spravování společného jmění manželů.....	45
7.1 Podnikání s majetkem ve společném jmění manželů.....	47
8. Zákonné možnosti modifikace společného jmění manželů.....	50
8.1 Rozšíření společného jmění manželů.....	51
8.2 Zúžení společného jmění manželů.....	52
8.2.1 Zúžení sjm dohodou manželů.....	52
8.2.2 Zúžení sjm rozhodnutím soudu.....	53
8. 3 Změna doby vzniku společného jmění manželů.....	57
8.4 Modifikace správy společného jmění manželů.....	58
8.4.1 Předmanželská smlouva.....	58
9. Zánik a vypořádání společného jmění manželů.....	59
9.1 Způsoby vypořádání společného jmění manželů.....	63
9.1.1 Vypořádání sjm dohodou.....	66
9.1.2 Vypořádání sjm rozhodnutím soudu.....	69
9.1.3 Zákonná domněnka vypořádání sjm.....	78
IV. Společné jmění manželů v souvislosti s některými dalšími právními Instituty.....	81
10. Společný nájem bytu manžely.....	81
10.1 Vznik společného nájmu.....	81
10.2 Zánik společného nájmu.....	85
10.3 Přejedání vlastnictví družstevního bytu a vypořádání manželů jakožto členů bytového družstva.....	87
11. Vypořádání sjm podle insolvenčního zákona.....	89
V. Nový občanský zákoník.....	93
12. Manželské majetkové právo.....	93
12.1 Zákonný režim.....	93
12.2 Smluvený režim.....	95

12.3 Režim založený rozhodnutím soudu.....	96
12.4 Režim oddělených jmění.....	97
12.5 Ochrana třetích osob.....	98
12.6 Vypořádání společného jmění.....	98
12.7 Bydlení manželů a ustanovení proti domácímu násilí.....	100
VI. Závěr.....	101
VII. Resumé.....	104
VIII. Seznam použité literatury.....	106
IX. Abstrakt.....	109
X. Klíčová slova.....	110

I. Úvod

Právní úprava majetkových vztahů mezi manžely je zakotvena v občanském zákoníku v části upravující majetkové společenství manželů pod názvem společné jmění manželů (§ 143 a násl. občanského zákoníku). Dále také na majetkoprávní vztahy mezi manžely dopadá úprava občanského zákoníku o společném nájmu bytu (§ 703 a násl. Občanského zákoníku) a této problematice se dotýká i úprava dědění (§ 473 občanského zákoníku). Uzavření manželství pak má pochopitelně vliv i na další právní instituty jako je domněnka otcovství (§ 51 a násl. zákona o rodině), získání statusu osoby blízké (§ 116 občanského zákoníku) či na stavění běhu promlčecí lhůty u práv mezi manžely (§ 114 občanského zákoníku). Kromě soukromého práva se uzavření manželství projevuje i v oblasti veřejnoprávní jako např. v oblasti daňové či nové úpravy insolventního řízení.

Ve své rigorózní práci se zabývám komplexně problematikou společného jmění manželů, přičemž však vynechávám většinu výše uvedených právních institutů souvisejících s institutem společného jmění manželů, neboť rozbor této další problematiky by jistě vydal na nejednu samostatnou práci.

Rigorózní práce je rozdělena na 3 části. První částí je historický vývoj institutu společného jmění manželů na našem území od doby ABGB, který poprvé tento institut právně zakotvil, až do současné úpravy provedené zákonem č. 91/1998 Sb., neboť bez alespoň základního nástinu vývoje nelze zcela pochopit existující současnou úpravu těchto vztahů. Stěžejní a také nejobsáhlejší částí práce je část druhá, která se zabývá současnou problematikou majetkoprávních vztahů mezi manžely. Jedná se především o vznik, spravování, možnosti modifikace a zánik zákonného majetkového společenství manželů, včetně problematiky nejsložitější a tou je otázka jeho vypořádání. Třetí část se zabývá dvěma dle mého názoru zásadními právními instituty, které právě společné jmění manželů ovlivňuje, a tudíž s ním bezprostředně souvisí, a to je otázka bytová, kdy vznik a zánik společného nájmu bytu manželů je vázán na existenci manželství a vyřešení této otázky

po rozvodu může výrazně ovlivnit i celé vypořádání společného majetku, a dále otázka úpravy společného jmění manželů a insolventního řízení.

V rigorózní práci jsem vycházela z právní úpravy podle stavu k 1. 1. 2009, ze současné judikatury, odborných článků a odborných právních publikací.

II. Historický vývoj majetkoprávních vztahů mezi manžely

1. Vývoj institutu společného jmění manželů od ABGB po úpravu v občanském zákoníku

1.1 Obecný zákoník občanský

Obecný zákoník občanský z roku 1811 upravoval manželsko-majetkové vztahy tím způsobem, že manželství zde mělo jednak stránku osobní a jednak stránku majetkovou. Úprava vztahů tedy byla rozdělena tak, že v prvním díle zákoníku, § 15 a násl. byly upraveny otázky týkající se osobních poměrů mezi manželi, a to včetně otázek souvisejících s výživným. Přímo manželské majetkové právo bylo upraveno V. díle obecného zákoníku občanského, a to v hlavě 28., § 1217 a násl., jejímž předmětem byla úprava ustanovení o svatebních smlouvách. (Smlouvy svatební § 1217 Svatebními smlouvami nazývají se smlouvy, které byly sjednány o jmění, hledíc k manželskému svazku, a mají především za předmět věno; obvěnění; jitřní dar; společenství statků; správu a požívání vlastního jmění; dědickou posloupnost, nebo doživotní požívání jmění, určené pro případ smrti, a vdovský plat.)

Byly uzákoněny majetkové instituty, jako bylo věno (dos) a obvěnění (antidos). Věno bylo jmění, které se odevzdávalo nebo přislibovalo muži manželkou nebo jejími rodiči na náklady spojené s manželským společenstvím. Za trvání manželství, užívání věna a jeho přírůstků, náleželo muži. Šlo o používání a nikoli o vlastnictví. Výjimkou byly hotové peníze, postoupené pohledávky nebo zužitelné věci, kdy muži náleželo i vlastnictví. (§ 1218 Věnem rozumí se jmění, které bylo mužovi odevzdáno či zajištěno manželkou, nebo za ni třetí osobou, na úlevu v nákladech, spojených s manželským společenstvím....

a důkaz o něm § 1226 Byl-li na jmění manželovo uvalen konkurs; tvoří jeho písemné nebo ústní potvrzení, které se stalo před uvalením konkursu, že přijal věno, důkaz proti každému. Stane-li se však potvrzení teprve po uvalení konkursu; nemá důkazní moci proti věřitelům.

Předmět věna a práva manžela a manželky vzhledem k němu § 1227 Vše, co lze zciziti nebo užívati, hodí se za věno. Pokud je pokračováno v manželském společenství, náleží požívání věna a toho, co k němu přibude, mužovi. Spočívá-li věno v hotových penězích, v postoupených dlužních pohledávkách nebo v spotřebitelných věcech; náleží mu úplné vlastnictví.

§ 1228 Spočívá-li věno v nemovitých statcích, v právech nebo svrščích, jichž lze užívati se zachováním podstaty; pokládá se manželka tak dlouho za vlastníci a muž za jeho poživatele, až se dokáže, že manžel převzal věno za určitou cenu a zavázal se jen k vrácení této peněžité částky.

§ 1229 Podle zákona případně věno po smrti mužově jeho manželce, a zemře-li tato před ním, jejím dědicům. Má-li býti ona nebo její dědicové z toho vyloučeni; musí to býti výslovně ustanoveno. Kdo dobrovolně zřídí věno, může si vymíniti, aby po smrti mužově mu opět připadlo.)

Obvňění (antidos), které sloužilo k rozmnožování věna patřilo manželce, ale užívání náleželo muži. Ještě existovala tzv. apanáž, což byly peněžité částky vyplácené po určitou dobu manželce a určené pro ulehčení hospodářské situace v manželství nebo ke zvýšení životní úrovně.

(§ 1230 Co ženich nebo třetí osoba dá nevěstě na rozmnožení věna, sluje obvňění. Z toho nenáleží sice manželce během manželství žádný požitok; přežije-li však muže, náleží jí bez zvláštní úmluvy také volné vlastnictví, třebaž mužovi nebylo věno připsáno pro případ jeho přežití.....)

Jednoznačně nerovnoprávní postavení žen, které bylo charakteristické pro celý zákoník, se projevilo i v úpravě majetkových vztahů v manželství. Každý z manželů měl svůj majetek i své vlastnictví k věcem a každý nabýval věci individuálně výhradně pro sebe. V pochybnosti se mělo za to, že vlastnictví nabyt muž („§ 1237_Neučinili-li manželé zvláštní úmluvy o upotřebení svého jmění; podrží každý manžel své dřívější vlastnické právo a druhý nemá nároku na to, co každá strana během manželství získá a jakýmkoli způsobem dostane. V pochybnosti platí domněnka, že nabytí se stalo mužem.“)

Panoval tedy princip odděleného majetku s možností manželů, aby si smluvně založili majetkové společenství pod názvem společenství statků („§ 1233 Manželský svazek sám nezakládá ještě společenství statků mezi manžely. K tomu je potřebí zvláštní smlouvy, jejíž rozsah a právní forma posuzuje se podle §§ 1177 a 1178 předchozí hlavy.

§ 1234 Společenství statků mezi manžely rozumí se zpravidla jen na případ smrti. Manželovi dává právo k polovici toho, co tu po smrti druhého manžela ještě jest ze statků, daných obapolně do společenství.

§ 1235 Při společenství, které se vztahuje na celé jmění, buďtež před dělením sraženy všechny dluhy bez výjimky; při společenství však, které má za předmět jen přítomné nebo budoucí jmění, jen ty dluhy, kterých bylo použito k užítku společného statku.

§ 1236 Drží-li manžel nemovitý statek a je-li právo druhého manžela ku společenství zapsáno do veřejných knih; obdrží tento zápisem věcné právo k polovici podstaty statku, dle něhož onen manžel o této polovici nemůže činiti pořizení; na užitky však během manželství neobdrží vkladem nároku. Po smrti manžela náleží na živu pozůstalé straně ihned volné vlastnictví jejího podílu. Takový vklad však nemůže býti na újmu věřitelům na statku dříve zapsaným.“)

Z principu odděleného majetku plynula i možnost uzavírání majetkových smluv včetně obecné možnosti převodu vlastnictví mezi manžely. Pokud manželka neodporovala, platila právní domněnka, že svěřila manželovi, jako svému zákonnému zástupci, správu svého vlastního jmění („§ 1238 Pokud manželka neodporovala, platí právní domněnka, že svěřila mužovi jako svému zákonnému zástupci správu svého volného jmění.“)

Rodina tedy v tom čase netvořila oficiálně majetkovou jednotku a nejistota byla překlenuta uvedenou domněnkou, jež se netýkala nemovitostí ani toho, co bylo nabyto mimo manželství (dědictví) ani věcí určených k osobní potřebě manželky. Manželovi totiž mohla být v naléhavých případech odňata správa jmění manželky; také manžel měl možnost učinit přítrž nepořádnému hospodaření manželky, popřípadě ji i dát prohlásit za marnotratnici („§ 1241 V naléhavých případech nebo při nebezpečení újmy může býti manželovi

správa jmění odňata, i když by mu byla výslovně a na vždy povolena. Naproti tomu je také oprávněn učiniti přítrž nepořádnému hospodaření své manželky a dokonce podle zákonných předpisů ji dáti prohlásiti za marnotratnici.....“)

Obecný občanský zákoník umožňoval princip odděleného majetku v manželství modifikovat smlouvou na tzv. společenství statků. Společenství statků nenastávalo ze zákona, ale bylo vyžadováno uzavření zvláštní smlouvy formou notářského zápisu (§ 1233). Do společenství se vnesl jen majetek uvedený ve smlouvě, spravoval se podle ustanovení smlouvy nebo podle obecných ustanovení a po skončení manželství došlo opět k rozdělení.

(„§ 1239 Na manžela hledí se sice se zřetelem k takové správě vůbec jako na jiného zmocněného správce věci; ručí však jen za kmenový statek nebo jistinu. Není povinen účtováním o užitečích, braných během správy, nebylo-li to výslovně vymíněno; toto se spíše pokládá za spořádané až do dne zrušené správy.

§ 1240 Také manželka není povinna vyúčtovati požitky, které svému muži postoupila, ale během manželství sama vybrala; manželé mají však na vůli takové mlčky povolené správy zastaviti.“)

Zpravidla šlo o společenství na případ smrti, které dávalo manželovi právo na polovici toho, co tu bude ještě po smrti druhého manžela ze statků daných navzájem do společenství. Společenství se nemuselo vztahovat na vše. Jestliže však to tak bylo smluveno, bylo třeba podle zákona odečíst před rozdělením všechny dluhy bez výjimky. Šlo-li o společenství týkající se jen jmění přítomného nebo pouze jmění budoucího, vztahoval se odpočet jen na dluhy užití ke prospěchu společného statku (§ 1235).

Jestliže někdo z manželů měl nemovitý majetek a do pozemkových knih se zapsalo společenství statků druhého manžela, vzniklo tím věcné právo na polovinu podstaty a druhý manžel nemohl pořídit závěť o této části. Na užitky za trvání manželství mu však vkladem do pozemkových knih nevznikl žádný nárok. Po manželově smrti (tj. smrti vlastníka) nabyl oprávněný ze společenství statků ihned vlastnictví k onomu podílu zajištěnému vkladem;

nesmělo to však být na újmu těch věřitelů, kteří měli své právo na podílů zapsáno ještě před vkladem práva ze společenství statků (§ 1236).

Zákonná správa majetku končila skočením, zrušením, rozvodem manželství, faktickým odděleným bydlištěm, konkursem jednoho z manželů, odvoláním zákonné plné moci nebo odporováním. Nastala-li jedna z uvedených skutečností, byl manžel bezodkladně povinen manželce vrátit celé jmění tak, jak je přijal, včetně všech přírůstků a dalšího majetku později manželkou nabytým.

(„ Oddělení jmění v případě: 1. konkursu § 1260 Byl-li na jmění mužovo za jeho života prohlášen konkurs; nemůže sice jeho manželka naproti věřitelům žádati vrácení věna a vydání obvěnění, nýbrž jen zajištění pro případ rozvázání manželství. Je kromě toho oprávněna od doby prohlášení konkursu žádati požívání vdovské výživy a, nebyla-li vymíněna, požívání věna. Tento nárok na jedno nebo druhé požívání nemá však místa, bude-li dokázáno, že manželka je příčinou úpadku majetkových poměrů mužových.

§ 1261 Upadne-li manželka se svým jměním do konkursu; zůstanou svatební smlouvy nezměněny.

§ 1262 Je-li mezi manžely společenství statků vymíněno; přestane totéž konkursem jednoho nebo druhého manžela a jmění mezi nimi společné se rozdělí jako při smrti.

2. dobrovolného § 1263 Shodnou-li se manželé, že chtějí rozvedeně žít, záleží také na jejich srozumění, které se má vždy státi zároveň (§§ 103-105), zda své svatební smlouvy dále ponechají nebo jakým způsobem je chtějí změnit.

nebo 3. soudního rozvodu § 1264 Bylo-li však soudcovským rozsudkem uznáno na rozvod a nemá-li žádná nebo má-li každá strana vinu na rozvodu, může jeden nebo druhý manžel žádati, aby svatební smlouvy byly prohlášeny za zrušený; při tom má se soud vždy pokusiti o narovnání (§ 108). Je-li jedna strana bez viny, má táž na vůli žádati pokračování nebo zrušení svatebních smluv, nebo podle okolností přiměřenou výživu.

4. prohlášení neplatnosti § 1265 Je-li manželství prohlášeno za neplatné; pominou i svatební smlouvy, jmění, pokud tu je, navrátí se v předešlý stav. Strana však, která má vinu, má nevinné straně dáti odškodnění (§ 102).

5. rozluky manželství § 1266 Je-li rozluka manželství (§§ 115 a 133) povolena na žádost obou manželů pro jejich nepřekonatelný odpor; svatební smlouvy, pokud o tom nebylo učiněno narovnání (§ 117), zaniknou pro obě strany. Je-li na rozluku manželství uznáno rozsudkem, nenáleží nevinnému manželu jen plné zadostiučinění, nýbrž od okamžiku uznání na rozluku vše, co mu bylo ve svatebních smlouvách vymíněno pro případ přežití. Jmění, při němž tu bylo společenství statků, rozdělí se jako při smrti a právo z dědické smlouvy zůstane vyhrazeno nevinnému na případ smrti. Na zákonnou dědickou posloupnost (§§ 757-759) nemůže si rozloučený třebaš nevinný manžel činiti nárok.“)

Lze tedy shrnout, že obecný občanský zákoník tedy svěřoval správu manželčina jmění manželovi, pokud tomu manželka neodporovala, za podmínek, že svatebními smlouvami nebylo stanoveno něco jiného. Svatební smlouvou však mohla být svěřena správa manželova jmění manželce, jakožto snaha zákonodárce o oboustrannou rovnoprávnost manželů. Obecný občanský zákoník podle výše uvedeného umožňoval, aby v určitých případech byla správa jmění manželovi odňata z důvodu špatného výkonu správy majetku, jako byl například alkoholismus či nemoc manžela. Jestliže se manžel stal nepřičetný, správa jeho majetku zanikla sama o sobě, správu majetku pak vykonával opatrovník. Pokud manželka spravovala svůj majetek sama, mohl manžel, který vykonával nad jejím hospodařením dozor požadovat, aby byla zbavena svéprávnosti pro marnotratnictví.

1. 2 Právní úprava po vydání zákona č. 265/1949 Sb.

Výše uvedeným způsobem zůstalo upraveno manželsko majetkové právo prakticky až do doby nástupu komunismu v roce 1948, kdy byly majetkové vztahy mezi manžely upraveny tím způsobem, že byly z občanského práva, respektive z jeho úpravy vyčleněny, a touto materií se

začalo zabývat nové právní odvětví, právo rodinné. Manželsko majetkové vztahy zde byly upraveny v zákoně č. 265/1949 Sb., o právu rodinném, a to v § 22 a násl.

„§ 22 odst. 1 Jmění, jehož nabude kterýkoli z manželů v době trvání manželství - vyjma to, čeho nabude dědictvím nebo darem, a to, co slouží jeho osobním potřebám nebo výkonu jeho povolání -, tvoří jeho získaný majetek., odst. 2 Získané majetky obou manželů jsou majetkem jim společným (zákonné společenství majetkové).,

§ 23 Obvyklou správu jmění náležejícího do zákonného společenství majetkového může vykonávat každý z manželů sám; jde-li však o věc, která přesahuje rámec obvyklé správy, potřebuje souhlasu manžela druhého.,

§ 24 Na jmění náležejícím do zákonného společenství majetkového se může hojit také věřitel jen jednoho z manželů.,

§ 25 odst. 1 Na žádost kteréhokoli z manželů může soud ze závažných příčin zákonné společenství majetkové zrušit., odst. 2 Zákonné společenství majetkové zaniká, jakmile je některý z manželů zbaven svéprávnosti.,

§ 26 odst. 1 Jakmile zákonné společenství majetkové zanikne, platí o jmění, které do něho patřilo, přiměřeně ustanovení o spoluvlastnictví., odst. 2 Podíly manželů jsou si rovny.

§ 27 Při rozdělení jmění náležejícího do zákonného společenství majetkového je každý z manželů povinen nahradit to, co bylo z tohoto jmění vynaloženo na jeho majetek, který do společenství nepatří. Co vynaložil některý z manželů na společné jmění jen ze svého, bude mu na jeho žádost nahrazeno.,

§ 28 odst. 1 Podíl na jmění náležejícím do zákonného společenství majetkového může být rozvedenému manželu, který je vinen rozvodem, na žádost nevinného manžela odňat, jestliže se o nabytí tohoto jmění nepříčinil vůbec, anebo může být snižen, přičinil-li se v míře jen nepatrné. Jsou-li rozvodem vinni manželé oba, upraví soud jejich podíly na žádost kteréhokoli z nich tak, aby poměr podílů odpovídal tomu, jak se přičinili o nabytí společného jmění., odst. 2 Při určení míry přičinění přihlédne se i k tomu, zdali některý z manželů osobně pečoval o děti a společnou domácnost., odst. 3 Bude-li

manželství prohlášeno za neplatné a nebylo-li uzavřeno jedním nebo oběma manžely v dobré víře, platí přiměřeně ustanovení předchozích odstavců.,
§ 29 odst. 1 Manželé se mohou dohodnout, že rozsah jmění jim společného bude jiný, než jaký je při zákonném společenství majetkovém. Také správu společného jmění mohou úmluvou upravit jinak, než stanoví zákon. Stejně mohou zákonné společenství majetkové vyhradit až ke dni zániku manželství.,
odst. 2 K platnosti takových manželských úmluv majetkových je třeba formy soudního zápisu., odst. 3 Vůči jiné osobě se mohou manželé na takovou úmluvu odvolat jen tehdy, je-li jí známa.“

Předchozí právní úprava, která zde byla nastolena obecným občanským zákoníkem, chápala majetkové právo, respektive manželství, jako smlouvu, zatímco nová úprava měla spíše zdůraznit spíše osobní prvky tohoto odvětví a potlačit tak jeho majetkovou funkci. Vzhledem ke vzniku kodexů upravujících nově vesměs všechna základní odvětví práva v průběhu 60-tých let 20. století byla však úprava majetkových vztahů mezi manželi zařazena jako součást občanského zákoníku č. 40/1964 Sb., kde je tato materie, platná do dnešní doby, upravena § 143 a násl. Nově však vznikl také nový zákon o rodině č. 94/1963 Sb., kde byl upraven vznik manželství, důvody jeho neplatnosti a další otázky a touto úpravou související. Poměr mezi oběma zákoníky, respektive mezi občanským zákoníkem a zákonem o rodině je takový, že občanský zákoník je ve vztahu k zákonu o rodině předpisem obecným, zatímco zákon o rodině je předpisem zvláštním. Na tomto místě je třeba říci, že takováto úprava, jednak tedy úprava manželského práva v občanském zákoníku a v zákonu o rodině byla v rámci úpravy této problematiky v ostatních socialistických zemích výjimkou, neboť v těchto ostatních zemích byly majetkoprávní vztahy mezi manželi upraveny pouze v rámci práva rodinného.

Pokud se ještě vrátíme k Obecnému zákoníku občanskému tak ten kromě principu odděleného majetku upravoval v § 1233 institut tzv. společenství statků, který umožňoval manželům, aby si smluvně založili majetkové společenství. Převažující majetková úprava manželů byla však až

do roku 1950 jiná, a to oddělený (samostatný) majetek manželů. Zvláštní úprava tohoto institutu existovala na území dnešní Slovenské republiky, kde zvláštní majetkové společenství manželů existovalo ve formě tzv. koakvizice, což byla vlastně úprava uherského manželského majetkového práva.

Působením obyčejového práva se institut koakvizice rozšířil i na poddané, včetně městského obyvatelstva. Koakvizice byl tzv. spolunabytý majetek, tedy majetek nabytý za doby trvání manželství a jeho výše se zjišťovala tak, že od konečného stavu majetku, který existoval při ukončení manželství, se odečítal stav počáteční, přičemž nezáleželo na tom, kdo z manželů během manželství daný majetek nabyl. Po dobu manželství nebylo možné žádat o zrušení tohoto práva, respektive této formy spoluvlastnictví, a nebylo ani možné převést spoluvlastnický podíl na jiného, či se ho zbavit. Toto právo bylo realizovatelné jen v případě, pokud došlo k rozdělení koakvizice.

Po dobu manželství spravoval majetek ten z manželů, z jehož prostředků tento majetek pocházel. Pro případ smrti mohl však nakládat pouze s polovinou koakvizice, která byla v jeho správě. Koakvizice se však nevztahovala na šlechtice, kde byla úprava taková, že manžel si mohl nárokovat veškerý majetek. Šlechtici si samozřejmě mohli institut koakvizice sjednat dohodou, nárok manželky na podíl z koakvizice však vznikl až po ukončení manželství, po dobu manželství koakvizici spravoval pouze manžel. Manželka sice měla právo na polovinu majetku z titulu práva vlastnického, avšak manžel jí tohoto práva mohl ze závěti zbavit.

Majetkové společenství manželů se na našem území objevilo až úpravou zákona o právu rodinném č. 265/1949 Sb., konkrétně v § 22 až 29, který nabyl účinnosti dne 1. 1. 1950. Jak již bylo zmíněno výše, v oblasti manželského majetkového práva došlo touto úpravou ke změně oproti původní úpravě. Kromě této změny byl novým zákoníkem v oblasti manželského majetkového práva zaveden nový institut, tzv. zákonné majetkové společenství manželů. § 22 tohoto zákona upravoval tento institut tak, že šlo o majetek, který byl nabyt v průběhu manželství, kromě majetku, který byl nabyt jedním z manželů darem či dědictvím, nebo majetku který

sloužil osobní potřebě, či výkonu povolání jednoho z manželů. Tento majetek se nazýval majetkem získaným. Tímto získaným majetkem byl i např. majetek získaný jako výnos z majetku samostatného, patřícího pouze jednomu z manželů. Rozsah majetkového společenství vyplýval ze zákona a vztahoval se na majetek nabytý v době účinnosti zákona, majetek nabytý před účinností zákona do majetkového společenství zahrnován nebyl. Už i za této úpravy však mohla být sepsána dohoda, kterou si manželé mohli upravit majetkové poměry, nejprve soudním zápisem a poté i formou notářského zápisu.

Pokud jde o srovnání s tzv. koakvizicí vycházející z uherského práva, dá se říci, že toto majetkové společenství zde mělo své kořeny, i když koakvizice byla majetkovým společenstvím jen pro případ skončení manželství a v průběhu manželství neměla žádné právní účinky.

1.3 Právní úprava po vydání občanského zákoníku

Jak již bylo výše zmíněno, úprava z roku 1949, kdy se veškeré manželské majetkové právo stalo součástí úpravy nového zákona o právu rodinném byla účinná pouze do roku 1964, kdy vstoupil v účinnost nový občanský zákoník, který upravoval manželská majetková práva, která tak byla vyňata z úpravy práva rodinného.

Občanský zákoník však ohledně manželských majetkových práv nenařadil na úpravu zákonného majetkového společenství, ale nově tyto vztahy upravil, a to právní formou bezpodílového spoluvlastnictví manželů.

Tento nový institut manželského majetkového práva upravoval majetkové vztahy manželů tak, že do bezpodílového spoluvlastnictví zahrnoval především věci osobní spotřeby, přičemž právním výrazem společné spotřeby bylo osobní spoluvlastnictví. Forma bezpodílové spoluvlastnictví byla zvolena proto, že dle názoru zákonodárců nejlépe vyjadřovala právně jednotné a nedělitelné společenství po majetkové stránce.

V bezpodílovém spoluvlastnictví manželů bylo podle zákona vše, co mohlo být předmětem osobního vlastnictví a bylo nabyto některým z manželů za dobu trvání manželství, s výjimkou věcí získaných dědictvím či darem.

Z bezpodílového spoluvlastnictví byly také vyloučeny věci osobní potřeby nebo věci, které sloužily k výkonu povolání jednoho z manželů. Tyto věci však k osobní potřebě nebo výkonu povolání musely skutečně sloužit. Samostatným majetkem každého z manželů, který nepatřil do bezpodílového spoluvlastnictví, byl také majetek, který patřil před uzavřením manželství jednomu z manželů.

Zajímavostí je, že podle ustálené judikatury do bezpodílového spoluvlastnictví manželů patřila celá mzda, avšak mzda vyplacená a převzatá, zatímco nárok na mzdu do bezpodílového spoluvlastnictví nepatřil, neboť nemohl být předmětem osobního vlastnictví. Mzdový nárok tedy nemohl být postižen výkonem rozhodnutí pro vymožení pohledávky jen druhého z manželů.

Do bezpodílového spoluvlastnictví manželů nepatřily pohledávky a dluhy. Pokud tyto vznikly za doby trvání manželství, bylo nutno v tomto případě postupovat podle § 149 a 150 občanského zákoníku.

Dalším problematickým bodem úpravy bezpodílového spoluvlastnictví manželů byla ta skutečnost, že vzhledem k neexistenci úpravy relativní neplatnosti právních úkonů občanským zákoníkem až do roku 1982, nebylo možné v případě, kdy jeden z manželů disponoval s majetkem patřícím do bezpodílového spoluvlastnictví nad míru běžné dispozice, nemohl druhý manžel tento úkon dodatečně schválit, a tento byl tedy postižen absolutní neplatností.

Právo na vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví se nepromlčovalo. Tato úprava se odvozovala od nepromlčitelnosti vlastnického práva.

V roce 1982 byla novelou občanského zákoníku č. 131/1982 Sb. většina výše zmíněných problematických ustanovení novelizována. Byl zaveden institut relativní neplatnosti právních úkonů, která umožňovala dodatečné schválení právního úkonu jednoho z manželů, který se týkal dispozice s majetkem patřícím do bezpodílového jmění manželů nad míru přiměřenou. Touto novelou byla zároveň občanským zákoníkem zavedena domněnka vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů § 149 odst. 4.

Závěrem této části je nutné také poznamenat, že vývoj majetkového manželského práva, nebyl v takové míře ovlivněn právem římským, jako tomu bylo u ostatních právních odvětví. Právě na rozdíl od těchto ostatních odvětví bylo manželské majetkové právo ovlivňováno především právem zvykovým.

III. Zákonná úprava společného jmění manželů

2. Společné jmění manželů

2.1 Pojem a předmět institutu společného jmění manželů

Společné jmění manželů tak jak je v současnosti upraveno občanským zákoníkem v § 143 a násl. je právní formou manželského majetkového společenství a zároveň je základním a hlavním institutem manželského majetkového práva. Dalšími takovými instituty je např. společný nájem bytu manželi, dědění apod.

Společné jmění manželů nahradilo zákonem č. 91/1998 Sb. s účinností ode dne 1. 8. 1998 bezpodílové spoluvlastnictví manželů a na rozdíl od této původní úpravy upravuje toto právo tak, že jeho součástí není pouze majetek, ale zároveň i závazky. Bezpodílové spoluvlastnictví manželů se přeměnilo s účinností od 1. 8. 1998 ve společné jmění manželů pouze v takovém případě, že k tomuto datu bezpodílové spoluvlastnictví manželů existovalo. Pokud již bylo dříve zrušeno, nevzniklo s účinností zákona č. 91/1998 Sb. společné jmění manželů.

Dle názoru Nejvyššího soudu vyjádřeného v rozsudku sp. zn. 30 Cdo 1803/2000 se jedná o odlišné instituty, a to jak pojmenováním, předmětem úpravy, rozsahem, obsahem i zánikem. (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 9. 2000 sp. zn. 30 Cdo 1803/2000 „Institut společného jmění manželů není totožný s bezpodílovým spoluvlastnictvím manželů, Jedná se o dva rozdílné instituty, a to pojmenováním, předmětem (včetně možností jeho modifikací i před uzavřením manželství), rozsahem i obsahem, i zánikem (bezpodílové spoluvlastnictví manželů bylo možné zrušit za trvání manželství rozhodnutím soudu). Pokud bylo za trvání jednoho manželství soudem zrušeno bezpodílové spoluvlastnictví manželů jako institut manželského majetkového práva, nemohlo dojít k jeho transformaci ve společné jmění manželů jako nového institutu manželského majetkového práva.“)¹

---

¹ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 9. 2000 sp. zn. 30 Cdo 1803/2000, ASPI

Společné jmění manželů je tak jak tomu bylo u předchozí úpravy bezpodílového spoluvlastnictví manželů zařazeno do II. části občanského zákoníku, která upravuje věcná práva.

Právní úprava společného jmění manželů zejména modifikuje úpravu vlastnického a závazkového práva. U vlastnického práva jde zejména o to, že je zde modifikace v pluralitě subjektů vlastnického práva ve formě podvojného spoluvlastnictví manželů, tzn., že každý manžel je vlastníkem celé věci, se kterou má právo nakládat, držet a užívat jí, je však v tomto omezen stejnými právy druhého manžela.

Závazkové vztahy manželů, které jsou předmětem společného jmění manželů, mají povahu solidárních závazků. Z hlediska právního režimu je ve vztazích mezi manžely zákonem stanovena výjimka, že mezi nimi nepočíná ani neběží promlčecí lhůta, pokud nejde o úroky a opětuující se plnění. (§ 114 obč. zákoníku „Jde-li o právo mezi zákonnými zástupci na jedné straně a nezletilými dětmi a jinými zastoupenými osobami na druhé straně, promlčení ani nepočíná ani neběží, nejde-li o úroky a opětuující se plnění. To platí i o právech mezi manžely.“)

2. 2. Vznik a subjekty společného jmění manželů

Subjekty společného jmění jsou pouze manželé po dobu trvání manželství, bez ohledu na to zda spolu ve skutečnosti žijí nebo ne. A contrario tedy subjekty společného jmění nemohou být osoby rozvedené, osoby které spolu žijí pouze ve svazku obdobném svazku manželskému, ani osoby stejného pohlaví, které spolu žijí v registrovaném společenství (§ 136 odst. 1 „Společné jmění může vzniknout jen mezi manžely.“). Zákonem ustanovením o společném jmění manželů se vztahy mezi účastníky společného jmění řídí i po jeho zániku do doby jeho vypořádání.

Společné jmění manželů vzniká zásadně pouze po vzniku manželství. Vzniká vždy, tedy i v manželství neplatném. Nevzniká však současně v okamžiku vzniku manželství, ale v okamžiku, kdy alespoň jeden z manželů nabude majetek, který však zároveň není ze společného jmění vyloučen.

Z tohoto pravidla však existují výjimky, kdy společné jmění podle výše uvedeného modelu nevzniká, přestože jinak jsou k tomu splněny všechny předpoklady.

Je tomu tak podle nového insolvenčního zákona č. 182/2006 Sb., kdy prohlášením konkursu zaniká společné jmění dlužníka a jeho manžela. Po dobu trvání konkursu nemůže vzniknout společné jmění, tzn., i kdyby v průběhu konkursu došlo k uzavření nového sňatku, společné jmění vzniknout nemůže. Toto společné jmění vázané na uzavření nového sňatku vzniká až dnem zániku účinků konkursu.

Další výjimku tvoří situace, kdy manželé dohodou odloží vznik společného jmění ke dni zániku manželství, kromě věcí tvořících obvyklé vybavení domácnosti. Tato dohoda musí být však uzavřena formou notářského zápisu. Obdobně je možná úprava tzv. předmanželské smlouvy.

Uzavřením takové dohody nabývají manželé majetek pouze do svého výlučného spoluvlastnictví. Pokud nabývají majetek společně, mají pak takový majetek v podílovém spoluvlastnictví. I přes uzavření takové dohody však společní jmění manželů vzniká, týká se však pouze obvyklého vybavení domácnosti.

Společné jmění manželů nevzniká v manželství zdánlivém, jak je upraveno v § 17a zákona o rodině „(1) Manželství nevznikne, jestliže muž nebo žena byli k prohlášení o uzavření manželství donuceni fyzickým násilím. (2) Manželství nevznikne, jestliže bylo uzavřeno nezletilým mladším šestnácti let. (3) Manželství nevznikne, jestliže nebyly dodrženy podmínky uvedené v § 4a odst. 1, § 4b odst. 2 a § 9.“

Z výše uvedeného lze tedy shrnout, že důvody pro odložení vzniku společného jmění manželů jsou stanoveny jednak v zákoně, jednak v písemné smlouvě uzavřené mezi manžely.

Dalším důvodem je podle § 276 insolvenčního zákona ta skutečnost, že vznik nového společného jmění úpadce a jeho manžela po dobu trvání účinků prohlášení konkurzu není přípustný. Uzavřel-li úpadce po dobu trvání účinků prohlášení konkurzu nové manželství, odkládá se vznik společného jmění

manželů ke dni zániku účinků prohlášení konkurzu. Smlouvy o rozšíření společného jmění, které by odporovaly tomuto ustanovení nebo jej obcházely, jsou neplatné. Dalším důvodem je smlouva uzavřená ve formě notářského zápisu, kdy manželé mohou odložit vznik společného jmění až ke dni zániku manželství, s výjimkou věcí tvořících obvyklé vybavení domácnosti podle § 143a odst. 2 občanského zákoníku.

2.3 Předmět společného jmění manželů

Společné jmění manželů je tvořeno majetkem, který byl úplatně nabyt jedním z manželů či oběma manželi za dobu trvání manželství, zatímco bezúplatně nabytý majetek do společného jmění manželů nespadá. V případě, že dojde k obdarování obou manželů, i za předpokladu, že dárce vyjádří vůli obdarovat oba manžele, nespadá takovýto dar do společného jmění manželů, zůstává však v jejich podílovém spoluvlastnictví.²

Majetkové společenství manželů je tvořeno především zdroji z výkonů ze závislé činnosti nebo z podnikatelské činnosti manžela či manželů, z výnosů ze společného majetku, zde se může jednat například o úroky, a z majetku nabytého pomocí těchto zdrojů.

Do majetkového společenství manželů připadají i přírůstky a výnosy samostatného majetku manželů. U závazků, které se týkají výlučného majetku manželů, však k tomuto nedochází. Do společného jmění manželů spadá i plnění přijaté z titulu uzavřených pojistných smluv, smluv o penzijním připojištění a podobných smluv, jejichž účelem je poskytnout plnění, které má nahradit určitou majetkovou ztrátu.

Novelou provedenou zákonem č. 91/1998 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů, a o změně a doplnění pozdějších zákonů, byl do občanského zákoníku zaveden nový institut společného jmění manželů, na rozdíl od dosavadního institutu bezpodílového spoluvlastnictví manželů.³

---

² viz rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem, sp. zn. 16 Ca 116/1996, ASPI

³ viz rozsudek Nejvyššího soudu 30 Cdo 1803/2000, ASPI

Předmětem společného jmění manželů se podle § 143 odst. 1 písm. a) občanského zákoníku stal majetek nabytý jedním z manželů nebo společně oběma manželi za dobu trvání manželství, s výjimkami, které stanoví zákon. Do společného jmění spadají i závazky, které jsou specifikované v § 143 odst. 1 písm. b) občanského zákoníku „závazky, které některému z manželů nebo oběma manželům společně vznikly za trvání manželství, s výjimkou závazků týkajících se majetku, který náleží výhradně jednomu z nich, a závazků, jejichž rozsah přesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů, které převzal jeden z nich bez souhlasu druhého.“

Společné jmění manželů je tedy tvořeno majetkem, některým z manželů nebo jimi společně za dobu trvání manželství s výjimkou majetku získaného dědictvím nebo darem; majetku nabytého jedním z manželů za majetek náležející do výlučného vlastnictví tohoto manžela; věcí, které podle své povahy slouží osobní potřebě jen jednoho manžela; věcí vydaných v rámci předpisů o restituci majetku jednomu z manželů, který měl vydanou věc ve vlastnictví před uzavřením manželství anebo jemuž byla věc vydána jako právnímu nástupci původního vlastníka. (nález Ústavního soudu České republiky ze dne 12. 6. 1996, sp. zn. II. Ús 219/95, Šarman, J.: Přehled judikatury ve věcech majetkových vztahů mezi manžely. ASPI, a. s., Praha 2006, str. 75 „Protože vydržení není vyjmenováno mezi výjimkami uvedenými v § 143 občanského zákoníku, má Ústavní soud za to, že stane-li se oprávněný držitel vydržitelem věci, ta také přijde do bezpodílového spoluvlastnictví manželů (SJM), pokud oba navrhovatelé žijí v trvajícím manželství za existujícího bezpodílového spoluvlastnictví (SJM). K vydržení vlastnického práva k nemovitosti (do BSM, resp. nyní do SJM) dojde také i v případě, jestliže alespoň jeden z manželů je v postavení oprávněného držitele, když druhý manžel o nedostatku či absenci nabývacího titulu k nemovitosti věděl, nebo naopak nesprávně – na základě právního omylu –

byl (subjektivně) přesvědčen, že tato nemovitost je v jejich bezpodílovém spoluvlastnictví, resp. společném jmění.“)⁴

Společné jmění manželů je dále tvořeno závazky, které některému z manželů nebo oběma manželům společně vznikly za trvání manželství s výjimkou závazků, které se týkají majetku, které náleží výhradně jednomu z manželů; závazků, jejichž rozsah překračuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů, které převzal jeden z nich bez souhlasu druhého.

Jměním se podle občanského zákoníku rozumí souhrn penězi ocenitelných majetkových hodnot, tj. aktiv osoby, a souhrn penězi ocenitelných majetkových hodnot, které osoba dluží jinému, tj. jejich pasiv.

Obecnou úpravu společného jmění manželů danou občanským zákoníkem může vyloučit zvláštní právní úprava. Jako příklad lze uvést zákon č. 527/1990 Sb. o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů, kdy § 8 odst. 3 tohoto zákona hovoří o právu na patent pouze ve formě podílového spoluvlastnictví („Spolupůvodci mají právo na patent v rozsahu, v jakém se podíleli na vytvoření vynálezu.“).

Majetek nabytý jedním z manželů za trvání manželství se stává předmětem společného jmění manželů, aniž by byl zároveň na nabytém majetku vyjádřen spoluvlastnický podíl, jak tomu alespoň formálně bylo za existence institutu bezpodílového jmění manželů.

To, že je majetkové společenství manželů upraveno takto koncipovaným právním institutem znamená u společného jmění manželů posilování prvků rovnosti, ekonomické solidarity a sounáležitosti manželů, když uzavřením manželství se zásadně ztrácí možnost manželů nabývat majetek za trvání manželství do svého výlučného vlastnictví, pokud není upraveno jinak.

Tuto odlišnou úpravu můžeme spatřovat i v koncepci právního režimu správy společného jmění manželů, ve které se promítá rovnost manželů ke společnému jmění a také v odlišném způsobu zániku majetkového

---

⁴ náleží Ústavního soudu České republiky ze dne 12. 6. 1996, sp. zn. II. Ús 219/95, Šarman, J.: Přehled judikatury ve věcech majetkových vztahů mezi manžely. ASPI, a. s., Praha 2006, str. 75

společenství, kdy je zde zákonem stanovená domněnka rovnosti obou manželů na společném majetku.

Jak již bylo výše uvedeno, původně úpravou podle obecného zákoníku občanského z roku 1811 bylo tímto zákonem upraveno oddělené majtkové společenství manželů, manželé však mohli podle § 1233 obecného zákoníku občanského založit tzv. společenství statků.

Prvním zákonem, který tedy upravoval zákonný princip majtkového společenství manželů, byl zákon č. 265/1949 Sb. o právu rodinném, ze kterého pak byla tato úprava převzata do občanského zákoníku v podobě institutu bezpodílového spoluvlastnictví manželů.

Po novele občanského zákoníku provedeném zákonem č. 91/1998 Sb. pak do současné doby upravuje majtkové společenství manželů institut společného jmění manželů, který z bezpodílového spoluvlastnictví vychází, ale který obsahuje řadu odlišných prvků, kdy zejména posiluje autonomii manželů.

Rozdílnost obou institutů není tedy jen v jejich názvu, ale zejména v jejich předmětu, rozsahu, obsahu a zániku.

Důvodem této nové úpravy bylo odstranění nedostatků stávající právní úpravy a nemalých mezer v této úpravě existujících. Bezpodílové spoluvlastnictví manželů se tedy s účinností od 1. 8. 1998 transformovalo ve společné jmění manželů, ovšem za předpokladu, že k tomuto datu existovalo.

V současné době se intenzivně připravuje kodifikace nového občanského zákoníku, který však má v zásadě převzít úpravu společného jmění manželů v současné podobě, pouze by mělo dojít k odlišné systematizaci tohoto institutu v rámci nového občanského zákoníku, když na rozdíl od stávající úpravy by mělo společné jmění manželů být upraveno v rámci práva rodinného. Samostatná právní úprava společného jmění manželů mimo občanský zákoník se nepředpokládá.

Společné jmění manželů tedy představuje zákonnou právní formu uspořádání vzájemných majtkových vztahů mezi manžely.

3. Evropská úprava společného jmění manželů

Ve stručnosti se dá o evropské právní úpravě majetkového společenství manželů říci, že ve většině úpravách tohoto institutu převládá podpora manželského majetkového společenství, pouze se liší co do intenzity úpravy tohoto společenství.

Většina z těchto evropských úprav chápe společné jmění manželů jako omezené majetkové společenství, když do společného jmění spadá vše, co je během trvání manželství do majetku manželů nabyto, až na část majetku, která je v zákoně vypočtena a která se do tohoto majetkového společenství nezařazuje.

Výjimku z tohoto evropského pojetí představuje nizozemská úprava tohoto institutu, kde do společného jmění manželů spadá vše, tedy veškerý majetek obou manželů, a to jak společný tak oddělený. Podle tohoto modelu můžeme tento způsob úpravy majetkového společenství manželů charakterizovat jako majetkové společenství univerzální.

Jednotlivé evropské právní úpravy samozřejmě umožňují široký smluvní odklon od zákonné právní úpravy majetkového společenství manželů. Problematickou záležitostí v tomto směru může být stanovení rozhodného práva pro posouzení právního režimu manželských smluv o modifikaci manželského majetkového režimu či o způsobu jeho vypořádání v případě manželství uzavíraných v cizině, případně manželství s cizincem.

V současné době i z těchto důvodů probíhají v rámci práva Evropské unie práce na úpravě obecně platných pravidel v této oblasti.

4. Zdroje a způsoby nabytí do společného jmění manželů

Společné jmění manželů je tvořeno podle § 143 odst. 1 písm. a) občanského zákoníku majetkem. Majetkem tvořícím společné jmění manželů jsou rozuměny věci, movité i nemovité, pohledávky, jiná práva a jiné hodnoty ocenitelné penězi. Jak již bylo řečeno výše, majetek patřící do společného jmění manželů musí být nabyt jedním z manželů nebo oběma manžely po

dobu trvání manželství. Jak již také bylo řečeno výše, existují však z tohoto pravidla výjimky, ať už zákonného či smluvního charakteru.

§ 143 občanského zákoníku vymezuje zákonný rozsah předmětu společného jmění manželů. Tento rozsah je však možno redukovat podle § 143a občanského zákoníku smlouvou manželů, nebo podle § 148 občanského zákoníku rozhodnutím soudu.

Předmětem společného jmění manželů jsou zejména příjmy nejružnějšího charakteru, ať už se jedná o příjmy z pracovního poměru, sociálního zabezpečení, z podnikatelské činnosti, z důchodů či nemocenských dávek, autorské odměny, odměny za vynálezy, průmyslové vzory a zlepšovací návrhy, stipendia apod.

4. 1 Odměna za práci

V době existence institutu bezpodílového jmění manželů byla odměna za práci vyloučena z předmětu bezpodílového spoluvlastnictví manželů. Do bezpodílového spoluvlastnictví manželů spadaly pouze věci, ať už movité či nemovité a odměna za práci nebyla za věc považována, tudíž do bezpodílového spoluvlastnictví nepatřila. Odměna za práci byla považována za nárok, nikoli tedy za věc ve formě hotových peněz.

Právo na mzdu netvoří ani po zavedení institutu společného jmění manželů předmět tohoto institutu, jeho předmětem se tak stává až vyplacená mzda, tzn. vyplacená v hotovosti či poukázána na účet zaměstnance.

Podle § 303 a násl. o. s. ř. výkon rozhodnutí příkázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu může být nařízen a proveden jen u pohledávky z účtu, jehož majitelem je povinný. Pohledávka z jiného účtu není způsobilá být předmětem takového výkonu rozhodnutí, i kdyby na účet byly vloženy peněžní prostředky povinného, nebo peněžní prostředky patřící do společného jmění manželů. Manžel povinného není účastníkem řízení o výkon rozhodnutí příkázáním pohledávky z tohoto účtu.⁵

---

⁵ viz rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 20 Cdo 1642/2004, ASPI

Odměna za práci ve formě naturální odměny se také stává předmětem společného jmění manželů. Obdrželi-li např. zaměstnanec od svého zaměstnavatele cenné papíry, nezískává druhý manžel právo účasti na společnosti, majetková hodnota těchto cenných papírů, jakožto i z nich získané dividendy však do společného jmění manželů náleží.

4.2 Věci nemovité

Na rozdíl od věcí movitých, kdy se movitá věc stává součástí společného jmění manželů okamžikem nabytí vlastnictví k věci, nikoliv pouhým uzavřením platné smlouvy, dochází u nemovitých věcí k dvěma způsobům.

Pokud se nabytí vlastnického práva týká nemovitosti, která je předmětem evidence v katastru nemovitostí, dochází k nabytí nemovitosti do společného jmění manželů dnem právního účinku vkladu. Nemovitost se tak stává součástí společného jmění manželů v tom případě, jestliže právní účinky vkladu do katastru nemovitostí nastanou po uzavření manželství.

Pokud by existoval závazek zaplatit kupní cenu k věci teprve za doby trvání manželství ze společných prostředků manželů, nezakládá tato okolnost vznik vlastnického práva druhého manžela k věci, která byla nabyta jedním manželem před uzavřením manželství. Tento závazek, zaplatit kupní cenu za věc do společného jmění manželů nespadá, neboť závazek vznikl před uzavřením manželství.

Za jiné situace, kdy smlouva uzavřená před uzavřením manželství bude relativně neplatná a tato neplatnost bude zhojena za trvání manželství, nespadá tato věc do společného jmění manželů.

Jsou-li účastníky smlouvy o převodu nemovitosti manželé, ať již na straně prodávajícího či kupujícího, je třeba, aby odstoupení od této smlouvy bylo adresováno oběma manželům a aby se projev vůle odstoupení od smlouvy dostal do dispozice každého z nich, jinak účinky odstoupení nenastanou.⁶

Pokud by byla nabývaná věc zaplacená z výlučných prostředků jednoho z manželů, ale kupujícími by byli oba manželé a oba by uzavření kupní

---

⁶ viz rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 22 Cdo 3005/99, ASPI

smlouvy projevili vůli nabýt věc do společného jmění manželů, pak by se předmětem společného jmění manželů tato věc stala.⁷ (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 10. 2001, sp. zn. 22 Cdo 1659/2000, www.nsoud.cz, „Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 19. dubna 2000, sp. zn. 22 Cdo 1658/98, publikovaném v Právních rozhledech č. 8, ročník 2000, str. 357, které je použitelné i na daný případ, vyslovil právní názor, že „v případě, kdy kupní cena nemovitostí byla zcela zaplácena z výlučných prostředků jednoho z manželů, ale kupujícími byli oba manželé, kteří oba jasně projevili vůli nabýt tyto nemovitosti do bezpodílového spoluvlastnictví, je právě tato vůle rozhodující z hlediska určení, zda nemovitosti patří či nepatří do jejich bezpodílového spoluvlastnictví.“)⁸

Je-li účastníkem kupní smlouvy o převodu nemovitosti jen jeden z manželů, bude do katastru nemovitosti zapsán vkladem pouze tento manžel. Druhý manžel se však stává vlastníkem takovéto nemovitosti, i když nebyl účastníkem smlouvy.

Výjimkou by byla situace, kdyby byl mezi manželi smlouvou zúžen rozsah společného jmění manželů podle § 143a občanského zákoníku, nebo kdyby byl rozsah společného jmění manželů zúžen rozhodnutím soudu podle § 148 odst. 1 a 2 občanského zákoníku (podle § 148 odst. 1 „Soud může ze závažných důvodů na návrh některého z manželů zúžit společné jmění manželů až na věci tvořící obvyklé vybavení společné domácnosti“) nebo kdyby byly k nabytí takovéto nemovitosti použity pouze jen prostředky jednoho manžela. Vlastnické právo druhého manžela, vznikající v tomto případě ze zákona, přestože tento manžel nebyl účastníkem smlouvy o převodu nemovitosti, se do katastru nemovitostí zapíše záznamem na základě ohlášení manželů v podobě jejich prohlášení, k čemuž jsou ze zákona povinováni.

Předmět společného jmění manželů lze také rozšířit.

---

⁷ viz nález Ústavního soudu, sp. zn. III ÚS 317/2000, ASPI

⁸ viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 10. 2001, sp. zn. 22 Cdo 1659/2000, www.nsoud.cz

4.3 Věci sloužící výkonu povolání

Věci sloužící výkonu povolání za účinnosti institutu bezpodílového spoluvlastnictví manželů do tohoto nespádaly, zatímco s účinností od 1. 8. 1998, tzn. od zavedení nového institutu společného jmění manželů, do společného jmění patří.

4. 4 Jiné způsoby nabytí majetku do SJM

Nabytí věc do společného jmění manželů lze např. ze zákona, jako příklad lze uvést transformaci práva osobního užívání pozemku na vlastnictví fyzické osoby.⁹

Dalším způsobem je např. nabytí na základě rozhodnutí státního orgánu, kdy k vlastnictví dojde dnem určeným v rozhodnutí, nebo není-li takový den určen, dnem právní moci rozhodnutí. Jedná se například o rozhodnutí soudu při zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví, při zpracování věci, při zřízení neoprávněné stavby na cizím pozemku, příklepem při výkonu rozhodnutí prodejem nemovitosti.

Nabytí lze také na základě vydržení, pokud manželé mají věc v držení po dobu, kterou k vydržení stanoví zákon, nabývají vlastnické právo k vydržené věci oba manželé. Vlastnictví k takovéto vydržené věci se nabývá dnem, který následuje po skončení vydržecí doby, která je dána ze zákona. Pokud je držitelem věci pouze jeden manžel, může být taková věc nabyta do společného jmění manželů, pokud však druhý manžel není ohledně takové věci ve zlé víře.

Dalším takovým způsobem nabytí je zhotovení nové věci. Nově zhotovená věc, ať už oběma manželi nebo pouze jedním z nich patří do společného jmění manželů, a to okamžikem jejího zhotovení. Např. u stavby tato vzniká okamžikem, kdy je jednoznačně patrné dispoziční řešení prvního nadzemního podlaží. Jestliže tedy stavba takto vznikla ještě před uzavřením manželství, nepatří do společného jmění manželů, když se má za to, že po uzavření manželství byla pouze dokončována, nezáleží tedy na tom, kdy došlo

---

⁹ viz rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 22 Cdo 2988/99, ASPI

k rozhodnutí o kolaudaci stavby. Podobně tomu bude u bytu, když zde se za již existující byt v právním smyslu považuje místnost nebo soubor místností určených v souladu se stavebním povolením k bydlení, pokud je rozestavěn v domě, který je alespoň v takovém stupni rozestavěnosti, že je již navenek uzavřen obvodovými stěnami a střešní konstrukcí. K tomu musí být takový byt stavěn na základě smlouvy o výstavbě podle zákona o vlastnictví bytů. U nebytových prostorů je tomu obdobně jako u bytů.

Do společného jmění připadá dále i věc nabytá jedním z manželů podle zákona o veřejných dražbách č. 26/2000 Sb.

Dalším takovým způsobem nabytí do společného jmění manželů představují přírůstky společného majetku manželů i přírůstky jejich výlučných majetků. Věc zde připadne do společného jmění manželů jejím oddělením od věci hlavní. Může se jednat jak o věci, tak o výnosy z peněz.

4.5 Výlučné vlastnictví jednoho z manželů

4.5.1 Kupní smlouva

Existuje-li mezi manžely zákonná úprava společného jmění manželů, je vyloučen prodej věci z výlučného majetku jednoho manžela, manželu druhému. Pokud by takováto situace nastala, tak by druhý manžel věc, která by byla předmětem takového převodu, nabýval do společného jmění manželů.

Není tedy možné, aby jeden manžel vystupoval při uzavírání smlouvy jako prodávající a zároveň jako kupující, současně s manželem.

4.5.2 Darovací smlouva

Darování mezi manželi je s ohledem na společné jmění manželů problematickou záležitostí, která vyžaduje i přísnější podmínky. Darovat druhému manželovi lze jen z výlučného majetku jednoho manžela, respektive z majetku, který netvoří společné jmění manželů.

Ohledně darů oběma manželům je potřeba vždy přihlídnout k vůli dárce, zda se věc rozhodl darovat pouze jednomu manželovi nebo oběma

manželům společně. Většinou však u této vůle lze usuzovat pouze z okolností, za kterých k darování dochází, zda bylo darováno jednomu manželovi nebo oběma společně. Přitom nelze vycházet z toho, zda věc může sloužit potřebám obou manželů nebo jen k potřebám jednoho manžela.

Pokud by bylo tedy darováno jen jednomu z manželů, náleží tento dar do jeho výlučného vlastnictví. V případě, že dárce projeví vůli darovat věc oběma manželům společně, nestává se tato věc předmětem společného jmění manželů, ale zůstává v podílovém spoluvlastnictví manželů.

4.5.3 Zúžení a rozšíření společného jmění manželů

Ustanovení § 143a odst. 1 občanského zákoníku umožňuje, aby manželé smlouvou sepsanou ve formě notářského zápisu zúžili či rozšířili zákonný rozsah společného jmění manželů. „Manželé mohou smlouvou uzavřenou formou notářského zápisu rozšířit nebo zúžit stanovený rozsah společného jmění manželů. Takto mohou manželé změnit rozsah majetku a závazků nabytých či vzniklých v budoucnosti, ale i majetku a závazků, které již tvoří jejich společné jmění. Předmětem této smlouvy mohou být i jednotlivé majetkové hodnoty a závazky. Jestliže je předmětem smlouvy nemovitost, která již náleží do společného jmění manželů nebo do výlučného majetku jednoho z nich, nabývá smlouva účinnosti vkladem do katastru nemovitostí.“

Váže-li smlouva uzavřená podle § 143a odst. 2 občanského zákoníku vznik společného jmění manželů až ke dni zániku manželství, zůstává každý z manželů vlastníkem majetku, se kterým do manželství vstupoval, i majetku, který po dobu trvání manželství nabyt („Manželé mohou dále smlouvou uzavřenou formou notářského zápisu vyhradit zcela nebo zčásti vznik společného jmění manželů ke dni zániku manželství, pokud nejde o věci tvořící obvyklé vybavení společné domácnosti.“). V takovémto případě může dojít mezi manželi k uzavírání darovacích smluv, kromě věcí, které tvoří obvyklé vybavení společné domácnosti, které vždy zůstává předmětem společného jmění manželů (pokud toto vybavení spadá do společného jmění

manželů, a nebylo např. nabyto jedním z manželů před uzavřením manželství).

4.6 Pojištění

Do společného jmění manželů patří i plnění z pojistné smlouvy, pokud bylo za trvání manželství realizováno ve prospěch kteréhokoli z manželů.

Jednotlivé platby pojistného placené za dobu trvání manželství ze společného majetku manželů na osobní pojištění jednoho z manželů nelze považovat za náklad vynaložený na osobní majetek jednoho manžela.

Uzavřením pojistné smlouvy vzniká podle § 145 odst. 3 občanského zákoníku solidární závazek platit pojistné oběma manželům „Závazky, které tvoří společné jmění manželů, plní oba manželé společně a nerozdílně.“

Podle § 143 občanského zákoníku předmětem společného jmění manželů nejsou věci, které slouží k výkonu povolání jen jednoho z manželů. Výkladem pojmu „věcí sloužících k výkonu povolání“ se zabývá rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 2. 4. 2002, sp. zn. 22 Cdo 1717/2000, ASPI „Nejvyšší soud již v rozsudku ze dne 16. listopadu 2000, sp. zn. 22 Cdo 2470/2000, publikovaném v Soudních rozhledech č. 2, ročník 2001, zaujal názor, že "předpokladem vyloučení věci z bezpodílového spoluvlastnictví manželů z důvodu, že podle své povahy slouží výkonu povolání jen jednoho z manželů, je také to, že současně neslouží i druhému z manželů“. K tomu mimo jiné v odůvodnění uvedl: "aby věc byla z tohoto důvodu vyloučena z bezpodílového spoluvlastnictví manželů, musí splňovat podmínku, že jde o věc, která má a může sloužit výlučně výkonu povolání jen jednoho z manželů a která zároveň (po jejím pořízení k tomuto účelu) skutečně slouží výlučně jen jednomu z manželů“.¹⁰

V pozdějším rozhodnutí Nejvyšší soud k téže problematice v rozsudku ze dne 30. srpna 2001, sp. zn. 22 Cdo 1439/2000, publikovaném v Souboru rozhodnutí pod č. C 708 zaujal názor, že “pro úvahu o vyloučení věci z bezpodílového spoluvlastnictví manželů z důvodu, že podle své povahy slouží

---

¹⁰ viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 2. 4. 2002, sp. zn. 22 Cdo 1717/2000, ASPI

výkonu povolání jen jednoho z manželů (§ 143 ObčZ ve znění před novelou č. 91/1998 Sb.) není rozhodující, zda byla určena pro výkon povolání jen jednoho z manželů, ale to k čemu v souladu s vůlí obou účastníků skutečně sloužila a zda nesloužila i druhému z manželů... Výkonem povolání ve smyslu § 143 ObčZ je třeba rozumět také výkon povolání osobou samostatně výdělečně činnou (mimo závislou činnost k jiné osobě), tj. i (výkon) podnikání jen jednoho z manželů (fyzické osoby) ve smyslu § 2 odst. 1 ObchZ, podle kterého se podnikáním rozumí soustavná činnost prováděná samostatně podnikatelem vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku.,¹¹ a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 2. 2004 sp. zn. 30 Cdo 1951/2002, ASPI „Z hlediska účelového určení věci v tom smyslu, zda slouží výlučně výkonu povolání některého z manželů a proto nepatří do jejich bezpodílového spoluvlastnictví, pak není rozhodné, zda tyto věci byly koupeny nebo vydraženy z prostředků náležejících do jejich bezpodílového spoluvlastnictví. Tyto skutečnosti mají totiž právní význam až při vypořádání zaniklého bezpodílového spoluvlastnictví, a to ten, že manžel, jehož výkonu povolání věc slouží, je povinen podle § 150 věty druhé obč. zák. nahradit, co ze společného bylo vynaloženo na tuto věc. Z ustanovení § 143 obč. zák. přímo plyne, že věci (a jejich příslušenství - § 121 odst. 1 obč. zák.), jež před účinností zákona č. 91/1998 Sb., tj. před 1. 8. 1998, podle své povahy sloužily výkonu povolání jen jednoho z manželů, byly z bezpodílového spoluvlastnictví manželů, kam by jinak s ohledem na způsob jejich pořízení patřily, vyloučeny.“¹²

4.7 Závazky a společné jmění manželů

Institut bezpodílového spoluvlastnictví manželů upravoval závazky takovým způsobem, že tyto netvořily předmět bezpodílového spoluvlastnictví manželů. Práva a závazky netvořily předmět bezpodílového spoluvlastnictví manželů, ale k jejich vypořádání docházelo až při zániku tohoto bezpodílového spoluvlastnictví podle pravidel pro vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví,

---

¹¹ viz rozhodnutí Nejvyššího soudu, sp. zn. 22 Cdo 1439/2000, ASPI

¹² viz rozhodnutí Nejvyššího soudu, sp. zn. 30 Cdo 1951/2002, ASPI

keré však uspořádkávalo jen vztahy mezi manžely a nevypořádkávaly vztahy manželů ke třetím osobám. Pohledávky a závazky manželů se řídily obecně podle závazkového práva. Odpovědnost manželů, pokud šlo o právní úkon týkající se jejich společných věcí, byla solidární. V případě, kdy tedy nedošlo k dobrovolnému splnění závazku, který se týkal společných věcí manželů, mohl se věřitel domáhat splnění závazku jak na majetku spadajícím do bezpodílového spoluvlastnictví manželů, tak na samostatném majetku každého z manželů. Pokud se právní úkon netýkal společných věcí, ale jen věci spadající do samostatného majetku jednoho z manželů. (manželé mohli uzavírat např. půjčky samostatně)

Po přijetí zákona č. 91/1998 Sb. se předmětem nově vzniklého institutu společného jmění manželů staly i pohledávky a závazky. Podle § 144 občanského zákoníku existuje vyvratitelná právní domněnka, že majetek nabytý a závazky, které vznikly za trvání manželství, tvoří společné jmění manželů, pokud není prokázán opak. „Pokud není prokázán opak, má se za to, že majetek nabytý a závazky vzniklé za trvání manželství tvoří společné jmění manželů.“

Podle § 143 občanského zákoníku jsou předmětem společného jmění tedy i závazky, které některému z manželů nebo oběma manželům společně vznikly za trvání manželství. Podle § 145 odst. 3 občanského zákoníku platí tedy to, že manželé, pokud společně převzali závazek, nebo takový závazek převzal jeden manžel za souhlasu druhého manžela, plní tento závazek solidárně.

Z předmětu společného jmění manželů jsou explicitně vyloučeny závazky týkající se majetku náležejícím výhradně jednomu z manželů (sml. o dílo nemovitosti ve výlučném vlastnictví jednoho manžela) a dále závazky, jejichž rozsah přesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů, které převzal jeden z nich bez souhlasu druhého manžela.

Závazek, který se stal závazkem spadajícím do společného jmění manželů, je závazkem jediným, i když za jeho splnění odpovídají oba manželé.

Rozdíl mezi závazkem vcházejícím do společného jmění manželů a závazkem přesahujícím majetkové poměry manželů, a tudíž do společného jmění manželů podle § 143 odst. 1 občanského zákoníku nevstupujícím není příliš zásadní. V případě, že závazek vstupuje do společného jmění manželů, je možné jej uspokojit i z odděleného majetku jednoho manžela, zatímco v případě, že závazek do společného jmění manželů nevstupuje, když přesahuje majetkové poměry manželů, nelze takovýto závazek uspokojit z odděleného majetku jednoho manžela, ale pouze ze společného jmění, a pochopitelně z výlučného majetku manžela, který takový závazek převzal.

5. Výkon rozhodnutí a společné jmění manželů

Pokud jde o výkon rozhodnutí týkající se majetku, který spadá do společného jmění manželů, je možné takovýto majetek následně po nařízení výkonu rozhodnutí vyloučit. § 262 odst. 2 o. s. ř. říká: „ Při výkonu rozhodnutí se nepřihlíží ke smlouvě, kterou byl zúžen zákonem stanovený rozsah společného jmění manželů o majetek, který patřil do společného jmění v době vzniku vymáhané pohledávky. Totéž platí, byl-li zákonem stanovený rozsah společného jmění manželů smlouvou rozšířen o majetek povinného, který nepatřil do společného jmění v době vzniku vymáhané pohledávky.“ § 255 odst. 1 o. s. ř. říká: „ Jsou-li nařízeným výkonem rozhodnutí postiženy majetkové hodnoty nebo práva patřící do společného jmění manželů, je účastníkem řízení, pokud jde o tyto majetkové hodnoty, i manžel povinného.“

Podle občanského soudního řádu se výkon rozhodnutí na majetek patřící do společného jmění manželů nařídí, jde-li o vydobytí závazku, který vznikl za trvání manželství jen jednomu z manželů.¹³

Majetek patřící do společného jmění manželů povinného a jeho manžela je v tomto případě i majetek, který netvoří součást společného jmění manželů proto, že byl smlouvou zúžen zákonný rozsah společného jmění manželů nebo že byl smlouvou vyhrazen vznik společného jmění manželů ke dni zániku manželství podle § 262a odst. 1 o. s. ř. „Výkon rozhodnutí na majetek patřící

---

¹³ viz rozhodnutí Nejvyššího soudu, sp. zn. 20 Cdo 1054/2002, ASPI

do společného jmění manželů lze nařídit také tehdy, jde-li o vydobytí závazku, který vznikl za trvání manželství jen jednomu z manželů. Za majetek patřící do společného jmění povinného a jeho manžela se pro účely nařízení výkonu rozhodnutí považuje také majetek, který netvoří součást společného jmění manželů jen proto, že byl smlouvou zúžen zákonem stanovený rozsah společného jmění manželů nebo že byl smlouvou vyhrazen vznik společného jmění ke dni zániku manželství.“ (rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 25. 6. 2002, sp. zn. 18 Co 593/2001, Šarman, J.: Přehled judikatury ve věcech majetkových vztahů mezi manžely. ASPI, a. s., Praha 2006, str. 93 „V souladu s ustanovením § 262a o. s. ř., účinného od 1. 1. 2001, lze postihnout i majetek, který byl předmětem smlouvy o zúžení stanoveného rozsahu společného jmění manželů uzavřené přede dnem 1. 1. 2001.“)¹⁴

Zákon také připouští obranu druhému manželovi ohledně majetku ve společném jmění manželů, který byl postižen výkonem rozhodnutí k vymožení závazku, který do společného jmění nevchází.

Podle § 267 odst. 1 o. s. ř. „ Právo k majetku, které nepřipouští výkon rozhodnutí, lze uplatnit vůči oprávněnému návrhem na vyloučení majetku z výkonu rozhodnutí v řízení podle třetí části tohoto zákona.“ § 267 odst. 2 pokračuje „ obdobně podle odstavce 1 se postupuje, byl-li nařízeným výkonem rozhodnutí postižen majetek patřící do společného jmění manželů (§ 262a odst. 1), avšak vymáhaný závazek vznikl za trvání manželství jen jednomu z manželů při používání majetku, který a) podle smlouvy o zúžení zákonem stanoveného rozsahu společného jmění manželů nebo podle smlouvy o vyhrazení vzniku společného jmění ke dni zániku manželství nepatřil do společného jmění manželů, a oprávněnému byl v době vzniku vymáhané pohledávky znám obsah smlouvy, b) náležel výhradně povinnému proto, že jej nabyt před manželstvím, dědictvím, darem, za majetek náležející do jeho výlučného majetku nebo podle předpisů o restituci majetku, který ze společného majetku nedostal neměl ve vlastnictví před uzavřením manželství

---

¹⁴ viz rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 25. 6. 2002, sp. zn. 18 Co 593/2001, Šarman, J.: Přehled judikatury ve věcech majetkových vztahů mezi manžely. ASPI, a. s., Praha 2006, str. 93

nebo který mu byl vydán jako právnímu nástupci původního vlastníka, anebo že slouží podle své povahy jen jeho osobní potřebě.“

Podle výše uvedené úpravy se právem, které nepřipouští výkon rozhodnutí např., prodejem zástavy rozumí jakékoli právo, v důsledku kterého ke vzniku prodávané zástavy nevzniklo zástavní právo.

Takovým právem je právě i společné jmění manželů, je-li tedy zástavní smlouva neplatná v důsledku toho, že byla uzavřena pouze jedním z manželů bez souhlasu druhého.¹⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 2. 12. 2004, sp. zn. 21 Cdo 1467/2004, ASPI („...zastavení nemovitosti, která tvoří společné jmění manželů, nelze považovat za obvyklou správu majetku patřícího do společného jmění, kterou by mohl vykonávat každý z manželů, a že tedy zástavní smlouva, kterou byla dána do zástavy společná nemovitost, je neplatná, byla-li uzavřena jen jedním z manželů bez souhlasu druhého (§ 145 odst. 2 občanského zákoníku). Současně je třeba zdůraznit, že k závěru o neplatnosti zástavní smlouvy v tomto případě nepostačuje sama o sobě okolnost, že ji uzavřel jen jeden z manželů; dal-li společnou nemovitost do zástavy jen jeden z manželů, je zástavní smlouva ve smyslu ustanovení § 145 odst. 2 věty druhé občanského zákoníku neplatná, jen jestliže tak učinil bez souhlasu druhého manžela (tedy jestliže bude prokázáno, že se zastavením nemovitosti druhý z manželů nesouhlasil) a jestliže se druhý z manželů neplatnosti zástavní smlouvy dovolal vůči všem jejím účastníkům (§ 40a občanského zákoníku).“)¹⁶

Nemá-li dlužník výlučný majetek, ze kterého lze pohledávku uspokojit, a druhý manžel úspěšně uplatnil excindační žalobu, může věřitel podat návrh na prohlášení konkurzu na dlužníka. V rámci konaného konkurzního řízení pak dochází k zániku a vypořádání společného jmění a z části, která po vypořádání případně úpadci je možné dluh uspokojit. Podle § 274 insolvenčního zákona („Nelze-li provést vypořádání společného jmění manželů proto, že závazky dlužníka, které z něj mohou být uspokojeny, jsou vyšší než

---

¹⁵ viz rozhodnutí Nejvyššího soudu, sp. zn. 20 Cdo 279/2003, ASPI

¹⁶ Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu, sp. zn. 21 Cdo 1467/2004, ASPI

majetek, který náleží do společného jmění manželů, zahrne se celý majetek náležející do společného jmění manželů do majetkové podstaty.“) není zcela zřejmé, zda v případě, kdy pohledávky za jedním z manželů převyšují hodnotu vypořádacího podílu, který by mu náležel, lze pohledávku uspokojit z celého majetku ve společném jmění, bez ohledu na právo druhého manžela, který by v tomto případě ze společného majetku nic nedostal.

Má se však za to, že za závazky, které nevcházejí do společného jmění manželů, odpovídá dlužící manžel svým výlučným majetkem i majetkem ve společném jmění. V konkursním řízení by tak měl být v případě předlužení jednoho z manželů zahrnut do podstaty veškerý společný majetek.

6. Nabytí majetku do výlučného vlastnictví jednoho z manželů a do podílového spoluvlastnictví obou manželů

6. 1 Výlučné vlastnictví jednoho z manželů

Podle platných zákonů lze výlučný majetek po dobu trvání manželství nabýt jen tehdy, pokud to zákon připouští. Manžel pak nemá k takovému výlučnému majetku druhého manžela žádná práva.

Spravovat nebo disponovat s výlučným majetkem manžela může druhý manžel pouze tehdy, je-li k tomu druhým manželem zmocněn, nebo musí jít o běžnou záležitost tak, jak o tom hovoří zákon o rodině, konkrétně § 21 odst. 1: „Manžel je oprávněn zastupovat druhého manžela v jeho běžných záležitostech, zejména přijímat za něho běžná plnění, pokud zvláštní předpis nestanoví jinak.“ Pokud výlučný majetek jednoho manžela nese užitky, spadají tyto užitky do společného jmění manželů.

Přestože do výlučného majetku manželů spadají výnosy z výlučných majetků manželů, nespádají do společného jmění závazky, které vznikly v souvislosti s výlučným majetkem jednoho manžela.

Výlučný majetek, který nespadá do společného jmění manželů, získává manžel nezávisle na společném majetku, pokud se tedy nejedná o věci osobní potřeby, neboť tyto mohou být získané ze společných příjmů a přesto patří do výlučného majetku toho kterého manžela.

Novelou zákona č. 91/1998 Sb. byl výrazně omezen rozsah výlučného majetku manželů. Je zde patrná např. jiná úprava vlastnictví podniku, či např. věcí sloužících výkonu povolání jednoho z manželů. Na rozdíl od původní úpravy bezpodílového spoluvlastnictví manželů spadají tyto věci po výše zmíněné novele občanského zákoníku do společného jmění manželů.

Podle § 143 odst. 1 písm. a) zákon vylučuje z předmětu společného jmění majetek s ohledem na dobu jeho nabytí. „Společné jmění manželů tvoří a) majetek nabytý některým z manželů nebo jimi oběma společně za trvání manželství, s výjimkou majetku získaného dědictvím nebo darem, majetku nabytého jedním z manželů za majetek náležející do výlučného vlastnictví tohoto manžela, jakož i věcí, které podle své povahy slouží osobní potřebě jen jednoho z manželů, a věcí vydaných v rámci předpisů o restituci majetku jednoho z manželů, který měl vydanou věc ve vlastnictví před uzavřením manželství a nebo, jemuž byla věc vydána jako právnímu nástupci původního vlastníka,…”

Do společného jmění manželů tedy nespadá majetek, který byl nabytý tím kterým manželem před uzavřením manželství. Aby byla věc zařazena do výlučného majetku jednoho manžela z toho důvodu, že tento majetek mu patřil před uzavřením manželství, musí být u movitých věcí uzavřena ohledně takovéto věci nejenom nabývací smlouva, ale musí také před uzavřením manželství dojít k převzetí věci. Jinak by se věc stala předmětem společného jmění manželů.

Podle občanského zákoníku do společného jmění manželů nespadá také majetek např. z právního důvodu jeho nabytí. Takovýmto právním důvodem nabytí na základě dědění nebo na základě darovací smlouvy. I v případě, že by jeden manžel nabyl majetek na základě dědění či z titulu darovací smlouvy za doby trvání manželství, nespadá takový majetek do společného jmění manželů.

Do společného jmění manželů dále nespadají věci, které byly vydané jednomu z manželů podle předpisů o restituci majetku. Podmínkou však je, že

tento manžel měl takovou věc ve vlastnictví před uzavřením manželství nebo mu věc byla vydána jakožto právnímu nástupci původního vlastníka.

Ze společného jmění manželů je dále podle zákona vyloučen majetek, který podle své povahy slouží osobní potřebě jen jednomu z manželů, i když byly pořízeny za dobu trvání manželství a to i ze společných prostředků.

Pokud by však došlo k zániku společného jmění, hodnota věci, která byla pořízena ze společných prostředků, se pak vrací do společného jmění, jde-li tedy o věc, která není věcí obvyklé osobní potřeby.

Ze společných prostředků respektive společného jmění manželů lze koupit věc patřící do výlučného majetku pouze jednoho manžela, jen pokud má věc sloužit jeho osobní potřebě. Ani v případě, kdyby se manželé dohodli, že chtějí věc získanou ze společných prostředků nabýt do výlučného vlastnictví pouze jednoho manžela, není toto možné.

Ze společného jmění je dále vyloučen majetek, který byl pořízen za majetek náležející do výlučného vlastnictví manželů. Výlučné vlastnictví jednoho manžela tak zůstává, i když v případě takovéto „změny“ majetku neobdrží manžel adekvátní hodnotu za majetek v jeho výlučném vlastnictví, tzn., jak když obdrží hodnotu menší, tak i v případě, že obdrží naopak hodnotu vyšší.

Vzhledem k tomu, že součást věci sleduje právní osud hlavní věci, byly-li na součást věci vynaloženy náklady ze společného jmění manželů, má manžel, který má z takto vynaložených nákladů prospěch, povinnost při vypořádávání společného jmění vynaložené náklady druhému manželovi nahradit. Příslušenství však zůstává samostatnou věcí, takže připadá tomu manželovi, který si jí pořídil ze svého výlučného majetku.

Předmětem společného jmění manželů nejsou dále práva osobnostní, z majetkových práv nejsou předmětem společného jmění ta práva, která jsou spjata s osobou jednoho z manželů, a to neoddělitelně. Tak je tomu např. u práva na bolestné.

Mezi společným majetkem obou manželů a jejich samostatným majetkem dochází k vzájemným přesunům a změnám. Pokud tak dojde

k investicím ze společného jmění manželů do majetku jednoho z manželů, je tento manžel povinen vynaložené finanční prostředky na investici do jeho výlučného majetku povinen nahradit při vypořádání společného jmění manželů, a to v cenách, které platily v době, kdy byly vynaloženy. Problémem v tomto případě může být určení, který majetek či závazek spadá do společného jmění manželů a který naopak do výlučného vlastnictví jednoho z manželů. Proto je zde ustanovením § 144 občanského zákoníku brán zřetel na ochranu práv třetích osob, kdy zákon stanoví vyvratitelnou domněnku, že majetek a závazky vzniklé za trvání manželství tvoří společné jmění manželů. (Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 5. 2004, sp. zn. 22 Cdo 1037/2004, www.nsoud.cz „Při určení výše vnosu se ani odvolací soud neodchýlil od konstantní judikatury, vycházející z rozhodnutí R 42/1972 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, str. 141- 142, podle kterého „jestliže byla nějaká věc získána za trvání manželství a bezpodílového spoluvlastnictví zčásti z prostředků patřících jen jednomu z manželů, pak při vypořádání je manžel, z jehož prostředků byl tento náklad vynaložen, oprávněn toliko požadovat, aby mu bylo uhrazeno, co takto vynaložil. Jestliže by v době vypořádání byla hodnota věci (např. v důsledku opotřebení společným užíváním) nižší, než byla její původní hodnota, bylo by třeba k tomu přihlédnout a náklady, které na ni jeden z manželů ze svých prostředků vynaložil, by se nenahradily v plné výši, nýbrž jen ve výši redukované podle poměru, v němž došlo ke snížení hodnoty věci. Jestliže by v době vypořádání byla hodnota věci vyšší než původní hodnota, pak by se k tomuto zvýšení při stanovení náhrady nákladů, vynaložených jen z prostředků jednoho z manželů, nepřihlíželo. Do bezpodílového spoluvlastnictví totiž náleží a oběma manželům je společná věc v takto zvýšené hodnotě, takže z této zvýšené hodnoty se vycházelo i při stanovení podílů na společném majetku.“¹⁷)

---

¹⁷ viz usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 5. 2004, sp. zn. 22 Cdo 1037/2004, www.nsoud.cz

6.2 Podílové spoluvlastnictví manželů

Mezi manželi pak může existovat i spoluvlastnictví podílové, dochází-li ke společnému nabývání věcí ze zdrojů, které netvoří součást společného jmění manželů. Tato situace je možná např. podle § 8 odst. 3 zákona č. 527/90 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích, kdy „Spolupůvodci mají právo na patent v rozsahu, v jakém se podíleli na vytvoření vynálezu.“ § 16 odst. 1 zákona o vynálezech a zlepšovacích návrzích dále stanoví, že „Přísluší-li práva z téhož patentu několika osobám (dále jen "spolumajitelé"), spravují se vztahy mezi nimi obecnými předpisy o podílovém spoluvlastnictví.“ Ustanovení o společném jmění manželů jsou tedy například touto úpravou vyloučena.

Společné jmění manželů představuje ve srovnání s podílovým spoluvlastnictvím právně stabilnější zákonnou úpravu formy vlastnictví s pluralitou subjektů. Na rozdíl od podílového spoluvlastnictví nemůže totiž jeden z manželů bezdůvodně navrhnout u soudu jeho zrušení a vypořádání.

7. Spravování společného jmění manželů

Majetek, který je ve výlučném vlastnictví manžela spravuje tento manžel samostatně. Bez zvláštního zmocnění, např. formou příkazní smlouvy, nemůže druhý manžel vykonávat správu nad výlučným majetkem druhého manžela, může jej však zatupovat v běžných záležitostech.

Podle § 145 odst. 1 a 2 občanského zákoníku stanoví rozsah práv a povinností, které mají oba manželé ve vztahu ke správě společného jmění. Podle tohoto ustanovení, majetek, který tvoří společné jmění manželů, užívají a udržují oba manželé společně. Obvyklou správu společného majetku vykonává každý z manželů. V ostatních záležitostech je třeba souhlasu obou manželů, jinak je právní úkon neplatný.

Správou majetku je možné přitom rozumět veškerou činnost, která souvisí s řádnou péčí o majetek. Rozsah této činnosti je dán zásadně povahou a kvalitou věci. Je-li předmětem správy společného majetku nemovitost, vyžaduje se k její řádné správě nejen její pravidelná údržba, ale i placení daně

z nemovitosti, případně pojištění apod. Správou majetku se rozumí i dispoziční úkony s ní.

Při rozhodování o tom, co je to běžná záležitost se vychází z konkrétních majetkových poměrů manželů, přihlíží se však i k obvyklým zvyklostem. Za obvyklou správu majetku se například nepovažuje právní úkon, který se týká převodu nemovitostí. Obvyklou správu majetku tak představuje zejména zajištění chodu domácnosti, obstarání běžných oprav, plnění běžných finančních povinností domácnosti.

Pokud existuje právní úkon, který není možné považovat za běžnou záležitost týkající se společné věci a ke kterému druhý manžel nedal souhlas je možno tuto vadu zhojit dodatečným souhlasem tohoto druhého manžela s právním úkonem. Jedná se tedy v tomto případě o relativní neplatnost právního úkonu.

Manželé tedy vykonávají správu společného majetku tak, že zde existuje správa, kterou může vykonávat každý manžel sám bez souhlasu druhého manžela. K této správě je podle § 145 odst. 1 občanského zákoníku oprávněn každý manžel samostatně, pokud se tedy jedná o obvyklou správu společného majetku.

Dále zde existuje správa, která vyžaduje souhlas obou manželů. Podle občanského zákoníku je souhlas obou manželů třeba pokud se jedná o záležitost, která přesahuje obvyklou správu majetku. Forma souhlasu druhého manžela s právním úkonem není stanovena, v úvahu přichází i projev konkludentní, přičemž souhlas druhého manžela může být udělen i dodatečně.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 6. 2001, sp. zn. 22 Cdo 1509/99, ASPI („Je-li smlouva o převodu nemovitosti náležející do bezpodílového spoluvlastnictví manželů uzavřená jen jedním z manželů jako převodcem, tj. v rozporu s § 145 odst. 2 ObčZ, platná, protože se druhý z manželů neplatnosti právního úkonu podle § 40a ObčZ nedovolal, nemění to nic na skutečnosti, že nešlo o převod odděleného majetku jednoho z manželů, ale o převod věci, jež byla v bezpodílovém spoluvlastnictví manželů. Jestliže

pak nabyvatel zaplatí kupní cenu (její část) manželovi na smlouvě nezúčastněnému, plní tak solidárně oprávněnému.“)¹⁸

7.1 Podnikání s majetkem ve společném jmění manželů

Zvláštní právní úprava ohledně správy společného majetku manželů existuje pro případy podnikání s majetkem ve společném jmění manželů nebo alespoň s jeho částí.

K prvnímu použití společného jmění manželů k podnikání musí být dán souhlas druhého manžela. § 146 občanského zákoníku stanoví, že v případě, že druhý manžel tento souhlas udělil, má podnikající manžel právo spravovat majetek ve společném jmění manželů používaný k podnikání i bez dalšího výslovného souhlasu druhého manžela. Podnikající manžel však tento majetek nesmí užívat k jiným účelům než k podnikání.

Podnikání se společným majetkem nebo i jen jeho částí je přitom považováno za úkon, který překračuje obvyklou správu majetku tak, jak je to stanoveno v § 145 odst. 1 občanského zákoníku.

Pokud druhý manžel tento souhlas podnikajícímu manželovi neudělil, má právo se domáhat relativní neplatnosti právního úkonu podnikajícího manžela, ke kterému neudělil souhlas. (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 2. 1999, sp. zn. 2 Cdon 2072/97 „1. Souhlasem ve smyslu § 16 odst. 1 zák. č. 105/1990 Sb., o soukromém podnikání, později § 148a ObčZ před novelou, provedenou zákonem č. 91/1998 Sb., je třeba rozumět obecný (generální) předem daný souhlas manžele podnikatele poté, co tento zahájil podnikání, a to před prvním právním úkonem, při němž měl být, v souvislosti s jeho podnikáním, použit majetek (jeho část) náležející do bezpodílového spoluvlastnictví manželů. Muselo jít o souhlas použití jakéhokoli (blíže neurčeného) majetku v bezpodílovém spoluvlastnictví manželů za uvedeným účelem a kdykoliv později. Souhlas k jednorázovému použití majetku v bezpodílovém spoluvlastnictví manželů na konkrétní podnikatelský účel sám o sobě není souhlasem ve smyslu uvedených ustanovení. 2. Tento souhlas

---

¹⁸ viz rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 22 Cdo 1509/99, ASPI

manžela mohl být učiněn i konkludentně, a to i pro případ použití nemovitostí patřících do bezpodílového spoluvlastnictví manželů.“)¹⁹

Pro vklad společného majetku manželů či jeho části do základního kapitálu obchodní společnosti se přitom použije obecné ustanovení § 145 občanského zákoníku „(1) Majetek, který tvoří společné jmění manželů, užívají a udržují oba manželé společně. (2) Obvyklou správu majetku náležejícího do společného jmění manželů může vykonávat každý z manželů. V ostatních záležitostech je třeba souhlasu obou manželů; jinak je právní úkon neplatný. (3) Závazky, které tvoří společné jmění manželů, plní oba manželé společně a nerozdílně. (4) Z právních úkonů týkajících se společného jmění manželů jsou oprávněni a povinni oba manželé společně a nerozdílně.“ a ne tedy jeho zvláštní ustanovení, tak jak je zakotveno v § 146 občanského zákoníku „Majetek ve společném jmění manželů nebo jeho část může jeden z manželů použít k podnikání se souhlasem druhého manžela. Souhlas je třeba udělit při prvním použití majetku ve společném jmění manželů nebo jeho části. K dalším právním úkonům souvisejícím s podnikáním již souhlas druhého manžela není třeba.“

Odpírá-li nepodnikající manžel souhlas s použitím společného jmění k podnikání, a to bez vážného důvodu, lze podat k soudu podle § 148 občanského zákoníku návrh na zúžení rozsahu společného jmění manželů. Po vypořádání té části společného jmění manželů, která byla z celkového rozsahu společného jmění vyňata, pak může každý z manželů podnikat s majetkem, který mu v rámci vypořádání společného jmění připadl.

Jednou udělený souhlas s použitím společného majetku k podnikání nelze odvolat, kdyby tomu tak bylo, znamenalo by to závažný zásah do právních jistot jak podnikajícího manžela, tak i jeho obchodních partnerů. Nepodnikající manžel však má právo, tak jak je zmíněno výše u manžela podnikajícího, podat soudu návrh na zúžení společného jmění manželů.

Právní úkony, které učinil manžel v souvislosti se svým podnikáním, bez uděleného souhlasu druhého manžela ohledně prostředků společného jmění

---

¹⁹ viz rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 2 Cdon 2072/97, ASPI

jsou platné, ledaže se druhý manžel dovolá relativní neplatnosti těchto úkonů. Souhlas druhého manžela s použitím majetku ve společném jmění manželů k podnikání je přitom po novele obchodního zákoníku od roku 1998 součástí sbírky listin obchodního rejstříku. Stejně tak jsou jeho součástí případné smlouvy o změně rozsahu společného jmění ve formě notářského zápisu, nebo výhrady o vzniku společného jmění nebo rozhodnutí soudu o zúžení společného jmění, případně smlouvy o rozdělení příjmu z podnikání. V případě rozvodu musí být také do sbírky listin uložena dohoda o vypořádání společného jmění manželů nebo rozhodnutí soudu, nebo i prohlášení podnikatele, že k takové dohodě nebo rozhodnutí soudu nedošlo.

Z uvedeného vyplývá, že tento souhlas manžela tedy musí být písemný, nestačí tedy pouhá konkludentní forma, jak by mohlo vyplývat ze samotného znění občanského zákoníku.

Podle § 148 odst. 2 občanského zákoníku je na návrh některého z manželů také možné zúžení společného jmění manželů rozhodnutím soudu, až na obvyklé vybavení domácnosti, a to právě v případě, že jeden z manželů získal oprávnění k podnikatelské činnosti nebo se stal neomezeně ručícím společníkem obchodní společnosti.

Jsou-li zákonem požadované podmínky na toto zúžení společného jmění manželů splněny, musí soud návrhu vyhovět „Na návrh některého z manželů soud zúží společné jmění manželů až na věci tvořící obvyklé vybavení společné domácnosti v případě, že jeden z manželů získal oprávnění k podnikatelské činnosti nebo se stal neomezeně ručícím společníkem obchodní společnosti.“

Další možností, kterou stanoví § 148 odst. 3 občanského zákoníku je, je-li podnikatelská činnost po rozhodnutí soudu podnikatelem společně nebo za pomoci manžela, který není podnikatelem, rozdělí se mezi ně příjmy z podnikání v poměru stanoveném písemnou smlouvou a nebyla-li taková smlouva uzavřena, rozdělí se příjmy rovným dílem („Je-li podnikatelská činnost po rozhodnutí soudu podle odstavce 2 (§ 148) vykonávána podnikatelem společně nebo za pomoci manžela, který není podnikatelem,

rozdělí se mezi ně příjmy z podnikání v poměru stanoveném písemnou smlouvou; nebyla-li taková smlouva uzavřena, rozdělí se příjmy rovným dílem.“). Podle zákonné úpravy není možné uzavření pracovního poměru mezi manžely. Manželé však mohou být jedinými společníky v obchodní společnosti.

8. Zákonné možnosti modifikace společného jmění manželů

Původní občanský zákoník, respektive jeho první úprava z roku 1964 neznala žádnou modifikaci institutu bezpodílového spoluvlastnictví manželů.

Účinností nového občanského zákoníku bylo zrušeno smluvní majetkové společenství upravené předchozím zákonem o právu rodinném č. 265/1949 Sb., který smluvní modifikace majetkových vztahů manželů připouštěl.

Dnem účinnosti občanského zákoníku vzniklo bezpodílové spoluvlastnictví manželů ke všemu, co podle nového občanského zákoníku do bezpodílového spoluvlastnictví spadalo. Účinnost smluv uzavřených podle předchozí úpravy, tj. podle zákona č. 265/1949 Sb. zanikla dnem účinnosti občanského zákoníku, tj. dnem 1. 4. 1964.

Změna v úpravě institutu bezpodílového spoluvlastnictví manželů nastala až novelou občanského zákoníku č. 509/1991 Sb., která podle nově zařazeného ustanovení § 143a umožnila, aby manželé mohli dohodou rozšířit nebo zúžit zákonem stanovený rozsah bezpodílového spoluvlastnictví manželů. Podobně se nově manželé mohli dohodnout i o správě společného majetku. Zákon nově upravil i možnost manželů dohodnout se na vzniku bezpodílového spoluvlastnictví až ke dni zániku manželství. Novela občanského zákoníku č. 91/1998 Sb. pak obsah smluv dále zpřesnila.

Občanský zákoník připouští modifikaci zákonné úpravy společného jmění manželů jednak v rozsahu společného jmění, v době vzniku společného jmění a modifikaci zákonné úpravy správy společného jmění manželů.

8. 1 Rozšíření společného jmění manželů

Rozšíření společného majetku znamená to, že jeho součástí se mohou stát i věci, které jinak podle zákona do společného jmění manželů nepatří.

Rozšíření bezpodílového spoluvlastnictví manželů je podle zákonné úpravy možné od roku 1992 a stát se jím mohly a mohou i věci, které byly nabyty v průběhu manželství např. dědictvím, darem, věci nabyté na základě restitučních zákonů, a do zavedení institutu společného jmění manželů i věci, které podle své povahy sloužily osobní potřebě nebo výkonu povolání jen jednoho z manželů.

Vzhledem k určitým problémům ohledně aplikace institutu rozšíření společného jmění manželů byla novelou občanského zákoníku provedenou zákonem č. 91/1998 Sb. nově upravena problematika majetkových vztahů mezi manželi. Od této účinnosti této novely mohou manželé smlouvou uzavřenou formou notářského zápisu rozšířit nebo zúžit stanovený rozsah společného jmění manželů. Manželé mohou měnit rozsah závazků a majetku, které tvoří společné jmění manželů, s účinky ex nunc a mohou také měnit rozsah majetku a závazků, které vzniknou v budoucnu. Předmětem smlouvy o rozšíření nebo zúžení společného jmění manželů mohou být také jednotlivé majetkové hodnoty a závazky. Pokud je předmětem smlouvy nemovitost, která náleží do společného jmění manželů nebo do výlučného majetku jednoho z nich, nabývá tato smlouva účinnosti podle § 143a odst. 1 občanského zákoníku vkladem do katastru nemovitostí. („Manželé mohou smlouvou uzavřenou formou notářského zápisu rozšířit nebo zúžit stanovený rozsah společného jmění manželů. Takto mohou manželé změnit rozsah majetku a závazků nabytých či vzniklých v budoucnosti, ale i majetku a závazků, které již tvoří jejich společné jmění. Předmětem této smlouvy mohou být i jednotlivé majetkové hodnoty a závazky. Jestliže je předmětem smlouvy nemovitost, která již náleží do společného jmění manželů nebo do výlučného majetku jednoho z nich, nabývá smlouva účinnosti vkladem do katastru nemovitostí.“)

Pokud je podle § 143a smlouvou rozšířen rozsah společného jmění manželů na věci, které měl každý z manželů již v době před uzavřením

manželství, a jedná-li se o nemovitost, je dohoda o rozšíření společného jmění manželů ohledně této nemovitosti titulem, na jehož základě vloží katastrální úřad vlastnické právo i pro druhého manžela.

8.2 Zúžení společného jmění manželů

Zúžení zákonného rozsahu společného jmění manželů znamená, že majetek a závazky, které by jinak tvořily předmět společného jmění manželů, se smlouvou o zúžení společného jmění uzavřenou mezi manžely z jeho předmětu vyjímají a jsou nadále ve vlastnictví jednoho z manželů.

K věcem a závazkům vyřazeným ze společného jmění manželů existuje nadále obecný vlastnický nebo závazkový režim. Pokud společné jmění manželů není vypořádáno přímo ve smlouvě o jeho zúžení, musí dojít k jeho následnému vypořádání podle § 149 odst. 2 „Zanikne-li společné jmění manželů, provede se vypořádání, při němž se vychází z toho, že podíly obou manželů na majetku patřícím do jejich společného jmění jsou stejné. Každý z manželů je oprávněn požadovat, aby mu bylo uhrazeno, co ze svého vynaložil na společný majetek, a je povinen nahradit, co ze společného majetku bylo vynaloženo na jeho ostatní majetek. Stejně tak se vychází z toho, že závazky obou manželů vzniklé za trvání manželství jsou povinni manželé splnit rovným dílem.“

8.2.1 Zúžení sjm dohodou manželů

Dohodou manželů může být společné jmění zúženo, nebo jeho vznik odložen ke dni zániku manželství, až na věci tvořící obvyklé vybavení domácnosti, není tedy možné vyloučit dohodou existenci společného jmění manželů úplně. Je-li mezi manžely uzavřena smlouva o modifikaci společného jmění, nemají manželé žádný společný majetek, a každý z nich tedy nabývá majetek do svého výlučného vlastnictví. Pokud manželé nabývají majetek společně, nabývají ho však do podílového spoluvlastnictví.

Zákon pro smlouvu o zúžení společného jmění manželů nebo pro odložení vzniku společného jmění manželů až ke dni zániku manželství,

vyžaduje formu notářského zápisu. Je-li předmětem takové smlouvy zákon, stanoví, že smlouva nabývá účinnosti vkladem do katastru nemovitostí.

Manželé si mohou uzavřením smlouvy vyhradit vznik společného jmění manželů až ke dni zániku manželství, mohou se dohodnout na zúžení či rozšíření rozsahu společného jmění, nemohou však měnit podíl, v jakém nabývají vlastnické právo. Smlouvou nelze měnit rozsah jiného majetku ani závazků než těch, které jsou součástí společného jmění manželů. Smlouvou nelze modifikovat ani práva osobní povahy. Ve smlouvě však lze sjednat dohodu o výživném pro rozvedenou manželku, tato část smlouvy nabývá účinnosti až rozvodem manželství. Předmětem smlouvy nemohou být ani členská práva v družstvu.

8.2.2 Zúžení sjm rozhodnutím soudu

Novelou občanského zákoníku došlo k zakotvení zákonné úpravy zúžení rozsahu společného jmění manželů soudním rozhodnutím podle § 148 odst. 1 a 2, kdy je také po zúžení společného jmění potřeba provést jeho vypořádání. Od účinnosti občanského zákoníku až do jeho novely z roku 1998 bylo možné, aby majetkové společenství manželů bylo za trvání manželství zrušeno rozhodnutím soudu, ovšem jeho zánik dohodou manželů možný nebyl. Rozhodnutí, kterým se bezpodílové spoluvlastnictví manželů zrušovalo, mohlo být vydáno jen na návrh jednoho z manželů, a to ze závažných důvodů, zejména těch, že by jeho trvání odporovalo dobrým mravům (§ 148 odst. 2 „Ze závažných důvodů, zejména jestliže by další trvání bezpodílového spoluvlastnictví odporovalo dobrým mravům, může soud na návrh některého z manželů toto spoluvlastnictví zrušit i za trvání manželství.“).

Těmito důvody bylo např. to, když jeden z manželů nevhodně nakládal se společným majetkem, když se jeden z manželů o vytváření společného majetku nepříčiňoval, když spolu manželé trvale nežili apod. Po zrušení bezpodílového spoluvlastnictví manželů muselo dojít k jeho vypořádání. (rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 31. 5. 1999, sp. zn. 33 Ca 166/98, ASPI „.....novelou občanského zákoníku obsaženou v z. č.

91/1998 Sb. výslovně stanovila, že takto mohou manželé změnit rozsah majetku a závazků nabytých či vzniklých v budoucnosti, ale i majetku a závazků, které již tvoří jejich společné jmění. Ve smyslu této jednoznačné změny zákona soud přehodnotil svůj názor na výklad tohoto ustanovení ve znění před zmíněnou novelou v tom smyslu, že je možné, aby manželé dohodou o zúžení zákonem stanoveného rozsahu bezpodílového spoluvlastnictví změnili rozsah majetku, který nabyli za trvání manželství a v době uzavření předmětné dohody již tvořil jejich společné jmění, i pokud jde o dohody uzavřené před účinností z. č. 91/1998 Sb., kterým byla novelizována některá ustanovení občanského zákoníku.“²⁰

Bezpodílové spoluvlastnictví, které zaniklo za trvání manželství, mohlo být rozhodnutím soudu obnoveno s účinky ex nunc, opět na návrh jednoho z manželů.

Podle následné úpravy novely občanského zákoníku č. 509/1991 Sb. bylo možné, aby manžel, který nezískal oprávnění k podnikatelské činnosti, podal u soudu návrh na zrušení bezpodílového spoluvlastnictví manželů v případě, že toto oprávnění získal druhý manžel. Pokud oprávnění k podnikání získali oba manželé společně, mohl takový návrh podat kterýkoli z nich. Podání návrhu nebylo omezeno žádnou lhůtou (§ 148a odst. 2 „Soud na návrh zruší bezpodílové spoluvlastnictví manželů v případě, že jeden z manželů získal oprávnění k podnikatelské činnosti. Návrh může podat ten z manželů, který nezískal oprávnění k podnikatelské činnosti. Pokud toto oprávnění mají oba manželé, může návrh podat kterýkoliv z nich.“).

§ 148a odst. 3 bylo zároveň zakotveno, že pokud je podnikatelská činnost po zrušení majetkového společenství vykonávána podnikatelem společně nebo za pomoci manžela, který není podnikatelem, rozdělí se mezi ně příjmy z podnikání v poměru stanoveném písemnou smlouvou, a nebyla-li takováto smlouva uzavřena, rozdělí si oba příjmy rovným dílem („Je-li podnikatelská činnost po zrušení bezpodílového spoluvlastnictví manželů vykonávána podnikatelem společně nebo za pomoci manžela, který není

---

²⁰ viz rozsudek Městského soudu v Praze, sp. zn. 33 Ca 166/98, ASPI

podnikatelem, rozdělí se mezi ně příjmy z podnikání v poměru stanoveném písemnou smlouvou; nebyla-li taková smlouva uzavřena, rozdělí se příjmy rovným dílem.“). Pokud by nedošlo k této úpravě, měl by manžel, který je podnikatelem právo na všechny příjmy dosažené z podnikání, aniž by měl zákonnou povinnost dělit se o dosažené příjmy z podnikání s druhým manželem.

Po účinnosti zákona č. 91/1998 Sb. mohl podat návrh k soudu na zúžení společného jmění manželů každý z manželů. Předpokladem soudního rozhodnutí o zúžení společného jmění je však existence vážných důvodů nebo získání oprávnění k podnikatelské činnosti jedním z manželů, nebo získání postavení neomezeně ručícího společníka obchodní společnosti. Nová úprava tedy neumožňuje úplné zrušení společného jmění manželů, ale umožňuje pouze změnit jeho rozsah, u zúžení až na věci tvořící obvyklé vybavení společné domácnosti.

K tomuto zúžení dochází právní mocí soudního rozhodnutí. Po zúžení společného jmění manželů musí dojít k vypořádání té části majetku, která byla ze společného jmění vyňata (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 9. 2005, sp. zn. 22 Cdo 2211/2004, www.nsoud.cz „Soud může ze závažných důvodů na návrh některého z manželů zúžit společné jmění manželů až na věci tvořící obvyklé vybavení společné domácnosti (§ 148 odst. 1 ObčZ). Zákon přímo neuvádí hlediska, ze kterých by bylo možno usuzovat na to, kdy jde o závažné důvody pro zúžení společného jmění manželů podle tohoto ustanovení; nelze ani pro každou v úvahu přicházející situaci stanovit pravidla pro rozhodnutí soudu. Proto v dovolacím řízení lze zpochybnit úvahu odvolacího soudu o tom, zda o takové závažné důvody jde, jen je-li úvaha zjevně nepřiměřená.“).²¹

Co se stane v případě, když po zúžení společného jmění nedojde k jeho vypořádání, je řešeno judikaturou, viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2002, sp. zn. 22 Cdo 1476/2000, který uvedenou věc řeší takto : „Došlo-li ke zúžení společného jmění manželů na věci tvořící obvyklé vybavení společné domácnosti, došlo současně k zániku společného jmění manželů k

---

²¹ viz rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 22 Cdo 2211/2004, www.nsoud.cz

ostatním věcem, které netvoří vybavení společné domácnosti. Pokud však po zániku společného jmění manželů k uvedeným věcem nenásledovalo jejich vypořádání ve smyslu § 149 a § 150 ObčZ, tj. dohodou účastníků, rozhodnutím soudu nebo nastoupením fikce vzniku podílového spoluvlastnictví, platí ohledně těchto věcí režim společného jmění manželů. To znamená, že každý z manželů je nadále vlastníkem celé věci, přičemž jeho vlastnické právo je omezeno stejným vlastnickým právem druhého manžela. Stejně jako za trvání společného jmění manželů v rámci užívání společných věcí nemůže jeden z manželů požadovat na druhém, aby mu nahradil škodu, kterou způsobil na společném majetku, nebo vydal to, oč se obohatil (zvýhodnil) oproti druhému z manželů z užitků ze společné věci, nemůže uplatnit stejné nároky do doby, než je společné jmění manželů ke sporným věcem vypořádáno. Teprve za předpokladu vypořádání společného jmění manželů lze řešit majetkové nároky souvisejícími s nakládáním vypořádávaných věcí – kdo, komu a v jaké výši je povinen něco nahradit druhému ze spoluvlastníků. Tyto nároky rozhodně nelze řešit dříve než současně s vypořádáním společného jmění manželů.“²²

Pokud jde o účinky zúžení společného jmění manželů vůči třetím osobám zkoumá soud tu skutečnost, zda byl jiné osobě znám obsah smlouvy o zúžení zákonem stanoveného rozsahu společného jmění manželů (§ 143a odst. 4 obč. zák.), ke dni vzniku vymáhané pohledávky. Okolnost, že jiná osoba obsah takové smlouvy znala či mohla znát v době zahájení vykonávacího řízení, není významná. Účelem této úpravy je především to, aby bylo možno čelit účelovým dohodám, směřujícím k tomu, aby bylo znemožněno uspokojení pohledávky z majetku ze společného jmění manželů. (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2004, sp. zn. 20 Cdo 279/2003, ASPI „...že (má-li ustanovení § 143a odst. 4 obč. zák. svou funkci skutečně plnit) možnost odvolat se na dohodu podle § 143a odst. 1 až 3 obč. zák. může být manželovi povinného dána jen tehdy, byl-li obsah dohody věřiteli neboli oprávněnému znám nejpozději ke dni vzniku pohledávky (věřiteli, tedy

---

²² viz rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 22 Cdo 1476/2000, www.nsoud.cz

oprávněnému, může přitom být obsah dohody podle § 143a odst. 1 až 3 obč. zák. znám jen za předpokladu, že taková dohoda v době vzniku vymáhané pohledávky existovala).“)²³

8. 3 Změna doby vzniku společného jmění manželů

Pokud manželé odloží vznik společného jmění až ke dni zániku manželství, mají oba po dobu trvání manželství pouze své výlučné majetky, samozřejmě s výjimkou věcí tvořících obvyklé vybavení společné domácnosti. Svůj samostatný majetek si také každý manžel sám spravuje. Pokud v tomto případě manželé nabývají věci společně, nabývají je do podílového spoluvlastnictví.

Společné jmění manželů tak i za této situace vzniká, ale jeho předmět je omezen na věci tvořící obvyklé vybavení společné domácnosti. Tato smlouva slouží především úpravě majetkových vztahů manželů ještě před vznikem manželství, lze ji však uzavřít i v době jeho trvání. V tom případě však nejdříve musí dojít k zúžení společného jmění manželů až na věci tvořící obvyklé vybavení domácnosti a teprve potom k uzavření smlouvy o odložení vzniku společného jmění až ke dni zániku manželství. Manželé jsou tedy výlučnými vlastníky jimi nabytého majetku.

Ke dni zániku manželství ve však výlučný majetek každého manžela promění a to podle obecných zákonných ustanovení o společném jmění manželů tak, že věci, které obvykle patří do společného jmění do něj vstoupí, a věci nepatřící podle zákona do společného jmění tedy především z důvodu dědění, darů či z důvodů jejich vlastnictví před vznikem manželství, zůstane samostatným majetkem každého manžela.

Pokud manžel věc v průběhu manželství zcizil, tato věc se do předmětu společného jmění nezahrnuje, neboť každý z manželů má právo po dobu trvání manželství nakládat se svým výlučným majetkem bez souhlasu druhého manžela.

---

²³ viz rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 20 Cdo 279/2003, ASPI

Stejné účinky, jako nastávají v tomto případě, nastanou i v případě prohlášení konkursu podle § 268 insolvenčního zákona „ odst. 1 Prohlášením konkursu zaniká společné jmění dlužníka a jeho manžela; byl-li vznik společného jmění dlužníka a jeho manžela vyhrazen ke dni zániku manželství, má prohlášení konkursu stejné majetkoprávní účinky jako zánik manželství. odst. 2 Po prohlášení konkursu se provede vypořádání společného jmění manželů, které a) zaniklo podle odstavce 1, b) do prohlášení konkursu zaniklo, ale nebylo vypořádáno, nebo c) bylo zúženo smlouvou nebo rozhodnutím soudu a do prohlášení konkursu nebylo vypořádáno. odst. 3 V případech uvedených v odstavci 2 písm. b) a c) se prohlášením konkursu staví lhůta stanovená podle zvláštního právního předpisu k vypořádání společného jmění manželů, jestliže má skončit nejpozději do 6 měsíců od prohlášení konkursu.“

8.4. Modifikace správy společného jmění manželů

Podle zákona majetek, který patří do společného jmění manželů, užívají a udržují oba manželé společně. Obvyklou správu majetku ve společném jmění může vykonávat každý z manželů. V ostatních případech je potřeba souhlasu obou manželů, jinak je úkon neplatný. Manželé nebo budoucí manželé však mohou smlouvou uzavřenou formou notářského zápisu upravit správu společného majetku jinak.

8.4.1 Předmanželská smlouva

Předmanželská smlouva byla zakotvena již v obecném zákoníku občanském z roku 1811. Pozdější zákonné úpravy jako zákon č. 265/1949 Sb. a občanský zákoník ve své původní podobě tento institut neupravovaly.

Předmanželská smlouva byla zákonem zakotvena až novelou občanského zákoníku č. 91/1998 Sb., a to § 143a odst. 3, který umožnil, aby si budoucí manželé mohli smlouvou ve formě notářského zápisu upravit své budoucí majetkové poměry „Muž a žena, kteří chtějí uzavřít manželství, mohou smlouvou uzavřenou formou notářského zápisu upravit své budoucí majetkové vztahy v manželství obdobně.“

Pokud osoba, která chce vstoupit do manželství, nemá způsobilost k uzavření předmanželské smlouvy, ať už z důvodu nezletilosti či nezpůsobilosti k právním úkonům, může za ní smlouvu uzavřít její zákonný zástupce. Vzhledem k tomu, že jde o právní úkon, který upravuje, jakým způsobem se v budoucnu budou řídit majetkové vztahy mezi manžely, musí tuto smlouvu schválit také soud.

Přestože uzavření manželství a uzavření předmanželské smlouvy jsou dva samostatné právní úkony, dá se v zásadě říci, že ve většině případů ten, kdo má způsobilost uzavřít manželství má také způsobilost uzavřít předmanželskou smlouvu.

Předmanželskou smlouvu mohou snoubenci před uzavřením manželství odvolat, změnit nebo ji nahradit jinou smlouvou. Účinky této smlouvy nastanou uzavřením manželství. I po uzavření manželství je však možná modifikace majetkových poměrů manželů podle § 143a odst. 1 a 2.

9. Zánik a vypořádání společného jmění manželů

Majetkové společenství manželů je dočasné uspořádání majetkových vztahů ke společnému majetku manželů, je vázáno na manželství a zaniká nejpozději smrtí jednoho z manželů.

Zánik společného jmění manželů je však možný i za trvání manželství, není však možný zánik společného jmění na základě smlouvy. Společné jmění za trvání manželství zaniká ze zákona v tom případě, kdy je prohlášen konkurz na majetek jednoho manžela, a to okamžikem, kdy usnesení o prohlášení konkurzu bylo vyvěšeno na úřední desce soudu.

Druhým případem, kdy společné jmění manželů zaniká za trvání manželství je soudní výrok o propadnutí majetku některého z manželů podle § 52 trestního zákona „ 1) Propadnutí majetku postihuje celý majetek odsouzeného nebo tu jeho část, kterou soud určí; propadnutí se však nevztahuje na prostředky nebo věci, jichž je nezbytně třeba k uspokojení životních potřeb odsouzeného nebo osob, o jejichž výživu nebo výchovu je odsouzený podle zákona povinen pečovat. 2) Výrokem o propadnutí majetku

zaniká zákonné společenství majetkové. 3) Vlastníkem propadlého majetku se stává stát.“

K zániku společného jmění manželů dochází dnem, kdy rozsudek o propadnutí majetku jednoho manžela nabude právní moci a dochází k němu i tehdy, kdy soud vysloví trest částečného propadnutí majetku. Vzhledem k tomu, že vlastníkem majetku se stává stát, provádí se vypořádání společného majetku mezi manželem odsouzeného k trestu propadnutí majetku a mezi Úřadem pro zastupování státu ve věcech majetkových.

Trestem propadnutí majetku není postižen veškerý společný majetek manželů, ale jen ta část, která po vypořádání připadne odsouzenému manželovi. Je zde tak zajištěna ochrana druhého manžela.

Po zániku společného jmění nabývají manželé majetek do svého výlučného vlastnictví, a pokud nabývají majetek společně, nabývají jej pouze jako podíloví spoluvlastníci.

Společné jmění manželů zaniká však zejména se zánikem manželství rozvodem, smrtí nebo prohlášením jednoho manžela za mrtvého. Byl-li manžel prohlášen za mrtvého, zaniká manželství dnem nabytí právní moci soudního rozhodnutí.

Pokud manželství zaniklo smrtí jednoho z manželů nebo prohlášením jednoho manžela za mrtvého, dochází k vypořádání společného jmění v dědickém řízení.

Pokud došlo k zániku manželství z důvodu rozvodu, provede se vypořádání podle § 149 odst. 2 občanského zákoníku „Zanikne-li společné jmění manželů, provede se vypořádání, při němž se vychází z toho, že podíly obou manželů na majetku patřícím do jejich společného jmění jsou stejné.

Každý z manželů je oprávněn požadovat, aby mu bylo uhrazeno, co ze svého vynaložil na společný majetek, a je povinen nahradit, co ze společného majetku bylo vynaloženo na jeho ostatní majetek. Stejně tak se vychází z toho, že závazky obou manželů vzniklé za trvání manželství jsou povinni manželé splnit rovným dílem.“

Den zániku společného jmění manželů je důležitý pro určení rozsahu společného jmění. Ke dni zániku společného jmění se také posuzuje faktický stav majetku, který je jeho předmětem. Jeho cena se ale posuzuje ke dni rozhodnutí soudu.

Pokud k zániku manželství došlo rozvodem podle § 24a zákona o rodině, je situace odlišná v tom směru, že vypořádání společného jmění manželů je jedním z předpokladů, bez něhož nemůže k realizaci tohoto způsobu rozvodu manželství dojít. Manželé musí soudu předložit písemné smlouvy s úředně ověřenými podpisy řešící vypořádání vzájemných vztahů k majetku.

V tomto případě je tedy možné smluvní vypořádání majetkových vztahů manželů před rozvodem, včetně jiného majetku než toho ve společném jmění. Kromě toho, že na rozdíl od „běžného“ rozvodu, manželé v tomto případě uzavírají smlouvu o úpravě jejich majetkových poměrů ještě před rozvodem manželství, mohou si v rámci této dohody upravit majetkové vztahy v jiném rozsahu než vymezeném společným jměním manželů.

Soud pak po jejím předložení nezkoumá její věcnou správnost, ale omezí se na její konstatování (usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 14. 6. 2001 sp. zn. 30 Cdo 257/2001, ASPI „...smlouva o vypořádání vzájemných majetkových práv manželů, již zákon o rodině v § 24a odst. 1 vedle dalších podmiňuje rozvod dohodou manželů bez zjišťování příčin rozvratu, platí pouze v případech rozvodu, o kterém bylo rozhodnuto podle § 24a ZOR, neboť jen ve spojení s tímto způsobem rozvodu založeném na dohodě manželů je zákonem dovolena. Jiný výklad, rozšiřující možnost dohody manželů i na vypořádání společného jmění manželů před jeho zánikem, včetně zániku manželství rozvodem podle § 24 ZOR, je v rozporu s kogentní úpravou § 149 ObčZ.)

Otázka povolení vkladu vlastnického práva na základě majetkového vypořádání podle § 24a zákona o rodině je řešeno v rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 20. 3. 2002 sp. zn. 30 Ca 149/2001, ASPI „Pokud byla uzavřena smlouva o vypořádání vzájemných majetkových vztahů

podle § 24a odst. 1 písm. a) zákona o rodině, již nelze vytknout nedostatek formálních náležitostí (písemná forma a úředně ověřené podpisy účastníků) nebo nedostatek srozumitelného vyjádření odkládací podmínky (platnost úpravy pro dobu po rozvodu), přičemž povolení vkladu vlastnického práva nebrání některá z překážek, vyplývajících z § 5 odst. 1 zákona č. 265/1992 Sb., nelze návrh na vklad zamítnout jen proto, že nejde o dohodu o vypořádání po zániku společného jmění manželů dle § 149 a násl. občanského zákoníku.²⁴

Vypořádání společného jmění následuje i po uzavření smlouvy o zúžení společného jmění manželů podle § 143a nebo po jeho zúžení rozhodnutím soudu podle § 148. (Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 17. 1. 2001 sp. zn. 22 Cdo 2433/99, Šarman, J.: Přehled judikatury ve věcech majetkových vztahů mezi manžely. ASPI, a. s., Praha 2006, str. 181 - 182 „V řízení o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví musí být z odůvodnění rozsudku jednoznačně zřejmé, jak soud došel k částce, kterou je povinen jeden z účastníků zaplatit na vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví druhému účastníku. Výpočet této částky má být natolik přehledný, aby se kdokoli mohl přesvědčit o jeho správnosti.... Jestliže jeden z manželů nakládal s věcí nebo úsporami, které jsou v bezpodílovém spoluvlastnictví manželů, způsobem, který je v rozporu s ustanovením § 145 odst. 1 obč. zák., pak k tomuto neplatnému právnímu úkonu nelze přihlížet a věc nebo úspory je třeba zařadit do masy bezpodílového spoluvlastnictví a vypořádat...Příkazání vkladu na vkladní knížce některému z účastníků výrokem rozsudku však nepřichází v úvahu, jestliže ke dni zániku bezpodílového spoluvlastnictví účastníků vklad na vkladní knížce již neexistoval. Pokud neexistoval, protože účastník vklad bez souhlasu druhého účastníka za trvání manželství vybral a spotřeboval pro sebe, je třeba vybranou částku zařadit do bezpodílového spoluvlastnictví účastníků a vypořádat ji. Přitom však není třeba, aby povinnost prvního účastníka tuto částku do společného majetku nahradit byla vyslovena výrokem rozsudku. ...Zůstatky na účtech, na nichž byly uloženy peněžní prostředky cizí

---

²⁴ viz rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem, sp. zn. 30 Ca 149/2001, ASPI

měně, které byly vybrány po zániku bezpodílového spoluvlastnictví, se při vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví vyčíslují v Kč podle kurzu měn v době jejich spotřeby. Pokud nejsou tyto prostředky spotřebovány, je rozhodující kurz v době rozhodnutí soudu... Při vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví může soud stanovit jiné podíly manželů na společném majetku než stejné. Tak tomu může být v případě světově úspěšného sportovce, který vyvíjel značné úsilí k tomu, aby ve své sportovní činnosti dosáhl uvedeného postavení a tomu odpovídajících značných příjmů umožňujících nadstandardní životní úroveň rodiny a nabytí majetku značné hodnoty.... Na společných dlužích se účastníci podílejí zásadně ve stejném poměru, v jakém se podílejí na společném majetku.... V řízení o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví nemůže soud přikázat určitou věc do podílového spoluvlastnictví účastníků, aniž se vypořádal s námitkami účastníků, že tuto věc nedorčí, popřípadě že jako předmět jejich spoluvlastnictví již neexistuje.“²⁵

9.1 Způsoby vypořádání společného jmění manželů

Vypořádání společného jmění je možné třemi způsoby:

1. dohodou manželů podle § 150 odst. 1 „Dohoda o vypořádání společného jmění manželů musí mít písemnou formu. Jestliže do společného jmění manželů náleží též nemovitost, nabývá dohoda účinnosti vkladem do katastru nemovitostí.“
2. soudním rozhodnutím vydaným na návrh manžela podle § 150 odst. 3 „Neprovede-li se vypořádání dohodou, provede je na návrh některého z manželů soud.“
3. zákonnou domněnkou podle § 150 odst. 4 „Nedošlo-li do tří let od zániku společného jmění manželů k jeho vypořádání dohodou nebo nebyl-li do tří let od jeho zániku podán návrh na jeho vypořádání rozhodnutím soudu, platí ohledně movitých věcí, že se manželé vypořádali podle stavu, v jakém každý z nich věci ze společného jmění

---

²⁵ viz rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 17. 1. 2001 sp. zn. 22 Cdo 2433/99, Šarman, J.: Přehled judikatury ve věcech majetkových vztahů mezi manžely. ASPI, a. s., Praha 2006, str. 181 - 182

manželů pro potřebu svou, své rodiny a domácnosti výlučně jako vlastník užívá. O ostatních movitých věcech a o nemovitých věcech platí, že jsou v podílovém spoluvlastnictví a že podíly obou spoluvlastníků jsou stejné; totéž platí přiměřeně o ostatních majetkových právech, pohledávkách a závazcích manželům společných.“

Dohoda manželů je tedy, co se vypořádání společného jmění týká na prvním místě zákonné úpravy. Společné jmění manželů lze vypořádat i kombinací těchto tří způsobů vypořádání, např. tak, že se manželé dohodnou jen o části majetku a zbytek je pak vypořádán rozhodnutím soudu nebo dojde k použití zákonné domněnky.

Zatímco společné jmění manželů zaniká se zánikem manželství, k jeho vypořádání může dojít až po určité době. Během této doby, až do vypořádání společného jmění jsou oba manželé oprávněni společný majetek užívat, spravovat, apod., na jejich vztah v této době se používá přiměřeně ustanovení o společném jmění manželů. Pro srovnání např. zákon č. 265/1949 Sb. o právu rodinném umožňoval transformaci zaniklého a nevypořádaného společného jmění manželů na podílové spoluvlastnictví. V tom případě pak docházelo k vypořádání společného majetku manželů na základě obecné zákonné úpravy o vypořádání podílového spoluvlastnictví. Příklad, kdy k vypořádání společného jmění manželů dochází už za existence dalšího manželství, které jeden z manželů uzavřel řeší rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 21. 3. 1977, sp. zn. 11 Co 89/77, ASPI „Případnou-li některému z bývalých manželů při vypořádání jejich bezpodílového spoluvlastnictví nemovité nebo movité věci do individuálního osobního vlastnictví, a to již v době, kdy uzavřel další manželství, nejde tu o nabytí těchto věcí za trvání manželství do bezpodílového spoluvlastnictví manželů (ve smyslu ustanovení § 143 o. z.), a to, i když úhrada druhému ze spoluvlastníků poskytnutá na vyrovnání vzájemných nároků z vypořádání dřívějšího bezpodílového spoluvlastnictví byla zcela nebo zčásti zaplácena ze společných peněz v bezpodílovém spoluvlastnictví nově vzniklém uzavřením

dalšího manželství. Je tu však dána povinnost nahradit, co ze společného majetku manželů bylo vynaloženo na majetek manžela v jeho výlučném vlastnictví (150 o. z.).“²⁶

Občanský zákoník až do novely provedené zákonem č. 131/1982 Sb. neumožňoval manželům uzavřít dohodu o vypořádání jen části majetku. Pokud tedy nedošlo k vypořádání veškerého majetku, stala se dohoda neplatnou, což v praxi přinášelo nemalé problémy, neboť za takové situace jakákoli i sebezanedbatelnější věc ze společného jmění, která nebyla uvedena v dohodě o jeho vypořádání mohla způsobit neplatnost celé smlouvy.

Po výše zmíněné novele občanského zákoníku došlo ke změně v tom smyslu, že nadále již částečné vypořádání společného majetku manželů nepůsobilo neplatnost dohody. Nová právní úprava tak umožnila, aby se na majetek, o němž se manželé nedohodli nebo ohledně něhož nepodali soudu návrh na vypořádání, mohla uplatnit zákonná domněnka. Viz rozsudek Nejvyššího soudu sp. Zn. 22 Cdo 1283/2003, www.nsoud.cz „Nejvyšší soud již v dřívějším rozsudku v této věci z 27. 11. 1998 sp. zn. 22 Cdo 1622/98, který byl také publikován v Právních rozhledech č. 2, ročník 1999, zaujal právní názor, že „po účinnosti zák. č. 131/1982 Sb., kterým se měnil a doplňoval občanský zákoník a upravovaly některé další majetkové vztahy, bylo možné ohledně vypořádání zaniklého bezpodílového spoluvlastnictví manželů uzavřít platně i takovou dohodu, která nevypořádávala všechny hodnoty do tohoto spoluvlastnictví náležející, ale jen jejich část. Taková dohoda založila práva a povinnosti na ní zúčastněných bezpodílových spoluvlastníků a každý z účastníků dohody může vůči druhému, který ji nerespektuje, uplatňovat práva u soudu. Podstatnou náležitostí dílčí dohody o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví bylo ustanovení o vyrovnání podílů. Při dalším vypořádání, jímž mělo být vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví uzavřeno, nepřicházelo v úvahu přezkoumávání správnosti ustanovení platné dohody o rozdělení části společného majetku, popřípadě společných závazků, či správnosti ustanovení o vyrovnání podílů v rámci tohoto dílčího vypořádání –

---

²⁶ viz rozsudek Městského soudu v Praze, sp. zn. 11 Co 89/77, ASPI

předchozí platnou dohodou již vypořádané hodnoty nebylo možné znovu vypořádat“ Při navazujícím vypořádání ve vztahu k předchozí dílčí dohodě bylo třeba vzít zřetel zejména na to, jak v ní byly promítnuty zásady dané ustanovením § 150 obč. zák., aby kritéria v tomto ustanovení uvedená nebyla nedůvodně užita nejednotně .“²⁷

9.1.1 Vypořádání sjm dohodou

Zpočátku, po uzákonění možnosti provést vypořádání společného jmění manželů dohodou, nestanovil občanský zákoník pro tuto dohodu žádnou formu. Do novely občanského zákoníku provedenou zákonem č. 91/1998 Sb. ukládal občanský zákoník manželům, kteří se vypořádali dohodou, aby si vydali na požádání písemné potvrzení o tom, jak se vypořádali (§ 149 odst. 2 „Dojde-li k vypořádání dohodou, jsou manželé povinni vydat si na požádání písemné potvrzení o tom, jak se vypořádali.“).

Dohoda manželů mohla být uzavřena písemně, ústně nebo i konkludentním jednáním, z něhož by bylo možno usoudit, že projevy vůle účastníků směřovaly k tomu, aby bylo vypořádáno jejich zaniklé bezpodílové spoluvlastnictví. (Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 1998, sp. zn. 3 Cdon 321/96, Šarman, J.: Přehled judikatury ve věcech majetkových vztahů mezi manžely. ASPI, a. s., Praha 2006, str. 164 „Chovají-li se rozvedení manželé podle dohody o vypořádání jejich bezpodílového spoluvlastnictví, která je neplatná, protože ji uzavřeli ještě před zánikem tohoto spoluvlastnictví, nemůže být bez jejich dalšího konání uvažováno o pozdějším platném vypořádání jejich bezpodílového spoluvlastnictví formou konkludentní dohody. V uvedeném případě mohla být uzavřena nová konkludentní dohoda o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví za předpokladu, že by oba bývalí manželé byli srozuměni s tím, že jejich dříve učiněná dohoda o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví je neplatná a že si je toho vědom i druhý z nich.“)²⁸

²⁷ viz rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 1283/2003, www.nsouid.cz

²⁸ viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 1998, sp. zn. 3 Cdon 321/96, Šarman, J.: Přehled judikatury ve věcech majetkových vztahů mezi manžely. ASPI, a. s., Praha 2006, str. 164

Pokud šlo o nemovitosti, byla situace, při níž manželé uzavřeli ohledně zaniklého bezpodílového spoluvlastnictví pouze ústní dohodu, komplikovaná vzhledem k zápisu vlastnického práva do evidence nemovitostí.

Novelou občanského zákoníku č. 264/1992 Sb. tedy došlo k uzákonění ustanovení § 149a „Pokud se dohody mezi manžely podle ustanovení § 143 a 149 týkají nemovitostí, musí mít písemnou formu a nabývají účinnosti vkladem do katastru.“ Nedodržení písemné formy, pokud jde o nemovitosti, má za následek absolutní neplatnost dohody. (Usnesení Ústavního soudu ze dne 20. 8. 2000 sp. zn. I. ÚS 412/2000, ASPI „Je nezbytné odlišit účinky vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů působící inter partes a jeho věcněprávní důsledky. Nelze pochybovat o tom, že vypořádáním se rozumí uspořádání vlastnických vztahů mezi manžely k věcem, které byly předmětem bezpodílového spoluvlastnictví v době zániku manželství, a z tohoto důvodu je nevyhnutelné respektování stejného režimu jako v případě nabývání, změn nebo pozbývání věcných práv, tj. u nemovitostí evidovaných v katastru nemovitostí též provedení vkladu do katastru nemovitostí. S ohledem na § 2 odst. 3 zákona č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, ve znění pozdějších předpisů, je třeba, aby návrh na vklad byl doručen ve stanovené lhůtě příslušnému katastrálnímu úřadu. Právní účinky vkladu se vždy váží ke dni doručení návrhu na vklad katastrálnímu úřadu a nikdy k žádnému jinému datu. K vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů proto dochází dnem, ke kterému nastupují účinky vkladu. Z tohoto důvodu musí být nejpozději poslední den lhůty určené k vypořádání podán návrh na vklad. Nebyl-li návrh na vklad podán, uplynutím lhůty nastoupila domněnka o vypořádání zakotvená v § 149 odst. 4 občanského zákoníku, i když dohoda o vypořádání byla uzavřena. Zákon totiž nevyžadoval pouze uzavření dohody, ale spojoval nastoupení zákonné domněnky se skutečností, že nedošlo k vypořádání dohodou, přičemž pouhé uzavření dohody ještě neznamena vypořádání, protože nadále zůstávají zachovány původní spoluvlastnické vztahy. Tyto závěry se mutatis mutandis

uplatní též při vypořádání současného majetkového společenství manželů, tj. společného jmění (§ 150 odst. 4 občanského zákoníku).“)²⁹

Novela občanského zákoníku č. 91/1991 Sb. zavedla v tomto směru pouze výlučně písemnou formu dohody o vypořádání společného jmění manželů, uzavření dohody tedy nadále nebylo možné konkludentním jednáním ani ohledně věcí jiných než nemovitostí.

Dohoda manželů tedy kromě písemné formy musí splňovat veškeré zákonné náležitosti právních úkonů, dohoda kromě tohoto nesmí ani odporovat dobrým mravům.

Právní účinky dohody o vypořádání společného jmění manželů se vztahují pouze na účastníky dohody, tedy na manžele, dohodou však podle § 150 odst. 2 nesmí být dotčena práva věřitelů „Práva věřitelů nesmí být dohodou manželů dotčena.“ Občanský zákoník před novelou provedenou zákonem č. 91/1998 Sb. toto ustanovení neobsahoval.

Dohodu o vypořádání společného jmění manželů je třeba uzavřít do tří let od zániku tohoto společného jmění, po marném uplynutí této lhůty se uplatňuje zákonná nevyvratitelná domněnka o vypořádání společného jmění podle § 150 odst. 4. Domněnka se uplatní i v případě, že dohoda o vypořádání společného jmění manželů byla uzavřena ohledně nemovitosti, avšak ve výše uvedené lhůtě tří let nebyl ohledně této nemovitosti podán návrh na vklad do katastru nemovitostí.

Po uběhnutí lhůty tří let od zániku společného jmění nelze uzavřít dohodu o vypořádání společného jmění manželů ani za předpokladu, že u soudu probíhá včas zahájené řízení o vypořádání společného jmění.

V tomto případě by však mohlo dojít k uzavření smíru (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2000, sp. zn. 22 Cdo 2574/98 „Možnost uzavření dohody od vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví po uplynutí doby tří let od jeho zániku za situace, kdy probíhá u soudu včas zahájené řízení o jeho vypořádání, vylučuje přímo ustanovení § 149 odst. 4 ObčZ. Již gramatický výklad citovaného ustanovení (slov "nedošlo-li do tří let od zániku

---

²⁹ viz usnesení Ústavního soudu ze dne 20. 8. 2000 sp. zn. I. ÚS 412/2000, ASPI

bezpodílového spoluvlastnictví k vypořádání dohodou") vede k závěru, že zákon dává možnost vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví dohodou jen do tří let od jeho zániku. Tento výklad je podpořen i důvodovou zprávou k zák. č. 131/1982 Sb., podle níž: "Doplnění ustanovení § 149 podpírá zájem na tom, aby se manželé po zániku bezpodílového spoluvlastnictví bez zbytečných odkladů především sami pokusili o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví dohodou. Nedojde-li ve stanovené době tří let k dohodě a nebyl-li v této době ani podán návrh na vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví a nedošlo-li v důsledku toho k vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví soudem, uplatní se nevyvratitelná právní domněnka o vypořádání mezi manžely." To znamená, že jakmile doba tří let od zániku bezpodílového spoluvlastnictví uplynula, aniž by se účastníci před včas zahájeným řízením o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví právně relevantně na tomto vypořádání dohodli, může být v průběhu tohoto řízení jejich bezpodílové spoluvlastnictví vypořádáno jen rozsudkem soudu nebo usnesením soudu schváleným smírem, který má účinky pravomocného rozsudku (srov. § 99 OSŘ), nikoli však již mimosoudní dohodou účastníků.)³⁰

9.1.2 Vypořádání sjm rozhodnutím soudu

Neuzavřou-li manželé dohodu o vypořádání zaniklého společného jmění manželů, rozhoduje na návrh některého z manželů o vypořádání soud, je-li takový návrh k soudu podán.

Soud při svém rozhodování není vázán návrhem účastníků, musí však provést vypořádání pouze těch věcí, které jsou v návrhu podaném soudem uvedeny, není tedy vázán navrženým způsobem vypořádání, ale je vázán navrženým rozsahem.

Soud při rozhodování musí vzít v potaz nejrůznější kritéria, zákon v § 149 odst. 3 výslovně zmiňuje „Při vypořádání se přihlédne především k potřebám nezletilých dětí, k tomu, jak se každý z manželů staral o rodinu, a k tomu, jak se zasloužil o nabytí a udržení společného jmění. Při určení míry

---

³⁰ viz rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 22 Cdo 2574/98, ASPI

příčinění je třeba vzít též zřetel k péči o děti a k obstarávání společné domácnosti.“ (rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 3. 9. 2002 sp. zn. 22 Cdo 264/2001, ASPI „Ustanovení § 150 věty třetí a čtvrté ObčZ patří k právním normám s relativně neurčitou hypotézou, to jest k právním normám, jejichž hypotéza není stanovena přímo právním předpisem a které tak přenechávají soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě vymezil sám hypotézu právní normy ze širokého, předem neomezeného okruhu okolností. Byla-li hypotéza právní normy vymezena správně, nemůže být rozhodnutí ve věci v rozporu se zákonem z důvodu, že nebyly objasněny okolnosti další, popřípadě že nebylo přihlédnuto k jiným okolnostem, které v posuzovaném případě nelze považovat za podstatné či významné. Takové okolnosti totiž nejsou součástí hypotézy právní normy, kterou soud v souladu se zákonem stanovil a z níž při právním posouzení věci vychází. Pouze v případě, kdyby hypotéza právní normy (§ 150 ObčZ) nebyla soudem vymezena správně či úplně, mohl by být naplněn dovolací důvod podle § 241 odst. 3 písm. d) OSŘ, neboť by soud při aplikaci práva vycházel z nesprávně vymezené, resp. použité právní normy. Soudní praxe při vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů se dlouhodobě řídí zásadou, podle které se věci ze zaniklého bezpodílového spoluvlastnictví mají mezi rozvedené manžele rozdělit tak, aby částka, kterou je jeden z manželů povinen zaplatit druhému na vyrovnání jeho podílu, byla pokud možno co nejnižší, neboť někdy není možné nebo účelné rozdělit společné věci mezi manžely podle velikosti jejich podílů.“³¹

Návrh soudu musí obsahovat především vylíčení skutečností rozhodných pro posouzení, které věci náležely do majetkového společenství manželů a existovaly v době zániku společného jmění, musí zde být navrženy důkazy o těchto skutečnostech a žalobní návrh.

Pokud jeden z manželů zemřel v době po rozvodu manželství, kdy tento návrh nebyl ještě podán, jsou k podání návrhu aktivně legitimováni dědicové

---

³¹ viz rozsudek Nejvyššího soudu České republiky, sp. zn. 22 Cdo 264/2001, ASPI

zemřelého manžela. Ti se také stanou procesními nástupci v případě, že manžel v průběhu řízení zemře.

Při vypořádání se vychází z právní úpravy platné v době zániku společného jmění. (rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 20. 5. 1996, sp. zn. 24 Co 96/96, ASPI „Soud v řízení o dědictví neprovádí vypořádání nevypořádaného bezpodílového spoluvlastnictví zůstavitele s rozvedeným manželem. Postup dle § 175I OSŘ je možný jen tam, kde manželství zaniklo až úmrtím zůstavitele, nikoli rozvodem za jeho života... Zaniklo-li manželství zůstavitele rozvodem a do dne úmrtí uplynuly 3 roky od zániku manželství, aniž by v této lhůtě došlo k vypořádání BSM nebo k podání návrhu na jeho vypořádání u soudu, zařadí soud v dědickém řízení ze společných aktiv a pasiv rozvedených manželů do aktiv a pasiv dědictví to, co podle domněnky uvedené v § 149 odst. 4 ObčZ náleží z BSM zůstaviteli... Jestliže uvedená lhůta od dne úmrtí neuplynula nebo byl před jejím uplynutím za života zůstavitele podán návrh na vypořádání BSM u soudu, zařadí soud v dědickém řízení do aktiv, resp. pasiv dědictví (pokud zde byl společný dluh) "podíl zůstavitele z dosud nevypořádaného BSM s rozvedeným manželem", a to v ceně, která odpovídá příslušnému podílu zůstavitele ve smyslu § 150 ObčZ na společném majetku (příp. i dluhu). Nerozhoduje však konkrétně o jednotlivých věcech (resp. i dluzích), neboť tato otázka musí být řešena mimo řízení o dědictví buď dohodou bývalého manžela a dědiců, nebo v soudním řízení o vypořádání BSM vedeném mezi bývalým manželem a dědici, případně následným uplatněním domněnky dle § 149 odst. 4 ObčZ. Účinky všech uvedených způsobů vypořádání však nastanou v každém případě až po úmrtí zůstavitele a nemohou tak mít dopad na stav v době úmrtí.“)³²

Soud návrhem účastníků není vázán, řízení o vypořádání společného jmění manželů je tzv. *judicium duplex*, v němž mají oba účastníci jak postavení navrhovatele, tak postavení odpůrce. Soud není vázán ani ohledně ceny věcí ani ohledně příkázání věcí tomu kterému manželovi.

---

³² viz rozhodnutí Městského soudu v Praze, sp. zn. 24 Co 96/96, ASPI

Podá-li jeden z manželů návrh na vypořádání společného jmění manželů, je tímto podáním konzumováno právo druhého manžela, a tento již nemůže tuto žalobu podat.

Zpětvzetí návrhu na vypořádání společného jmění manželů učiněné jen jedním z manželů, nevede bez souhlasu druhého manžela k zastavení řízení, a to ani v případě, že k zpětvzetí došlo před zahájením jednání.

Podmínkou vypořádání společného jmění manželů rozhodnutím soudu je ta skutečnost, že k vypořádání nedošlo ani dohodou ani zákonnou domněnkou. Soud v řízení vypořádá jen ty věci, které účastníci předmětem vypořádání učiní.

Soud není tedy povinen zahrnout do vypořádání věci, které účastníci předmětem řízení neučiní. Při vypořádání takovýchto věcí, pokud nebyly vypořádány dohodou manželů, nastupuje zákonná domněnka podle § 149 odst. 4 občanského zákoníku.

Do doby než dojde k vypořádání společného jmění manželů je každý z manželů samostatně oprávněn k podání žaloby o vyklizení společné nemovitosti (rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 4. 2002, sp. zn. 28 Cdo 555/2002, www.nsoud.cz „Právo domáhat se ochrany předmětu spoluvlastnictví vůči neoprávněným zásahům ze strany třetích osob náleží spoluvlastníkům společně, ale zároveň i každému z nich samostatně, aniž by k tomu bylo souhlasu druhého spoluvlastníka zapotřebí. Protože každý ze spoluvlastníků musí mít možnost dovolat se ochrany, je proto rovněž i legitimován k podání žaloby o vydání neoprávněně zadržované věci (o vyklizení nemovitosti). U společného jmění manželů (subjektů práv a povinností ke společnému jmění manželů) je tomu tak proto, že každému ze spoluvlastníků náleží právo k celé věci, omezené jen stejným právem druhého spoluvlastníka; jestliže se bezpodílový spoluvlastník domáhá ochrany vlastnického práva k věci v SJM, nijak tím druhého spoluvlastníka neomezuje, naopak brání společný majetek proti zásahům třetích osob. Ve smyslu ustanovení § 496 o.z. je pak nutno analogicky přiznat právo na ochranu věcí v SJM každému ze spoluvlastníků i v období, kdy toto sice již zaniklo, avšak

ještě nebylo provedeno jeho vypořádání, popřípadě nedopadla tu domněnka ve smyslu ustanovení § 149 odst. 4 o. z.“)³³

Spor o vypořádání společného jmění manželů je sporem majetkovým, může být ukončen smírem podle § 99 o. s. ř. a může být i projednán a rozhodnut v rozhodčím řízení podle § 2 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. (Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 1. 1989 sp. zn. 3 Cz 2/89, ASPI „Při rozhodování o připuštění zpětvzetí návrhu na zahájení řízení o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví v době, kdy od zániku tohoto spoluvlastnictví uběhla již doba delší tří let, musí soud náležitě zvažovat důsledky vyplývající z ustanovení § 149 odst. 4 o. z., podle něhož v takovém případě nastupuje nevyvratitelná domněnka vypořádání způsobem upraveným v citovaném ustanovení. Protože tyto důsledky by v případě připuštění zpětvzetí návrhu nutně nastaly, bylo povinností soudu nejen je řádně uvážit, ale účastníky o významu a důsledcích vyplývajících z ustanovení § 149 odst. 4 o. z. poučit, aby bylo zřejmé, že jsou oba účastníci srozuměni s důsledky, které ohledně jejich zaniklého bezpodílového spoluvlastnictví nastanou. Jen za těchto okolností mohl soud ve smyslu ustanovení § 96 odst. 2 o.s.ř. 1), připustit zpětvzetí návrhu a řízení zastavit. Při vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví není soud vázán navrhaným způsobem vypořádání; řízení však může být zahájeno pouze návrhem jednoho z bývalých manželů, kteří pak mají postavení navrhovatele a odpůrce. Skutečnost, že soud není vázán navrhaným způsobem vypořádání, znamená, že může věci tvořící zaniklé bezpodílové spoluvlastnictví vypořádat i jinak, než se navrhovatel domáhal. Pokud by odpůrce se zpětvzetím návrhu nesouhlasil a soud i přes tuto skutečnost řízení zastavil, ztratil by odpůrce po uplynutí tříleté lhůty uvedené v ustanovení § 149 odst. 4 o. z. možnost domoci se vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví. Tím by se však vyloučila působnost hledisek, jimiž se soud při vypořádání řídí, a které jsou uvedeny v ustanovení § 150 o. z.“)³⁴

---

³³ viz rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 28 Cdo 555/2002, www.nsoud.cz

³⁴ viz rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 3 Cz 2/89, ASPI

(usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 13. 11. 2003 sp. zn. 30 Cdo 1171/2002, ASPI „Vážným důvodem pro nepřipuštění zpětvzetí žaloby se zpravidla rozumí okolnosti, z nichž lze dovodit, že zpětvzetím návrhu je žalovaný ohrožen ve svých oprávněných zájmech např. proto, že v případě zpětvzetí a následného zastavení řízení by se již sám nemohl s úspěchem domáhat rozhodnutí o sporném nároku (například vypořádání společného jmění manželů). Žalovaný musí uvést důvod, pro který se zpětvzetím žaloby nesouhlasí.“)³⁵

Rozsudek o vypořádání společného jmění manželů je závazný jen pro účastníky a práva třetích osob jím nejsou dotčena (§ 159a o. s. ř.). Třetí osoba se může domáhat vydání věci, jejíž vlastnictví si manželé vypořádali mezi sebou, pokud je vlastníkem věci tato třetí osoba. (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2004, sp. zn. 22 Cdo 684/2004, www.nsoud.cz „soud vypořádá jen ty věci, resp. majetek náležející do BSM, které účastníci učinili předmětem řízení. Překročit jejich návrhy v takovém řízení může podle § 153 odst. 2 OSŘ jen ohledně výše (ceny) a toho, jak je vypořádá z hlediska kvalitativního, tedy jak věci rozdělí (kterému z manželů je přikáže), případně přikáže jednomu z nich s povinností vyplatit finanční částku na vyrovnání podílu druhému manželovi. Pokud by soud v řízení o vypořádání BSM vypořádal i věci, resp. majetek, který účastníci předmětem řízení neučinili, pak by jednal v rozporu s § 153 odst. 2 OSŘ a šlo by o vadu řízení, která měla za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.“...“Dispozici účastníků předmětem řízení o vypořádání BSM je třeba respektovat potud, že soud vypořádá jen ty věci, respektive majetek náležející do BSM, které účastníci učinili předmětem řízení.“)³⁶

Předmětem řízení o vypořádání společného jmění manželů jsou především věci, práva a závazky, které tvoří součást společného jmění. Pokud jde o věci, podmínkou jejich vypořádání je ta skutečnost, že v době rozhodnutí soudu existují a v době zániku společného jmění manželů byly jeho součástí.

Rozhoduje-li soud po zániku společného jmění manželů o vypořádání

---

³⁵ viz usnesení Nejvyššího soudu, sp. zn. 30 Cdo 1171/2002, ASPI

³⁶ viz rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 22 Cdo 684/2004, www.nsoud.cz

obchodního podílu ve společnosti s ručením omezeným, nelze přikázat hodnotu obchodního podílu, ale je třeba přikázat obchodní podíl, který však může být přikázán jen společníkovi společnosti.

Vzniklo-li manželům za trvání manželství nejen právo společného užívání družstevního bytu, ale i společné členství v bytovém družstvu, pak hodnota práv a povinností spojených s užíváním tohoto bytu je majetkovou hodnotou, která je manželům společná. Soud musí v takovém případě rozhodnout, kterému z manželů má tato hodnota připadnout. (usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 30. 11. 2001, sp. zn. 20 Co 186/2001, Šarman, J.: Přehled judikatury ve věcech majetkových vztahů mezi manžely. ASPI, a. s., Praha 2006, str. 236 „Pokud má rozhodnutí o vypořádání BSM účastníků akceptovat zásadu parity zakotvenou v § 150 obč. zák., ve znění před novelou provedenou zákonem č. 91/1998 Sb. (nyní § 149 odst. 2 obč. zák.) bude třeba od zjištěné tržní ceny členských práv a povinností, za niž bylo lze v době zrušení práva společného nájmu bytu a určení výlučného nájemce a člena družstva nabýt členská práva a povinnosti srovnatelných kvalit, odečíst tržní hodnotu náhradního bytu, když právě na zajištění takového bytu je vázána povinnost druhého manžela družstevní byt vyklidit.“³⁷, rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 11. 2002, sp. zn. 31 Cdo 2428/2000, ASPI „V řízení o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů - bývalých společných nájemců družstevního bytu a společných členů bytového družstva, jehož součástí je i hodnota členského podílu, nelze při stanovení její výše vycházet ze zůstatkové hodnoty členského podílu ani z hodnoty vypořádacího podílu. Jde o hodnotu, jejíž cena se pro účely uvedeného řízení stanoví cenou obvyklou, tj. cenou, kterou by bylo možno za převod členského podílu v rozhodné době a místě dosáhnout.“)³⁸

Soudní praxe vychází v tomto případě z tržní hodnoty členského podílu. Při stanovení ceny se vychází z ceny obecné, tzn. ceny věci obvyklé v daném místě a v době rozhodování, která vyjadřuje aktuální tržní hodnotu. Při

---

³⁷ viz usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 30. 11. 2001, sp. zn. 20 Co 186/2001, Šarman, J.: Přehled judikatury ve věcech majetkových vztahů mezi manžely. ASPI, a. s., Praha 2006, str. 236

³⁸ viz rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 31 Cdo 2428/2000, ASPI

oceňování věcí je vycházeno judikaturou ze stavu věcí ke dni zániku společného jmění manželů, a z její ceny v době, kdy se provádí vypořádání společného jmění.

Cenu věci může soud stanovit podle shodných tvrzení účastníků. Pokud se však tito ohledně ceny nedohodnou, musí cenu určit soud. Judikatorní pravidlo o tom, že při vypořádání společného jmění se vychází ze stavu věci ke dni zániku tohoto jmění, platí zejména v případě, že jde o věc, kterou užíval na základě dohody ten manžel, kterému je příkazována, nebo jí užívali oba a nedošlo k jejímu nadměrnému opotřebení či poškození.

Vypořádává-li se nemovitost, může být podkladem jen obecná cena nemovitosti, tzn. cena obvyklá v daném místě v době rozhodování, která vyjadřuje aktuální tržní hodnotu nemovitosti, a je běžně označována jako cena tržní, odpovídající poptávce a nabídce v daném místě a čase (Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 12. 2004, sp. zn. 22 Cdo 2216/2004, ASPI „Otázka, z jaké ceny věci je třeba vycházet při vypořádání BSM, byla judikaturou již řešena. Nejvyšší soud ČSR uvedl ve stanovisku z 3. 2. 1972, Cpj 86/71, publikovaném pod R 42/1972 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, že "pro vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví je rozhodnou nejen ta skutečnost, že určitá věc v době jeho zániku existovala, ale i to v jakém stavu byla (např. její kvalita, stáří, míra opotřebení, apod.). Tento stav je rozhodným i pro ocenění věci, přičemž ovšem třeba vycházet z cen odpovídajících - ať již podle obecně závazných cenových předpisů či vývoji cen věcí – cenám platným v době rozhodování. Jinak by byl jeden z manželů neodůvodněně zvýhodněn nebo znevýhodněn proti druhému, pokud by např. jenom v důsledku změny cenového předpisu, se zvýšila cena rodinného domku nebo v důsledku poklesu poptávky se snížila cena ojetého osobního automobilu.“ Závěry vyslovené v tomto rozhodnutí jsou použitelné i pro vypořádání BSM, jehož předmětem je bytová jednotka ve smyslu § 2 odst. 1 písm. h) zákona č. 72/1994 Sb., kterým se upravují spoluvlastnické vztahy k budovám a některé vlastnické vztahy k bytům a nebytovým prostorům a doplňují některé zákony (zákon o vlastnictví bytů). Její cena je dána cenou, za

kerou lze pořídit obdobnou bytovou jednotku ve stavu ke dni zániku BSM (které zaniká rozvodem manželství) v daném místě ke dni rozhodování soudu o vypořádání.“³⁹, rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 2. 11. 2000, sp. zn. 22 Cdo 1217/99, Šarman, J.: Přehled judikatury ve věcech majetkových vztahů mezi manžely. ASPI, a. s., Praha 2006, str. 155 „Obvyklá cena nemovitosti, přikázána do výlučného vlastnictví jednoho z bývalých bezpodílových spoluvlastníků, nemůže být snižována na základě skutečnosti, že jí tento výlučný vlastník chce nadále (popř. spolu s dosavadními členy společné domácnosti) užívat.“⁴⁰, (Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 10. 2001, sp. zn. 22 Cdo 2914/99, ASPI „Znění § 150 ObčZ nevyklučuje, aby soud vyjádřil rozdílnost podílů manželů při vypořádání společné věci, přihlížejíc k tomu, jak se každý z manželů zasloužil o nabytí a udržení určité věci také tak, že věc přikáže do vlastnictví tomu z manželů, který se o nabytí a udržení společné věci zasloužil výlučně, resp. v převážné míře, aniž mu uloží, aby druhému manželovi, který se o její nabytí a udržení nezasloužil, na vyrovnání podílů zaplatil určitou finanční částku. Zákon explicitně neupravuje způsob nerovného vypořádání a disparita může být tak vyjádřena nejen procentem či zlomkem, ale i přikázáním věci jednomu z manželů, aniž je zavázán k finančnímu vypořádání s druhým manželem ohledně této věci.“⁴¹

Podle rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 11. 7. 2002, sp. zn. 22 Cdo 2986/2000, www.nsoud.cz „...právní vztahy týkající se zaniklého a dosud nevypořádaného bezpodílového spoluvlastnictví se řídí ustanoveními o bezpodílovém spoluvlastnictví. Je však třeba vycházet z toho, že jde o zaniklé bezpodílové spoluvlastnictví, a tím se modifikují používaná ustanovení o bezpodílovém spoluvlastnictví. K tomu srov. rozhodnutí R 17/1967 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek. Bývalý Nejvyšší soud ČSR již v rozhodnutí sp. zn. 3 Cz 19/74 (Cpj 86/1971, publikované pod R 42/1972 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek) zaujal právní názor, že „i po zániku BSM zůstává až

---

³⁹ viz usnesení Nejvyššího soudu, sp. zn. 22 Cdo 2216/2004, ASPI

⁴⁰ viz rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 2. 11. 2000, sp. zn. 22 Cdo 1217/99, Šarman, J.: Přehled judikatury ve věcech majetkových vztahů mezi manžely. ASPI, a. s., Praha 2006, str. 155

⁴¹ viz rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 22 Cdo 2914/99, ASPI

do jeho vypořádání každý z manželů vlastníkem celé věci omezeným stejným vlastnickým právem druhého“. Podle tohoto judikátu tedy do vypořádání bezpodílového vlastnictví, zůstával po jeho zániku každý z manželů vlastníkem celé společné věci, i když byl omezen stejným právem druhého manžela. Do vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů nebylo tedy možné, aby jeden z manželů předmětnou věc ze zaniklého bezpodílového spoluvlastnictví vydržel. Podle rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 10. 2. 2004 sp. zn. 30 Cdo 1510/2002, ASPI „bezpodílové spoluvlastnictví manželů, do něhož náleží také rodinný domek, může být vypořádáno i tím způsobem, že soud přikáže rodinný domek do podílového spoluvlastnictví, že však jde o rozhodnutí výjimečné, dané okolnostmi konkrétního případu.“⁴²

9.1.3 Zákonná domněnka vypořádání sjm

Pokud do tří let od zániku společného jmění manželů nedošlo k jeho vypořádání dohodou nebo nebyl-li do tří let od jeho zániku podán soudu návrh na jeho vypořádání, uplatní se zákonná domněnka podle § 150 odst. 4.

Jsou-li podmínky pro uplatnění nevyvratitelné domněnky splněny, stane se movitá věc předmětem výlučného majetku toho manžela, který věc užívá. Věci nemovité se stávají předmětem podílového spoluvlastnictví, podíly obou manželů jsou pak stejné.

Ohledně nemovitosti je tato skutečnost zapsána do katastru nemovitostí na základě souhlasného prohlášení obou manželů.

Právní účinek nevyvratitelné domněnky platí přiměřeně i na ostatní společná majetková práva, pohledávky a společné závazky.

Jestliže tedy například do 3 let od zániku společného jmění manželů nedošlo k vypořádání členského podílu ve stavebním bytovém družstvu mezi manžely dohodou a nebylo-li za tímto účelem zahájeno řízení u soudu, pak se na toto vypořádání použije ustanovení § 149 odst. 4 obč. zákoníku o vypořádání ostatních majetkových práv manželům společných „V případech

---

⁴² viz rozsudku Nejvyššího soudu, sp. zn. 22 Cdo 2986/2000, www.nsoud.cz

uvedených v § 143a odst. 1 a § 148 odst. 1 se použijí ustanovení odstavců 2 a 3 obdobně.“

V tomto případě ovšem musí nejprve dojít ke zrušení práva manželů na jejich společný nájem družstevního bytu podle § 705 odst. 2 „Nabyli-li práva na uzavření smlouvy o nájmu družstevního bytu jeden z rozvedených manželů před uzavřením manželství, zanikne právo společného nájmu bytu rozvodem; právo byt užívat zůstane tomu z manželů, který nabyl práva na nájem bytu před uzavřením manželství. V ostatních případech společného nájmu družstevního bytu rozhodne soud, nedohodnou-li se rozvedení manželé, na návrh jednoho z nich o zrušení tohoto práva, jakož i o tom, kdo z nich bude jako člen družstva dále nájemcem bytu; tím zanikne i společné členství rozvedených manželů v družstvu.“

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že toto právo se vypořádá podle zásad pro vypořádání podílového spoluvlastnictví, když se vychází ze stejných podílů účastníků. (Podle rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2004 sp. zn. 22 Cdo 2565/2003, ASPI „Podle § 705 odst. 2 ObčZ v platném znění nabyli-li právo na uzavření smlouvy o nájmu družstevního bytu jeden z rozvedených manželů před uzavřením manželství, zanikne právo společného nájmu bytu rozvodem, právo byt užívat zůstane tomu z manželů, který nabyl práva na nájem bytu před uzavřením manželství. V ostatních případech společného nájmu družstevního bytu rozhodne soud, nedohodnou-li se rozvedení manželé, na návrh jednoho z nich o zrušení tohoto práva, jakož i o tom, kdo z nich bude jako člen družstva dále nájemcem bytu; tím zanikne i společné členství rozvedených manželů v družstvu. Je-li zrušeno právo společného nájmu družstevního bytu rozvedenými manželi a určeno, kdo z nich bude jako nájemce a člen družstva byt užívat, zaniká společné členství v družstvu. Členský podíl v družstvu se jako původně společné majetkové právo manželů stává ve vztahu k družstvu majetkovým právem jen jednoho z manželů. Pokud v daném případě do tří let od zániku bezpodílového spoluvlastnictví ke zrušení práva společného užívání družstevního bytu účastníky ve smyslu § 177 ObčZ (nyní společného nájmu družstevního bytu podle § 705 odst. 2 ObčZ v

platném znění) a k vypořádání členského podílu v rámci vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví účastníků nedošlo, pak jeho vypořádání spadá pod režim § 149 odst. 4 ObčZ jako tzv. ostatní majetkové právo manželům společné. Toto právo se již vypořádává podle zásad pro vypořádání podílového spoluvlastnictví (§ 142 ObčZ), nikoli za použití § 150 ObčZ.“⁴³

Jde o majetkové právo jednoho z manželů vůči druhému, které může být uplatněno u soudu poprvé v den, kdy nastaly účinky domněnky podle § 149 odst. 4, tzn. v den, kdy uplynuly 3 roky od zániku manželství. Tímto dnem také začíná běžet obecná tříletá promlčecí lhůta stanovená v § 101 obč, zákoníku, když pro uplatnění tohoto práva není promlčecí lhůta zvláště stanovena.

Dojde-li k vypořádání podle zákonné domněnky, nemohou již manželé proti sobě uplatňovat vzájemné zápočty a uplatněním zákonné domněnky tedy dochází k úplnému vypořádání jejich společného jmění.

---

⁴³ viz rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 22 Cdo 2565/2003, ASPI

IV. Společné jmění manželů v souvislosti s některými dalšími právními instituty

10. Společný nájem bytu manžely

10.1 Vznik společného nájmu

Občanský zákoník upravuje společný nájem bytu manžely zejména § 703 a násl. Společný nájem bytu manžely může vzniknout jak k bytům družstevním, tak k bytům nedružstevním, s výjimkou bytů služebních, bytů zvláštního určení a bytů v domech zvláštního určení. U těch vzniká nájem bytu jen tomu manželovi, který pro vznik bytu splňuje potřebné podmínky.

Společný nájem bytu manžely sice přímo nespadá pod úpravu společného jmění manželů, nicméně úprava této problematiky se společného jmění významně dotýká, takže jej můžeme považovat za součást této problematiky už vzhledem k tomu, že tato úprava je spojena zejména s vlastnictvím těchto bytů manžely.

Společný nájem bytu manžely u nedružstevních bytů vzniká:

- a) jestliže se jeden z manželů nebo oba za trvání manželství stanou nájemci bytu;
- b) jestliže se jeden z manželů stal nájemcem bytu před uzavřením manželství; pak vzniká společný nájem okamžikem uzavření manželství.

U družstevních bytů vzniká společný nájem bytu manžely:

- a) jestliže za trvání manželství vznikne jednomu z manželů právo na uzavření smlouvy o nájmu družstevního bytu; pak se oba manželé stanou společnými nájemci i společnými členy družstva Podle § 703 odst. 2 obč. zákoníku „Vznikne-li jen jednomu z manželů za trvání manželství právo na uzavření smlouvy o nájmu družstevního bytu, vznikne se společným nájmem bytu manžely i společné členství manželů v družstvu; z tohoto členství jsou oba manželé oprávněni a povinni společně a nerozdílně.“);

b) jestliže se jeden z manželů stane nájemcem družstevního bytu před uzavřením manželství; pak vzniká společný nájem okamžikem uzavření manželství, nevzniká však společné členství manželů v družstvu.

Jestliže společný nájem bytu manžely vznikne v důsledku toho, že se jeden z manželů nebo oba za trvání manželství stanou nájemci bytu, potom je základní podmínkou vzniku tohoto společného nájmu skutečnost, že spolu manželé trvale žijí. Pokud tomu tak není, společný nájem nevznikne, resp. později zanikne. Při obnovení manželského spoluzití se však opět obnoví.

Případ, kdy manželé spolu trvale nežijí nastane tehdy, kdy po právní stránce manželství ještě trvá, ale nese znaky manželství rozvráceného podle zákona o rodině a také kdy manželé již nevedou společnou domácnost, jak ji charakterizuje ustanovení §115 obč. zákoníku „Domácnost tvoří fyzické osoby, které spolu trvale žijí a společně uhrazují náklady na své potřeby.“

Zákon však již jednoznačně neupravuje, jak je tomu u vzniku společného nájmu bytu manžely, jestliže se jeden z manželů stal nájemcem bytu již před uzavřením manželství. Podle §704 odst. 1 obč. zákoníku vzniká společný nájem uzavřením manželství (§ 704 obč. zákoníku „1) Stal-li se některý z manželů nájemcem bytu před uzavřením manželství, vznikne oběma manželům společný nájem bytu uzavřením manželství. 2) Totéž platí, vzniklo-li před uzavřením manželství některému z manželů právo na uzavření smlouvy o nájmu družstevního bytu.“)

Otázku, zda i v tomto případě musí být splněna podmínka trvalého soužití manželů, posoudil Nejvyšší soud následovně. Z dikce §704 odst. 1 občanského zákoníku vyplývá, že ke vzniku společného nájmu v tomto případě dochází přímo ze zákona uzavřením manželství, aniž by musela být splněna podmínka trvalého soužití manželů nebo vedení společné domácnosti manžely v bytě, jehož se právo společného nájmu týká.

Ustanovení §704 odst. 1 občanského zákoníku dle názoru Nejvyššího soudu bere v úvahu, že muž a žena mohou v době uzavření manželství již spolu trvale žít nebo mohou trvalé soužití založit až po uzavření manželství.

Požadavek, aby spolu trvale žili již v okamžiku uzavření manželství, by mohl mít v některých případech za následek pochybnosti o vzniku práva společného nájmu bytu nebo by mohl vzbuzovat pochybnosti o tom, kdy právo společného nájmu bytu manžely skutečně vzniklo. Avšak předpoklad, že muž a žena vstupují do manželství s úmyslem trvale spolu žít, nemusí být vždy naplněn. Za této situace by vznikl společný nájem bytu, aniž by to odůvodňovala povaha vztahů mezi manžely. Proto lze v takovýchto případech analogickým užitím ustanovení § 703 odst. 3 občanského zákoníku („Ustanovení odstavců 1 a 2 neplatí, jestliže manželé spolu trvale nežijí.“) dovodit, že právo společného nájmu bytu manžely podle ustanovení § 704 odst. 1 OZ nevznikne. Jestliže tedy manželé prokazatelně vstoupili do manželství s úmyslem trvale žít odděleně nebo jestliže jejich záměr trvale spolu žít nebyl nikdy uskutečněn, potom společný nájem nevznikne. (Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. 10. 2003, sp. zn. 21 Cdo 969/2002, ASPI „Společný nájem bytu manžely podle ustanovení § 704 odst. 1 obč. zák. nevznikne, jestliže manželé, kteří nezaložili společnou domácnost, prokazatelně vstoupili do manželství s úmyslem trvale žít odděleně nebo jestliže jejich záměr (zákonem předpokládaný) trvale spolu žít nebyl nikdy uskutečněn v důsledku toho, že - aniž by spolu vůbec někdy začali trvale žít - došlo v jejich vztazích k trvalému a hlubokému rozvratu a manželství přestalo plnit svoji společenskou funkci.“)⁴⁴

Společný nájem bytu manžely může vzniknout i v případě, že jeden z manželů užívá byt v rodinném domku, který je ve vlastnictví jeho rodičů. Není tomu tak však vždy. Záleží na tom, zda ženaté (vdané) dítě vlastníka rodinného domu užívá byt jako nájemce na základě smlouvy nebo zda jej tam vlastník nechává bydlet pouze na základě svého vlastnického práva jako příslušníka své domácnosti. V prvním případě by společný nájem bytu manžely vznikl, ve druhém však nikoli a například v případě prodeje

---

⁴⁴ viz rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 21 Cdo 969/2002, ASPI

rodinného domu by zaniklo i právo účastníků bydlet v bytě z důvodu příslušnosti k domácnosti.⁴⁵

Společný nájem bytu manžely nevzniká ani v případě, kdy jeden z manželů za trvání manželství se stane společným nájemcem bytu společně s jinými osobami, stejně tak jako když se stal společným nájemcem v době před uzavřením manželství.

Existence práva společného nájmu bytu svědčící určitým osobám brání tedy tomu, aby k témuž bytu vznikl ze zákona společný nájem bytu manžely svědčící jiným osobám. Je tomu tak především z důvodu právní ochrany ostatních společných nájemců bytu. S ohledem na požadavek jejich právní jistoty a rovného postavení jako společných nájemců bytu nelze připustit, aby k nim přibyla jako další společný nájemce osoba, s níž jeden ze společných nájemců uzavřel manželství. Svého manžela může společný nájemce bytu přijmout do bytu jen na základě souhlasu ostatních společných nájemců. Tento manžel však bude v bytě bydlet nikoli na základě svého vlastního práva, ale na základě práva odvozeného (jako příslušník domácnosti společného nájemce bytu). Pokud ale následně dojde k zániku práva společného nájmu ostatních společných nájemců, nastávají důsledky popsané v §703 odst. 1 občanského zákoníku („Jestliže se za trvání manželství manželé nebo jeden z nich stanou nájemci bytu, vznikne společný nájem bytu manžely.“) a dochází tedy, za předpokladu, že spolu manželé žijí, ke vzniku společného nájmu bytu manžely.

Jak již bylo výše uvedeno, společný nájem bytu manžely nemůže vzniknout u bytů služebních. Spornou je ale otázka, zda může společný nájem bytu manžely vzniknout k bytu, který jeden z manželů získal výměnou za služební byt. K této otázce zaujal Nejvyšší soud stanovisko, že nikoli.

---

⁴⁵ srov. Korecká, V., Přehled judikatury ve věcech nájmu bytu, ASPI, 2003, str. 139

I u společného nájmu bytu manžely platí obdobně § 701 odst. 1 občanského zákoníku, podle kterého běžné věci týkající se společného nájmu bytu, může vyřizovat každý ze společných nájemců. V ostatních případech je třeba souhlasu všech, tedy v tomto případě obou, jinak je právní úkon neplatný („Běžné věci, týkající se společného nájmu bytu, může vyřizovat každý ze společných nájemců. V ostatních věcech je třeba souhlasu všech; jinak je právní úkon neplatný.“).

K této otázce se vyjadřoval i Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 17. 4. 2001, sp. zn. 26 Cdo 64/2000, ve kterém konkrétně řešil, zda změna nájemního vztahu na dobu neurčitou na nájem na dobu určitou spadá pod běžné věci týkající se společného nájmu a došel k závěru, že nikoli. Podle názoru Nejvyššího soudu nelze mezi běžné věci řadit uzavření smlouvy o nájmu bytu, resp. smlouvy, jíž by měl být podstatně změněn obsah společného nájemního práva manželů k bytu v tom směru, že by se z nájemního vztahu na dobu neurčitou měl stát nájemní vztah na dobu určitou. Takovýto právní úkon musí být učiněn ve vzájemné shodě společně oběma manžely. Jeden z nich tak může učinit toliko v zastoupení druhého, tedy na základě plné moci od druhého manžela, jinak by šlo o právní úkon relativně neplatný.¹⁷ („Mezi běžné věci ve smyslu ustanovení § 701 odst. 1 obč. zák., které by mohl vyřizovat jeden z manželů (společných nájemců bytu), nepatří uzavření smlouvy, jíž by měl být podstatně změněn obsah společného práva manželů k bytu potud, že by se z nájmu na dobu neurčitou měl stát nájem na dobu určitou. Takový právní úkon musí být učiněn ve vzájemné shodě oběma manžely.“)

10.2 Zánik společného nájmu

Co se týče zániku společného nájmu bytu, zde je nutno rozlišovat, zda k němu dojde za trvání manželství nebo až při jeho zániku. Pokud k němu

---

¹⁷ srov. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17.4.2001, sp. zn. 26 Cdo 64/2000, www.nsoud.cz

dojde za trvání manželství, zaniká společný nájem bytu manžely ze stejných důvodů, jako zaniká nájem bytu obecně. K zániku může dojít též trvalým opuštěním společné domácnosti, kdy se jediným nájemcem bytu stane druhý manžel.

Zánik společného nájmu bytu nastává i v souvislosti se zánikem manželství, ať už zanikne z jakéhokoli důvodu, tedy smrtí jednoho z manželů, resp. prohlášením za mrtvého nebo rozvodem. Rozvodem manželství nedochází k zániku společného nájmu ex lege, s výjimkou případu, kdy právo na uzavření smlouvy o nájmu družstevního bytu nabyt jeden z rozvedených manželů před uzavřením manželství.

V ostatních případech zaniká společný nájem dohodou rozvedených manželů, a pokud se tito nedohodnou, pak rozhodnutím soudu, který rozhodne na návrh jednoho z rozvedených manželů o zrušení společného nájmu a určí, který z manželů bude byt nadále užívat (§ 705 odst. 1 obč. zákoníku „Nedohodnou-li se rozvedení manželé o nájmu bytu, soud na návrh jednoho z nich rozhodne, že se zrušuje právo společného nájmu bytu. Současně určí, který z manželů bude byt dále užívat jako nájemce.“) U družstevních bytů ten z rozvedených manželů, který bude byt nadále užívat, zůstane i členem družstva.

Soud při svém rozhodování o dalším nájmu bere v úvahu zejména dvě zákonná hlediska, a to zájem nezletilých dětí a stanovisko pronajímatele (§ 705 odst. 3 obč. zákoníku „Při rozhodování o dalším nájmu bytu vezme soud zřetel zejména na zájmy nezletilých dětí a stanovisko pronajímatele.“).

Není přitom rozhodné, zda se jedná o společné děti bývalých manželů, či děti z předchozích manželství nebo děti osvojené jedním z manželů. Dalšími kritérii, se kterými se lze v praxi často setkat, jsou majetkové a osobní poměry bývalých manželů, podíl na příčině rozvratu manželství, podíl na získání bytu atd.

Ustanovení § 712 odst. 3 občanského zákoníku zajišťuje rozvedenému manželovi právo na náhradní byt, resp. náhradní ubytování („V případech podle § 705 odst. 2 věty první postačí rozvedenému

manželovi, který je povinen byt vyklidit, poskytnout náhradní ubytování; soud však z důvodů zvláštního zřetele hodných rozhodne, že rozvedený manžel má právo na náhradní byt. V případech podle § 705 odst. 1 a odst. 2 věta druhá má rozvedený manžel právo na náhradní byt; soud může, jsou-li proto důvody zvláštního zřetele hodné, rozhodnout, že rozvedený manžel má právo jen na náhradní ubytování.“) V případě společného nájmu k nedružstevnímu bytu nebo k družstevnímu bytu, pokud právo na uzavření smlouvy nabyt jeden z manželů za trvání manželství, má manžel, který je povinen se vystěhovat, právo na náhradní byt, pokud soud z důvodů zvláštního zřetele hodných nerozhodne, že postačí náhradní ubytování. Opačná je situace, kdy právo na uzavření smlouvy nabyt jeden z manželů ještě před trváním manželství. Potom, nejsou-li dány důvody zvláštního zřetele hodné, postačí poskytnout pouze náhradní ubytování.

10.3 Přejednoství družstevního bytu a vypořádání manželů jakožto členů bytového družstva

S nájmem bytu souvisí také jeho případný přechod bytu do vlastnictví manželů, případně jednoho z nich. Touto otázkou se zabýval rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. 4. 2004, sp. zn. 22 Cdo 1668/2003, který tuto problematiku vyložil podle zákonné úpravy tak, že za situace pokud nevzniklo společné členství manželů v bytovém družstvu, tak byt, který nabyt do vlastnictví ten z manželů, který se stal členem družstva, není ve společném jmění manželů („Pokud členovi družstva vzniklo právo na přidělení bytu před uzavřením manželství, vzniklo sice uzavřením manželství právo společného nájmu družstevního bytu manželi, nevzniklo však společné členství v družstvu a členský podíl se nestal společným. Protože členem bytového družstva byl jen žalovaný, který také byl jako člen výlučně oprávněn vyzvat družstvo k převodu bytu do vlastnictví, převedlo družstvo byt jako jednotku do jeho výlučného vlastnictví v souladu s § 23 odst. 1 zákona o vlastnictví k bytům. Předmětný byt (jednotka) je majetkem

nabytým jedním z manželů za majetek náležející do výlučného vlastnictví tohoto manžela (§ 143 odst. 1 písm. a) ObčZ), a proto nemůže být předmětem SJM.“).⁴⁶

Pokud jde o vypořádání manželů, jakožto členů bytového družstva, z judikatorní úpravy vyplývá, že manžel, který se nestal výlučným nájemcem družstva, má vůči druhému manželovi nárok na úhradu hodnoty poloviny členského podílu v družstvu (Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2004, sp. zn. 22 Cdo 590/2003, ASPI „Z výše uvedeného vyplývá, že zaniklo-li společné členství bývalých manželů v družstvu do tří let od zániku manželství, může se manžel, který se nestal členem družstva, po uplynutí tří let od zániku manželství, domáhat na druhém manželovi zaplacení poloviny hodnoty členského podílu z titulu vypořádání společného majetkového práva, transformovaného zákonou domněnkou podle § 149 odst. 4 obč. zák. do režimu podílového spoluvlastnictví. Jde již jen o majetkové právo jednoho z manželů vůči druhému, které může být uplatněno u soudu poprvé v den, kdy nastaly účinky domněnky podle § 149 odst. 4 obč. zák., to je v den, kdy uplynuly tři roky od zániku manželství. Proto tímto dnem začíná také běžet obecná tříletá promlčecí lhůta stanovená v § 101 obč. zák., když pro uplatnění tohoto práva není promlčecí lhůta zvláště stanovena.“)⁴⁷

Při stanovování hodnoty členských práv a povinností nemají vliv při oceňování hodnoty těchto práv a povinností týkajících se družstevního bytu skutečnosti týkající se rodinných poměrů bývalých manželů, jako např. ta skutečnost, že spolu s jedním z bývalých manželů bydlí nezletilé děti. (rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 6. 2005, sp. zn. 22 Cdo 1119/2005, ASPI „Proto skutečnost, že v družstevním bytě, jehož uživatelem se jako člen družstva stal jeden z bývalých manželů – bezpodílových spoluvlastníků – bydlí spolu s ním nezletilé děti, nemá vliv

---

⁴⁶ viz rozsudek Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 22 Cdo 1668/2003, ASPI

⁴⁷ viz rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 22 Cdo 590/2003, ASPI

na ocenění hodnoty členských práv a povinností týkajících se tohoto bytu.“)⁴⁸

11. Vypořádání sjm podle insolvenčního zákona

Prohlášením konkurzu zaniká společné jmění dlužníka a jeho manžela (§ 268 odst. 1 insolvenčního zákona „Prohlášením konkursu zaniká společné jmění dlužníka a jeho manžela; byl-li vznik společného jmění dlužníka a jeho manžela vyhrazen ke dni zániku manželství, má prohlášení konkursu stejné majetkoprávní účinky jako zánik manželství.“) a po dobu trvání konkursu nemůže vzniknout nové společné jmění (§ 276 odst. 1 insolvenčního zákona „Po dobu trvání účinků prohlášení konkursu nemůže vzniknout nové společné jmění manželů; uzavře-li dlužník nové manželství, odkládá se vznik společného jmění manželů ke dni zániku těchto účinků.“).

Na insolvenčního správce přechází oprávnění uzavřít dohodu o vypořádání společného jmění manželů. Dohoda o vypořádání společného jmění uzavřená insolvenčním správcem nabývá účinnosti až schválením insolvenčního soudu (§ 271 odst. 1 insolvenčního zákona „Dohoda o vypořádání společného jmění manželů uzavřená insolvenčním správcem je účinná, jakmile ji schválí insolvenční soud.“). S dohodou před tím musí vyslovit souhlas věřitelský výbor (§ 271 odst. 2 insolvenčního zákona „Insolvenční soud dohodu o vypořádání společného jmění manželů neschválí, je-li v rozporu s právními předpisy nebo jestliže s ní nesouhlasí věřitelský výbor.“).

Toto však neplatí v případě tzv. nepatrného konkurzu podle § 314 a násl. insolvenčního zákona. Insolvenčním soudem schválená dohoda o vypořádání společného jmění má účinky pravomocného rozsudku (§ 271 odst. 3 insolvenčního zákona „Insolvenčním soudem schválená dohoda o vypořádání společného jmění manželů má účinky pravomocného rozsudku. Pro zrušení rozhodnutí o schválení dohody platí obdobně ustanovení občanského soudního řádu o zrušení usnesení o schválení smíru.“)

---

⁴⁸ viz rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 22 Cdo 1119/2005, ASPI

Insolvenční správce může také podat soudu návrh na vypořádání společného jmění manželů. (§ 270 odst. 1 insolvenčního zákona „Prohlášením konkursu přechází na insolvenčního správce oprávnění uzavřít dohodu o vypořádání společného jmění manželů nebo navrhnout jeho vypořádání u soudu. Dohody o vypořádání společného jmění manželů uzavřené dlužníkem po prohlášení konkursu jsou neplatné.“)

Byl-li vznik společného jmění dlužníka a jeho manžela vyhrazen ke dni zániku manželství, má prohlášení konkursu ohledně majetku stejné účinky jako zánik manželství.

Po prohlášení konkursu se provede vypořádání společného jmění, ať už toto jmění zaniklo prohlášením konkursu, nebo zaniklo dříve a dosud nebylo vypořádáno, a provede se také vypořádání společného jmění, které bylo již dříve zúženo smlouvou nebo rozhodnutím soudu a do prohlášení konkursu nebylo vypořádáno (§ 268 odst. 2 insolvenčního zákona „Po prohlášení konkursu se provede vypořádání společného jmění manželů, které a) zaniklo podle odstavce 1 (§ 268 odst. 1 insolvenčního zákona), b) do prohlášení konkursu zaniklo, ale nebylo vypořádáno, nebo c) bylo zúženo smlouvou nebo rozhodnutím soudu a do prohlášení konkursu nebylo vypořádáno.“).

Probíhá-li soudní řízení o vypořádání již dříve zaniklého společného jmění manželů, nastupuje prohlášením konkursu na místo manžela-dlužníka správce konkurzní podstaty (§ 273 odst. 1 insolvenčního zákona „Probíhá-li řízení o vypořádání společného jmění manželů, stává se insolvenční správce prohlášením konkursu účastníkem tohoto řízení místo dlužníka. Trvají-li účinky rozhodnutí o úpadku, nelze toto řízení skončit soudním smírem.“).

Podle § 269 odst. 2 insolvenčního zákona „Jestliže v době prohlášení konkursu již uplynula lhůta k vypořádání společného jmění manželů, aniž byla uzavřena dohoda o vypořádání společného jmění manželů, nastanou účinky spojené podle zvláštního právního předpisu s uplynutím lhůty k vypořádání společného jmění manželů až po 6 měsících od prohlášení konkursu, do té doby lze uzavřít novou dohodu o vypořádání společného jmění manželů nebo

podat návrh na jeho vypořádání rozhodnutím soudu; práva třetích osob nabytá v dobré víře tím však nejsou dotčena.“

K uspokojení pohledávek věřitelů pak slouží jen majetek, který byl přikázán úpadci. Pokud závazky dlužníka jsou vyšší než majetek, který náleží do společného jmění, a z tohoto důvodu nelze provést vypořádání společného jmění manželů, zahrne se podle § 274 insolvenčního zákona celý majetek náležející do společného jmění manželů do majetkové podstaty.

Do majetkové podstaty spadá celé společné jmění manželů i v případě, že společné jmění bylo použito se souhlasem manžela dlužníka k podnikání podle § 270 odst. 2 insolvenčního zákona „Část společného jmění manželů, kterou dlužník použil se souhlasem manžela k podnikání, spadá při vypořádání společného jmění manželů vždy do majetkové podstaty.“

Co se týče práv manžela dlužníka, přichází do úvahy více postupů řešení této situace.

Přestože účinností nového insolvenčního zákona došlo ke změně zákonné úpravy „konkurzního řízení“, můžeme však říci, že dopad na vypořádání společného jmění manželů zaniklého prohlášením konkurzu bude stejný jako u předchozí úpravy, dokonce stejný jako tomu bylo ještě u předchozího právního institutu bezpodílového spoluvlastnictví manželů „Bezpodílové spoluvlastnictví manželů, zaniklé před 1. srpnem 1998, se vypořádá podle ustanovení občanského zákoníku, ve znění účinném do 31. července 1998. I při vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů, zaniklého prohlášením konkurzu, zůstává zachován princip rovnosti podílů manželů na společném majetku (§ 150 věta první obč. zák.), manžel úpadce je však ustanovením § 14 odst. 1 písm. k) zákona č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“), zbaven možnosti prosadit u majetku, se kterým úpadce podnikal, vypořádání jeho přikázáním do svého výlučného vlastnictví. Majetkem ve smyslu ustanovení § 14 odst. 1 písm. k) citovaného zákona se ve spojení s ustanovením § 143 obč. zák. rozumí věci, pohledávky, jiná práva a jiné hodnoty, ocenitelné penězi, nikoli však pasiva (např. společné dluhy manželů); ta totiž nemohou být součástí

konkursní podstaty úpadce (§ 6 zákona), neboť v konkursním řízení jde o pohledávky úpadcových věřitelů, podléhající režimu ustanovení § 20 a násl. zákona. Nemovitosti, které jeden z manželů nabyt při podnikání za trvání manželství, s nimiž dále sám podnikal, zpravidla nejsou věcmi sloužícími výkonu jeho „povolání“. Pohledávka manžela úpadce, založená po prohlášení konkursu rozhodnutím soudu o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví, je pohledávkou třetí třídy [§ 32 odst. 2 písm. c) zákona]. Řízení o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví úpadce je zvláštním druhem sporu vyvolaného konkursem, kterým se vymezuje rozsah majetku konkursní podstaty a který nahrazuje spor o vyloučení věci z konkursní podstaty. Správce konkursní podstaty může zpeněžit jen věci, které již nemohou být z podstaty vyloučeny a o jejichž definitivní příslušnosti k podstatě nemá pochybnosti. Zpeněžení věci je zpravidla možné po marném uplynutí lhůty, kterou konkursní soud stanovil tomu, kdo uplatňuje, že věc neměla být do soupisu zařazena, k podání žaloby vůči správci, nebo po zamítnutí takové žaloby.“(rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 6. 1999, sp. zn. 31 Cdo 1908/98, Šarman, J.: Přehled judikatury ve věcech majetkových vztahů mezi manžely. ASPI, a. s., Praha 2006, str. 11)⁴⁹

---

⁴⁹ viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 6. 1999, sp. zn. 31 Cdo 1908/98, Šarman, J.: Přehled judikatury ve věcech majetkových vztahů mezi manžely. ASPI, a. s., Praha 2006, str. 11

V. Nový občanský zákoník

12. Manželské majetkové právo

S největší pravděpodobností nás v blízké budoucnosti čeká nová úprava společného jmění manželů v rámci nově připravovaného občanského zákoníku.

Nově by tedy společné jmění manželů mělo být upraveno v rámci nového občanského zákoníku tak, že bude zařazeno v části druhé nazvané rodinné právo, dílu čtvrtém, oddílu druhém, pod názvem manželské majetkové právo.

Obecně se dá říci, že pojetí rodinného práva, jehož součástí bude nově i úprava majetkových poměrů manželů, zůstává v novém návrhu občanského zákoníku nezměněno. Návrh nového zákoníku v tomto směru široce navazuje na současnou právní úpravu. Rodinné právo by nově mělo být upraveno pod § 594-915, přičemž by zároveň byla zrušena současná právní úprava rodinného práva obsažená v zákoně č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů.

Pokud se samotného majetkového práva týče, jeho nový návrh vychází ze současné úpravy, avšak jsou zde výrazně rozšířeny možnosti úpravy majetkových poměrů podle vlastních potřeb manželů, či budoucích manželů. Podrobněji je také v novém návrhu upravena správa společného jmění.

12.1 Zákonný režim

Nadále by tak podle nového návrhu existovaly dva majetkové režimy, a to zákonný a modifikovaný, kam spadají režimy smluvní a režim založený rozhodnutím soudu.

Zákonný režim upravuje společné jmění manželů, pokud není upraveno mezi manželi smluvně, nebo prostřednictvím rozhodnutí soudu, a to tak, že společné jmění manželů tvoří vše, co manželům náleží, má majetkovou hodnotu, a zároveň není vyloučeno z právního obchodu. Součástí společného jmění se tak mohou stát věci, práva a dluhy. Dluhy se však nestávají součástí

společného jmění, pokud se týkají majetku, který náleží výhradně jednomu z manželů, a to v rozsahu, který přesahuje zisk z tohoto majetku. Dluhy se také nestávají součástí společného jmění, pokud je převzal jeden z manželů bez souhlasu druhého manžela, aniž by se jednalo o obstarávání každodenních nebo běžných potřeb rodiny. Součástí společného jmění manželů se stává také zisk, který plyne jednomu z manželů z jeho výhradního majetku. Součástí společného jmění manželů je i to, co slouží výkonu povolání jen jednoho z manželů. V návrhu této úpravy tak nadále zůstává na tomto manželovi, aby si smluvně upravil vynětí tohoto majetku ze společného jmění. Dále je součástí společného jmění manželů také obchodní podíl jednoho z manželů v obchodní společnosti nebo družstva, stal-li se jeden z manželů společníkem obchodní společnosti nebo družstva v době trvání manželství.

Společné jmění manželů podle nového návrhu není tvořeno tím, co slouží osobní potřebě jednoho z manželů, dále to, co nabyl darem nebo dědictvím pouze jeden z manželů, ledažby dárce, případně zůstavitel projevil úmysl, aby dar, či dědictví do společného jmění spadalo. Do společného jmění manželů dále nepatří to, co nabyl jeden z manželů jako majetek patřící do výlučného vlastnictví tohoto manžela a také to, co jeden z manželů nabyl jako náhradu za poškození, ztrátu nebo zničení svého výhradního majetku.

Zákonný režim tak jak je uvedeno výše je upraven § 649-655 návrhu nového občanského zákoníku.

V této části je také upraven okamžik, kdy se součástí společného jmění manželů stávají částky výdělku, platu, mzdy, zisku a jiných hodnot z pracovní a jiné výdělečné činnosti, to je okamžikem, kdy jeden z manželů, který se o jejich získání zasloužil, nabyl možnost s takovými majetkovými hodnotami nakládat. Pohledávky z výhradního majetku jen jednoho z manželů, které se mají stát součástí společného jmění manželů, se stávají jeho součástí dnem splatnosti.

§ 652 pak stanoví, že pokud zvláštní úprava této části zákona o manželském majetkovém právu nestanoví něco jiného, použije se pro

manželské majetkové právo úprava občanského zákoníku o společnosti, případně o spoluvlastnictví.

§ 653-655 upravuje správu společného jmění, když jeho součásti užívají, berou z nich plody a užitky, udržují je, nakládají s nimi, hospodaří s nimi a spravují je oba manželé, nebo jeden z nich podle dohody. Povinnosti a práva, které se týkají společného jmění manželů, náleží oběma manželům společně a nerozdílně. Oba manželé jsou také společně a nerozdílně zavázáni z jednání, které se týká společného jmění., že v záležitostech, které se týká společného jmění manželů, a které nelze považovat za běžné, jednají manželé společně nebo se souhlasem druhého manžela. Odmítá-li tento manžel udělit druhému manželovi svůj souhlas bez vážného důvodu a v rozporu se zájmem manželů, může manžel navrhnout, aby souhlas nahradil soud. Tak jako v současně platné úpravě je v návrhu nového občanského zákoníku zakotveno to, že v případě takového jednání bez souhlasu druhého manžela, se může druhý z manželů dovolat neplatnosti takového jednání.

Součástí úpravy správy společného jmění manželů v zákonném režimu je ustanovení o použití společného jmění manželů k podnikání jednoho z manželů v případě, že taková majetková hodnota použitá k podnikání přesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů. V takové situaci je nutný souhlas druhého z manželů. V opačném případě se tento manžel může také dovolat neplatnosti takového jednání. Stejně se postupuje, pokud má být společné jmění použito k nabytí obchodního podílu, nebo je-li důsledkem nabytí takového podílu ručení za dluhy společnosti, také v rozsahu přesahujícím míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů.

12.2 Smluvený režim

§ 656-663 návrhu nového obchodního zákoníku upravuje tzv. smluvený režim, kdy si snoubenci nebo manželé mohou ujednat manželský majetkový režim odlišný od režimu zákonného. V případě, že by se však pro smluvený režim ujednal zpětný účinek, v případě úpravy již existujícího společného

jmění manželů, nepřihlíží se k tomu. Taková smlouva však musí mít ze zákona formu veřejné listiny.

Smluvený režim může sestávat buď z režimu oddělených jmění, z režimu vyhražujícím vznik společného jmění ke dni zániku manželství, nebo z režimu rozšíření nebo zúžení společného jmění manželů v zákonném režimu. Tento smluvený režim lze změnit buď dohodou manželů, nebo rozhodnutím soudu.

Smlouvou lze také upravit majetkové poměry pro případ zániku manželství, a v případě zániku manželství smrtí se takováto část smlouvy považuje za smlouvu dědickou, pokud však má její náležitosti. Tak jako v dosavadní úpravě nelze ani takovouto smlouvou mezi manželi změnit či vyloučit ustanovení o obvyklém vybavení domácnosti. Návrh nového občanského zákoníku zároveň stanoví, že smlouva o manželském majetkovém režimu se nesmí dotknout práv třetích osob, a bez případného souhlasu takové třetí osoby nemá vůči ní právní účinky. Návrh občanského zákoníku počítá se zavedením veřejného seznamu, do kterého se na návrh některého z manželů budou moci smlouvy zapisovat.

Manželé budou také moci uzavřít smlouvu o správě toho, co je součástí společného jmění a ujednat si tak, co který z manželů bude spravovat a jakým způsobem. Ten manžel, který spravuje společné jmění, pak jedná v záležitostech týkajících se společného jmění samostatně, a to i v soudním nebo jiném řízení. Manžel, který však spravuje všechno společné jmění, může právně jednat jen se souhlasem druhého manžela, a to při naskládání se společným jměním jako celkem, a při nakládání s obydlím, v němž je rodinná domácnost manželů, jakož i při ujednání trvalého zatížení nemovité věci, která je součástí společného jmění.

12.3 Režim založený rozhodnutím soudu

Pokud se jedná o režim založený rozhodnutím soudu, je upraven v návrhu nového občanského zákoníku pod §664-668. Soud v tomto případě může na návrh manžela společné jmění zrušit nebo zúžit jeho stávající rozsah,

jsou-li však pro to vážné důvody. Závažným důvodem je vždy skutečnost, že manželův věřitel požaduje zajištění své pohledávky v rozsahu přesahujícím hodnotu toho, co náleží výhradně tomuto manželovi, dále je takovýmto závažným důvodem to, že manžela lze považovat za marnotratného a také to, že manžel soustavně nebo opakovaně podstupuje nepřiměřená rizika. Jako závažný důvod může být shledáno dále to, že manžel začal podnikat, nebo že se stal neomezeně ručícím společníkem právnické osoby. Režim stanovený rozhodnutím soudu lze napříště změnit pouze smlouvou manželů nebo dalším rozhodnutím soudu.

Poté co soud svým rozhodnutím společné jmění manželů zrušil, může jej také znovu obnovit, soud tak rozhodne zejména tehdy, pominou-li důvody tohoto zrušení. Manžel také může navrhnout, aby soudem zúžené společné jmění bylo rozšířeno do zákonného rozsahu. Pokud zaniklo společné jmění manželů na základě zákona, soud jej na návrh manžela obnoví, je-li to v zájmu obou manželů. Ani rozhodnutím soudu však také jako u smluvní úpravy nelze vyloučit ani změnit ustanovení upravující obvyklé vybavení domácnosti. Rozhodnutí soudu se také nesmí dotknout práv třetích osob. Pokud by manžel při správě společného jmění jednal způsobem, který je v rozporu se zájmem druhého manžela nebo rodiny, může soud na návrh jednoho manžela rozhodnout, jakým způsobem bude společné jmění spravováno.

12.4 Režim oddělených jmění

Pokud jde o režim oddělených jmění tak, jak je upraven v návrhu nového občanského zákoníku, nesmí manžel nakládat se svým majetkem v rozsahu přesahujícím dvě třetiny hodnoty svého výhradního jmění bez souhlasu druhého manžela. To samé platí o výhradních dlužích manžela. Pokud druhý manžel neudělil souhlas, může se domáhat neplatnosti takového manželova jednání. Pokud jde o úpravu při ziscích z podnikání, platí v tomto režimu to, že si manželé příjmy z podnikání rozdělí tak, jak si písemně ujednali, v případě, že takové ujednání nemají, rozdělí si příjmy rovnoměrně.

To platí v případě, podnikají-li manželé společně, nebo pokud jeden z manželů pomáhá podnikajícímu manželovi.

12.5 Ochrana třetích osob

Návrh nového občanského zákoníku nově výslovně upravuje otázku třetích osob, odlišných od subjektů manželského majetkového práva. Občanský zákoník tak stanoví, že pohledávka věřitele jednoho z manželů může být při výkonu rozhodnutí uspokojena i z toho, co je součástí společného jmění. Pokud ale jde o závazek jednoho z manželů, který vznikl z jeho trestného či jiného protiprávního činu, anebo pokud se jedná o vyživovací povinnost jednoho z manželů, může být při výkonu rozhodnutí postiženo společné jmění pouze do výše, která by odpovídala podílu povinného manžela, pokud by došlo k vypořádání společného jmění.

Ochrana třetích osob je pak v novém občanském zákoníku zvýšena ustanovením § 673, který umožňuje uspokojení věřitele z celého společného jmění, pokud se jeden z manželů zavázal v době, od které do změny majetkového režimu manželů uplynulo méně než šest měsíců.

Pokud by změnou majetkového režimu došlo k poškození práv třetí osoby, může tato osoba uplatnit své právo při vypořádání toho, co bylo dříve součástí společného jmění manželů.

12.6 Vypořádání společného jmění

Nový občanský zákoník vychází z dosavadní právní úpravy, přesto však došlo k několika změnám týkajících se zejména okamžiků vzniku účinků vypořádání.

V případě, že je společné jmění zrušeno, pokud zanikne, nebo je-li zúžen jeho rozsah, provede se likvidace společných práv a povinností vypořádáním. Dokud nedojde k tomuto vypořádání, použije se pro společné jmění přiměřeně ustanovení o společném jmění.

I zde platí, že vypořádáním společného jmění nesmí být dotčeno právo třetí osoby, a pokud by její právo bylo dotčeno, smí se třetí osoba domáhat soudního určení, že je vypořádání vůči ní neúčinné.

Pokud jde o zmíněné účinky vypořádání dohody, tak tyto účinky nastanou ke dni, kdy bylo společné jmění zúženo, zrušeno nebo kdy zaniklo, a to bez ohledu na to, jestli byla dohoda uzavřena před nebo po zúžení, zrušení nebo zániku společného jmění. Pokud je však předmětem vypořádání nemovitá věc, která se zapisuje do veřejného seznamu, nabývá dohoda v části týkající se účinnosti až dnem zápisu do tohoto veřejného seznamu. Dohoda o vypořádání může být platná i v případě, že se týká jen části společných práv a povinností. Dohoda o vypořádání přitom vyžaduje písemnou formu, pokud byla uzavřena za trvání manželství nebo pokud je předmětem vypořádání věc, u které vyžaduje písemnou formu i smlouva o převodu vlastnického práva. Na požádání jednoho z manželů může druhý z manželů vystavit potvrzení o vypořádání, pokud však dohoda nevyžaduje písemnou formu.

Pokud se manželé na vypořádání nedohodnou, může kterýkoliv z manželů podat návrh na vypořádání k soudu. O vypořádání rozhoduje soud podle stavu, kdy nastaly účinky zúžení, zrušení nebo zániku společného jmění.

Nedojde-li do tří let od zúžení, zrušení nebo zániku společného jmění k vypořádání společného jmění dohodou nebo nebyl-li podán návrh na vypořádání k soudu, platí, že hmotné věci movité jsou ve vlastnictví toho z nich, který je pro svou potřebu výlučně užívá, ostatní hmotné věci movité a nemovité jsou v podílovém spoluvlastnictví obou manželů, přičemž podíly obou manželů jsou stejné, ostatní majetková práva, pohledávky a dluhy náležejí oběma, přičemž jejich podíly jsou stejné.

Pokud jde o vypořádání společného jmění manželů tak, jak o nich rozhoduje soud, platí pro vypořádání pravidla, která jsou upravena i platným občanským zákoníkem, a to, že podíly obou manželů při vypořádání jsou stejné, každá z manželů nahradí to, co ze společného majetku bylo vynaloženo na výhradní majetek jednoho manžela, každý z manželů má právo

žádat, aby mu bylo nahrazeno, co ze svého výhradního majetku vynaložil na společný majetek. Soud dále také musí přihlídnout k potřebám nezaopatřených dětí a přihlídnout k tomu, jak se každý z manželů staral o rodinu a také k tomu, jak se každý z manželů zasloužil o nabytí a udržení majetkových hodnot.

Dále je v novém občanském zákoníku řešena otázka, která byla řešena judikaturou, nikoliv však zákonem, a to je hodnota toho, co ze společného majetku bylo vynaloženo na výhradní majetek manžela, stejně jako hodnota toho, co z výhradního majetku jednoho manžela bylo vynaloženo na společný majetek. Při tomto vypořádávání se započítává zvýšená nebo snížená hodnota, podle toho, jak se ode dne vynaložení majetku do dne, kdy společné jmění bylo zúženo, zrušeno nebo zaniklo, zvýšila nebo snížila hodnota té součásti majetku, na níž byl náklad vynaložen.

12.7 Bydlení manželů a ustanovení proti domácímu násilí

Nový občanský zákoník upravuje v části druhé také bydlení manželů, kdy má tato nová úprava postihnout všechny právní eventuality právních důvodů bydlení manželů.

Nově je také v této části upravena problematika domácího násilí, která se stala velmi diskutovaným jevem nejen právních úprav posledních let. Úprava nového občanského zákoníku se týká zejména otázky vyloučení jednoho manžela ze společné domácnosti, právě v důsledku existence jevu domácího násilí.

VI. Závěr

Po úvodním základním přehledu historického vývoje úpravy majetkoprávních vztahů mezi manžely v minulosti, a to od obecného zákoníku občanského z roku 1811 až do v současné době platného zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, jsem se v kapitole IV. rigorózní práce pokusila přiblížit obecnou právní úpravu právního institutu společného jmění manželů. Dále jsem se ve své práci věnovala otázce společného jmění manželů a související problematice. Právní úprava týkající se společného jmění manželů je výrazně dotvářena judikaturou soudu. Proto jsem v rigorózní práci citovala řadu rozhodnutí jak Ústavního soudu ČR, tak Nejvyššího soudu ČR a dále také mnohých Krajských soudů. V závěru jsem se také stručně zabývala otázkou společného jmění manželů v souvislosti s, dá se říci, stále ještě novou úpravou insolvenčního zákona a také v souvislosti s otázkou nájmu bytů.

Problematika majetkoprávních vztahů mezi manželi se bezprostředně týká téměř každého jedince, ať už jde o účastníka těchto majetkoprávních vztahů v důsledku uzavření manželství, nebo jde např. pouze o vstupování do závazkových vztahů, kde druhou stranu tohoto vztahu tvoří právě manželé, a proto je nutné, aby jeho právní úprava byla provedena relativně komplexně a natolik srozumitelně, aby se tak předešlo následkům nesprávného výkladu zákonných ustanovení, nebo dokonce chybějící zákonné úpravy.

Základní právní úpravu manželských majetkových vztahů obsahuje občanský zákoník, který ve svých ustanoveních upravuje institut společného jmění manželů. Jedná se o majetkové společenství, které je vázáno na vznik manželství a může vzniknout pouze mezi manžely.

V občanském zákoníku je vymezení institutu společného jmění manželů upraveno zejména v jeho druhé části, hlavě druhé, spoluvlastnictví a společné jmění (§ 136 a násl., respektive § 143 a násl. občanského zákoníku). V jiné části občanského zákoníku jsou upravena práva a povinnosti manželů týkajících se společného nájmu bytu manžely (§ 703 a násl. občanského zákoníku) a dědění (§ 473 občanského zákoníku). Odděleně je pak upravena oblast vyživovacích poměrů, která je obsažena

v zákoně č. 94/1963 Sb., o rodině. Zde je upravena vzájemná vyživovací povinnost manželů (§ 91 zákona o rodině) a výživné rozvedeného manžela (§ 92 a násl. zákona o rodině). Uzavření manželství se dále projeví i v jiných, nejen v soukromoprávních oblastech, např. v daňových zákonech.

Právní úprava majetkových vztahů mezi manžely představuje v občanském právu důležitý institut, který je těsně spjat se základními oblastmi občanského práva, jako je úprava vlastnických vztahů a závazkového práva. Právní režim majetkových vztahů mezi manžely totiž modifikuje, jakožto úprava speciální, řadu obecných úprav vlastnického a závazkového práva v občanském zákoníku. V oblasti vlastnického práva je to vytvoření zvláštní formy spoluvlastnictví manželů ke společným věcem. Závazky manželů vůči třetím osobám pak mají povahu závazku solidárního. Manželé jsou omezeni ohledně uzavírání kupních a darovacích smluv mezi sebou, nelze tedy převést z jednoho manžela na druhého majetek spadající do majetkového společenství obou manželů.

Jak již bylo uvedeno výše, právní řád po uzavření manželství majetkové vztahy mezi manžely i manželů vůči třetím osobám podřazuje pod speciální právní normy. Soubor těchto právních norem pak nazýváme manželské majetkové právo. Důvodem speciální zákonné úpravy je posílení majetkové jednoty manželů a i potřeba právní ochrany jednoho manžela před druhým. Zvláštní právní úprava posiluje prvky rovnoprávnosti, vzájemné pomoci a ekonomické solidarity mezi manžely, a tím zdůraznění rovných práv obou manželů.

Manželským majetkovým právem se rozumí úprava veškerých majetkových vztahů, k jejichž vzniku dochází v důsledku uzavření manželství bez ohledu na to, do které právní oblasti spadají. Manželský majetkový režim je způsob uspořádání majetkových práv a závazků manželů. Rozlišujeme dva základní režimy, a to režim manželského majetkového společenství a režim oddělených majetků manželů. Podstatou prvního režimu je existence společného majetku manželů se shodným postavením obou manželů k tomuto majetku.

V závěru bych se také jen krátce zmínila o navrhované úpravě majetkových vztahů mezi manžely v návrhu nového občanského zákoníku, což by jistě při bližším pohledu vydalo na samostatnou práci. V rámci nového občanského zákoníku by měly být rodinně právní normy včetně manželského majetkového práva včleněny do části druhé tohoto zákoníku. Vzájemné majetkové vztahy mezi manžely by tedy podle nové úpravy měly být založeny na zásadně plně privátní autonomii mezi manžely. Tato část nového občanského zákoníku má také obsahovat úpravu otázek rodinného bydlení, normy proti domácímu násilí a také problematiku registrovaného partnerství osob téhož pohlaví. Většina odborníků považuje začlenění rodinně-právních vztahů do nového občanského zákoníku za správné.

VII. Resumé

The legal regulation governing proprietary relationships between spouses is entrenched in the Civil Code in the section regulating rights of association and fellowship between the husband and wife under the designation of community property (section 143 et seq. of the Civil Code). Furthermore, proprietary relationships between spouses are also governed by regulations of the Civil Code concerning a joint residential lease of an apartment (section 703 et.seq. of the Civil Code) and this matter is also attended to in the regulation on intestate succession (section 473 of the Civil Code). Consummation of marriage then has a comprehensible influence also on other legal institutes, such as the presumption of paternity (section 51 et.seq. of the Family Act), acquisition of the next of kin status (section 116 of the Civil Code), or suspension of running of the limitation period in case of rights between spouses (section 114 of the Civil Code). Aside from private law, consummation of marriage takes effect also in the public law area, such as for instance the tax or the new insolvency procedure legislation.

This rigorous thesis deals comprehensively with issues related to the community property, while leaving aside majority of the above stated legal institutes related to the institute of community property since an analysis of these additional matters would certainly produce material for quite a few separate papers.

The rigorous thesis is divided into four parts. The first part outlines a historical development of the institute of community property in our territory from the time of ABGB, which first entrenched this institute from the legal point of view, until the present legislation represented by the Act No. 91/1998 Coll., as the existing current legislation governing these relationships cannot be fully comprehended without at least a basic overview of the history. The pivotal and also the most extensive part of the thesis is the second part, which deals with current issues of proprietary relationships between spouses. These concern predominantly the origin, administration, options to modify and the extinction of statutory community property regime, inclusive of the most complicated matter,

which regards settlement of the community property. The third part addresses two legal institutes, essential in my opinion, which are impacted by the community property and thus directly related, and that is the issue of housing, when the establishment and extinction of a joint residential lease of an apartment by spouses is bound to the existence of marriage and resolution of this issue after divorce can produce a significant impact on the entire settlement of community property, and further the matter of regulation on the community property and the insolvency procedure. The last part of the thesis deals with proprietary relationships between spouses in the new prepared Civil Code.

The rigorous thesis was developed using legislation as at 1 January 2010, current judicature, professional expert articles and professional legal papers.

VIII. Seznam použité literatury

- Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009
- Dvořák J., Majetkové společenství manželů, 1. vyd., Praha : ASPI, 2004
- Dvořák J., Spáčil J., Společné jmění manželů v teorii a judikatuře, 2. rozšířené vydání, Praha : ASPI, 2007
- Eliáš, K., Zuklínová, M.: Principy a východiska nového kodexu soukromého práva, Praha: Linde, 2001
- Holub, M. a kolektiv autorů: Občanský zákoník, komentář, 1. svazek, §1 - 487, 2. aktualizované a doplněné vyd., Praha: Linde 2003
- Holub, M., Pokorný, M., Borovský, J.: Občan a vlastnictví v českém právním řádu, Praha: Linde 2002
- Jehlička O., Švestka J., Škárová M. a kol., Občanský zákoník, Komentář, 9. vyd., Praha: C. H. BECK, 2004
- Kasíková, M. a kol. Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a předpisy související. Komentář. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2005
- Knappová M., Švestka J., Škárová M. a kol., Občanské právo hmotné, Díl 1., 4. aktualizované a doplněné vyd., Praha: ASPI, 2005
- Knappová M., Švestka J., Škárová M. a kol., Občanské právo hmotné, Díl 3., 4. aktualizované a doplněné vyd., Praha: ASPI, 2007
- Knapp V. a kol., Občanské právo hmotné. Svazek I., 2. vyd., Praha: Kodex, 1997
- .Korecká, V., Přehled judikatury ve věcech nájmu bytu, 1. vyd., Praha: ASPI, 2003,
- Kotoučová, J. a kol. Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2008
- Králíčková Z., České rodinné právo po vstupu republiky do Evropské unie. Právní rozhledy, 2005, č. 21
- Pokorný M., Holub M., Borovský J., Společné jmění manželů, 1. vyd., Praha: Linde, 2000

- Salač, J. Společné jmění manželů. Právní praxe, 1998, č. 9
  - Štěpánová, S.: Společné jmění manželů a podnikání, Computer Press, a.s., Brno 2006
  - Švestka J., Spáčil J., Škárová M., Hulmák M. a kol., Občanský zákoník I § 1-459. Komentář. 1. vyd., Praha: C. H. BECK, 2008
  - Šarman, J.: Přehled judikatury ve věcech majetkových vztahů mezi manžely, 1. vyd., Praha: ASPI, 2006
  - Winterová, A. a kolektiv: Civilní právo procesní, 5. aktualizované a přepracované vydání, Praha: Linde 2008
  - Winterová, A., Brothánková, J., Jehlička, O., Krčmář, Z., Pokorný, M., Škárová, M.: Občanský soudní řád a předpisy souvisící, Praha: Linde 2002
-
- Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
  - Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
  - Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů
  - Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů
  - Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů
  - Zákon č. 527/1990 Sb. o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů
  - Zákon č. 265/1949 Sb., o právu rodinném, ve znění pozdějších předpisů
  - Zákon č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách
  - Zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů
  - Zákona č. 72/1994 Sb., kterým se upravují spoluvlastnické vztahy k budovám a některé vlastnické vztahy k bytům a nebytovým prostorům a doplňují některé zákony (zákon o vlastnictví bytů), ve znění pozdějších předpisů

- Císařský patent č. 946/1811 Sb. z. s., Obecný zákoník občanský
- Časopisy: Právní rozhledy
Soudní judikatura
Judikatura Ústavního soudu ČR
Jurisprudence
- počítačový program ASPI
- www.usoud.cz
- www.nsoud.cz
- www.juristic.cz
- www.epravo.cz
- www.justice.cz

IX. Abstrakt

Tato rigorózní práce se zabývá komplexně problematikou společného jmění manželů. Práce je rozdělena na čtyři části. První část obsahuje historický vývoj institutu společného jmění manželů na našem území od doby ABGB. Druhá část se zabývá problematikou majetkoprávních vztahů mezi manžely. Třetí část se zabývá otázkou bytovou a otázkou úpravy společného jmění manželů a insolventního řízení. Poslední část práce nastiňuje otázku majetkoprávních vztahů mezi manžely v nově připravovaném občanském zákoníku.

V rigorózní práci jsem vycházela z právní úpravy podle stavu k 1. 1. 2010, ze současné judikatury, odborných článků a odborných právních publikací.

Abstract

This rigorous thesis deals comprehensively with issues related to the community property. The rigorous thesis is divided into four parts. The first part outlines a historical development of the institute of community property in our territory from the time of ABGB. The second part deals with current issues of proprietary relationships between spouses. The third part deals with the issue of housing and the matter of regulation on the community property and the insolvency procedure. The last part of the thesis outlines a question of the proprietary relationships between spouses in the new prepared Civil Code.

The rigorous thesis was developed using legislation as at 1 January 2010, current judicature, professional expert articles and professional legal papers.

X. Klíčová slova / keywords

- společné
- jmění
- manželů

- community
- marital
- property